

НАТАША ДРАГНИЧ ВСЕКИ ДЕН, ВСЕКИ ЧАС

Превод от немски: Петя Пешева, 2011

chitanka.info

БЛАГОДАРНОСТИ

От цялото си сърце благодаря на:

Даша Драгнич за безграничната ѝ подкрепа и непоклатимата ѝ вяра в мен;

Мартин Хилшер за великолепното му приятелство;

Кристина Грасе за всички насърчителни телефонни разговори и имейли, изпълнени с надежда;

Карин Ертъл, Корнелия Хелфман и Михаел Клайнхерне за неотстъпчивите им въпроси;

Валери Шутлер-Генетет и Манфред Герман, първите ми читатели;

Оливер Брауер за неговото въодушевление, на Марион Колер и Брита Клаус, които се „заразиха“ от него;

Грегор, който се радваше много с мен и за мен;

Моя Леон, защото го има.

ПРОЛОГ

— Трудно е за вярване.

— Кое?

— Че съм тук.

— Защо?

— След толкова много години.

— Хубаво е.

— То е, като да се върнеш от дълго пътешествие и да спиш пак в собственото си легло.

— Знам.

— Като да преоткриеш вкус от детството си.

— Кръгла бяла близалка.

— С фигурка по средата.

— И цветна по края.

Водопад от спомени. Малка хотелска стая в лятната жега. Пинии, даряващи спасителната сянка. Твърде много светлина. Когато имаш тайни. Когато искаш да не те безпокоят. Когато всеки друг човек ти идва в повече. Кога то се справяш по-добре в здрача. Когато, лежейки в леглото, можеш да докоснеш всеки ъгъл на тавана.

— Тук почти нищо не се е променило.

— Мислиш ли?

— Ти все още си пред очите ми.

— Но без побелели коси и без бастун.

— Как си?

— Кошмарите вече се връщат много рядко.

— Това е добре.

— Да.

— Защо се усмихваш?

— И ти все още си пред моите очи.

Красива млада жена. Във фоайето. В тясна тъмносиня рокля. Ниски бели сандали. Два големи куфара. Бяла ръчна чанта. Пръстите обсипани с пръстени. Дълга къдрава коса. Немирна. В очите. Тя

постоянно духа кичурите от лицето си. Синьо-бели обеци. Тясно лице. Пълни устни. Широк нос. Големи тъмни очи. Нетърпеливи ръце. Елегантен часовник на китката.

— Забравих за работата си.

— Кога?

— Когато ти влезе във фойето.

— Кога?

— Тогава. Помниш ли?

— Не е нужно да си спомням.

— Да те видя, това е...

— ... като мечта, като сън.

— ... като Коледа.

— И Великден.

— И рожден ден.

— И първа пролет.

— Всичко заедно.

Телата им едно до друго. Потни. Морни. Гладни. Ненаситни. Щастливи. Върху мокрия чаршаф. Ръката върху корема. Нокътят впит в рамото. Устата върху гърдите. Кракът праметнат през ханша. Неговите зелени очи.

— Мислеше ли си за мен?

— *Колко пъти, любима моя, слепешката те любех, и сляп бе споменът, без да познавам погледа ти, без да те гледам.*

— Едва не забравих.

— Кое?

— Твоят Неруда.

— Аз си представях...

— Какво?

— Животът с теб.

— Завинаги и за вечни времена.

— И?

— Беше пълен с чудеса.

Мъничката хотелска стая. Като един цял свят. Като цял един живот. Безграничен. Безкраен. Несвършващ. Като глъбините на океаните. Неизследван. Тайнствен. Страховит. Неустоим. Запленяващ. Като броя на звездите. Непознат. Плашещ. Неразрушим. Безсмъртен.

— Как е дъщеря ти?

- Имам две.
- Поздравления.
- Благодаря.
- Аз ти благодаря.
- Защо?
- Просто така.
- Защо?
- Забрави го.
- Не искам да забравям.
- Щом казваш.
- Ти имаш ли деца?
- Един син.
- На колко години е?
- Седемнайсет.
- Седемнайсет.
- Да.
- Питам се...
- Какво?
- Един син, значи.
- Да.
- Аз...

... те обичам само теб винаги теб през целия си живот ти си моят въздух моят пулс ти си безкрайно в мен морето, което виждам си ти рибите, които ловя ти си ги примамила в моята мрежа ти си моят ден и моята нощ и асфалтът под обувките ми и вратовръзката на шията ми и кожата по тялото ми и костите под кожата ми и моята лодка и моята закуска и моето вино и моите приятели и моето сутрешно кафе и моите картини и моите картини и моята жена в сърцето ми и моята жена и моя жена моя жена моя жена...

- Аз ще си тръгна.
- Моля те, недей.
- Защо не?
- Подло е.
- Кое?
- Да дойдеш и после да си тръгнеш.
- Нямам избор.
- Човек винаги има избор.

- Точно ти го казваш.
- Проявих слабост.
- Да, така е.
- Така и не успях да го преодолея.
- Липса на късмет.
- Не престанах да те обичам.
- Вярвам ти.
- Искам да останеш.
- Твърде късно е.
- *Обичал ли се в някой някога така, както ние?*

Имало едно време един малък хотел край морето, закътан сред пинии на завет от северния вятър. Южната му стена дори зиме имала вкус на сол и жега. Високите прозорци и вратите на балконите отразявали вълните. Морето, подобно на нощен небосвод, обсипан със звезди, прегръщало малкия чакълест плаж под хотела. Където започнало всичко. И ако не са умрели, те все още си живеят там. Където всичко трябваше да свърши.

- Я виж облаците!
- Помниш ли?
- А ти?

1

Лука вижда белия свят с един тих, плахичък вик и после млъква, когато усеща водата по кожата си. Годината е 1959, а мястото Макарска, тихо пристанищно градче в Хърватия. Акушерката Анка, която е и съседка на семейството и затова не ѝ е трябвало много време, докато откликне на паническите викове на бъдещия баща, проверява три пъти дали всичко е здраво и налично в определения брой, и си мисли: Какво странно дете. Тя тръсва леко глава. Какво ли ще излезе от него, такъв тих и замислен, сякаш е на осемдесет години и вече е виждал света. И все пак сляп като коте. Изтощената майка на Лука пита дали всичко с детето със сигурност е наред и защо то не плаче повече. Акушерката успокоява сама себе си, като отговаря на Антица — майката, заедно, с която вече са изпили безброй литри силно турско кафе, — отговаря ѝ, че всичко е отлично, нека сега да си почива и да спи, и да събира сили за по-късно, за малкия си син, голям момък бил той, ще има да се чува за него. Майката си го иска. Иска да го държи. Той се казва Лука, съобщава тя гордо и малко срамежливо. Акушерката знае вече и кима в знак на съгласие, веднага се виждало, че този тук е истински Лука, и тя взема замлъкналото момченце, чиито очи са широко отворени, сякаш са неговият единствен прозорец към света, и го слага в ръцете на майка му. Едно сляпо коте, мисли си пак тя. В миг заспиват и двамата. Майка и син. Топъл ноемврийски ден е. Тих, безветрен и слънчев. Зима, която още не е зима.

Лука е на три години. Баща му Зоран го взема за първи път със себе си на риболов. Той има малка лодка, която Лука нарича своя. Тогава Зоран винаги се смее и намигва на майката. Тя също се усмихва. Бащата взема ръката на Лука в своята и двамата отиват на пристанището. С дясната си ръка Лука се държи за баща си. В лявата носи малка чанта с куп цветни моливи и блокчето си за рисуване. Лука обича да рисува с моливи и бои. Не ходи никъде без тази чанта. Днес иска най-вече да лови риба. Но и да рисува. По пътя срещат много хора. Предимно на площад „Качич“. Всички ги поздравяват, всички ги

познават и се усмихват на Лука, и го питат какво ще прави. От гордост Лука едва говори. „Риболов“, казва той, твърде високо, и скрива чантата с боичките зад гърба си. Хората се смеят. Някои престорено се чудят, толкова малко момче, така не може, било забранено. Лука се мята между страха, че могат да му забранят, и възмущението, че смеят да се съмняват в решението на баща му. Той обаче само прави сериозна физиономия и стиска потната ръка на Лука: Всичко е наред, не трябва да се притеснява. Те продължават пътя си. Вървят ли, вървят покрай крайбрежната алея, където Лука се придържа откъм страната на морето и гледа водата. Поздравява с тих възглас всяка риба. И така — чак до лодката. Пътят не е дълъг за бащата, ала за едно тригодишно момче това си е голям излет. Лявата ръка вече го боли. Чантата е тежка. Толкова много моливи! Лодката се полюшва между други, също такива малки лодки. VIA 38. Номерът с червен цвят. Почти всички лодки са бели, с тънка синя ивица, очертана от всички страни. Или пък са съвсем бели. Лука вече вижда лодката на баща си. Милиони пъти е бил на тази лодка. Може би дори по-често. Но никога не е ходил на риболов. За Лука морето и лодката стоят над всичко. „Когато порасна, ще стана моряк“, казва той. Или рибар. Бащата пъргаво се качва в лодката. Вдига Лука високо над морето и го слага до себе си. Лодката не е голяма, но има малка кабинка. Лука сядва. Наблюдава баща си как умело насочва лодката извън пристанището. Някой ден Лука ще бъде същият като баща си. Потеглят към открито море. Минават между полуостровите Свети Петър и Осеява. В края на морето, откъдето все още виждат каменните останки на храма „Свети Петър“ — това беше заради земетресението, беше страшно, цялата къща трепереше и мама плачеше, а татко отведе всички в мазето и продължи много дълго, по-дълго от всичко, което Лука познава, и го беше страх, много го беше страх, обаче те се справиха, и не се случи нищо, само плюшените му играчки се разхвърляха, татко се погрижи за всичко, — баща му изключва мотора. Лодката се понася по водата. „Как се казва онзи остров, ей там?“ — пита Зоран. Лука обича тази игра. Много е добър в нея. „Брач“ — отговаря той. Гласът му трепери, макар че е сигурен в себе си. „Добре. А зад него?“ Лука бързо отвръща: „Фар“. Бащата се усмихва: „Да, почти правилно. Казва се Хвар. Но това е трудна дума, понякога и аз не мога да я произнеса.“ Лука се замисля, надява се, че не е оплескал нещо. Бащата изважда въдицата. Значи, всичко е наред.

От вълнение Лука постоянно преглъща. Навежда се отвъд борда и търси рибите. Вика им да побързат, да са готови, той идва. Потапя малката си ръка в морето. „Насам, насам, рибчице“, шепне той. После вдига поглед и среща очите на баща си. Днес е най-хубавият ден в живота ми, мисли си Лука и затваря очи. Морски обитатели гризкат пръстите му.

Докато ръката на Лука мами рибите в морето, Дора идва на бял свят с вик, който е толкова остър, че акушерката Анка избухва в смях. Годината е 1962, родилната зала в болницата на францисканския манастир. Такова силно, яко момиче, казва Анка. Майката Хелена е изтощена и не може да каже нищо. Не може и да се усмихне. Може само да мисли за това, че всичко най-сетне е минало. Най-сетне. Първото и последното дете, мисли си тя. Затваря очи и заспива. Шумната съпротива на Дора не ѝ пречи. Акушерката се възхищава на силата на малкото същество. Поглежда с любов Дора. Гали я по главичката и по треперещото телце. Акушерката е стара — макар че в сравнение с това същество всеки е стар — и има много опит. Израждала е безброй деца. Виждала е всичките. Но това момиче! Крещейки неуморно пронизително, то се промъква в сърцето ѝ. Без да се заблуди. Без заобиколни пътища. Акушерката усеща как очите ѝ се наливат с тихи сълзи. Тя няма собствени деца. Никога не се е омъжвала. Годеникът ѝ загина във войната. Застрелян от италианци. След това вече нямаше мъж за нея. Така беше едно време. А сега, след голямото земетресение през януари, от къщичката ѝ остана само западната стена и тя е принудена да живее при по-малката си сестра и да понася мъжа ѝ, който твърде често е пиян и много обича да пуска вицове за нейното безбрачие. Подли, неприлични вицове. Тя свива показалеца си и с кокалчето докосва малката, кръгла уста на момиченцето. Изненадано и разсеяно, то млъква, а почти слепите му очи намират очите на акушерката и се залепват за тях. Ще се казва Дора, но това вече се знае.

Дора е на две години и е палаво момиче. Майка ѝ казва, че е дива. Дора не разбира какво значи, но ѝ е все едно. Защото майка ѝ се

усмихва, когато го казва. А баща ѝ я слага върху раменете си и тича с нея наоколо, сякаш е конче. „Дора се смее, цял град трепери“, твърди майка ѝ. На две години Дора говори така, както никое друго дете не може. Сякаш вече е на пет. „И всичко разбира“, казва не без гордост майка ѝ. На Дора никога нищо не ѝ стига. Трябва всичко да пипне, всичко да види, да отиде навсякъде. На улицата, в Калаларга, на крайбрежната алея или на площад „Качич“ тя подвиква нещо на всеки забързан минувач, а забързаният минувач, забравящ бързането си, се спира, усмихва ѝ се, макар и неуверено и учудено, и я поздравява или ѝ отговаря. Дора ходи много уверено, никога не пада, но тя и не тича, просто ходи много бързо. Крачките ѝ са дълги, изглежда странно, понякога дори смешно, когато я гледаш. Дора не иска и да скача. Слиза от някой зид с една крачка в празното пространство. „Страх ли те е?“, пита майката. Дора избягва погледа ѝ и не отговаря. И не скача.

Лука е на пет години и му се ражда сестра. Тя се казва Ана и е малка, и плаче много, а майка му едва се държи на крака, а баща му работи повече от всякога, и Лука го вижда все по-рядко, и той трябва да рисува невероятно много, из цялата къща висят картините му. Сега Лука ходи на детска градина, макар че майка му не работи, и другите деца понякога са много гадни към него, затова той влиза в тоалетната и плаче, и рисува там, където никой не го вижда, даже и леля Бера, която всъщност се грижи за всички деца, но него обича особено много. Тя често го гали по косата, усмихва му се топло или му намигва, а най-често чете неговата любима история, дори и другите деца да викат, че историята била скучна и че вече я знаели наизуст. Всъщност Лука би останал целия ден в детската градина и изобщо не би се връщал у дома, където тази тъпа сестричка плаче и мама е уморена, а татко го няма и на самия Лука все повече му е до плач, макар че той го потиска и никой не го вижда. И въпреки това е нещастен и иска всичко да си бъде както преди, когато баща му все още ходеше с него за риба и двамата излизаха с лодката надалеч в морето и той рисуваше рибите и можеше да ги лови и баща му задаваше весели, понякога трудни въпроси, като например: щом бялата крава дава бяло мляко, тогава какво мляко дава черната крава? Което, естествено, не е лесен въпрос, но той знаеше всички отговори. А понякога оставаха чак до залез-слънце, но винаги, винаги им беше много хубаво заедно.

Дора разбира. Майка ѝ говори ясно и бавно и е тъжна, и Дора разбира. Но Дора не е тъжна, задето още сега, на две години, трябва три пъти в седмицата да ходи на детска градина, понеже мама трябва пак да работи, а Дора няма баба и дядо наблизко, които да я наглеждат. Баба и дядо живеят много, много далече. Дора често им е ходила на гости. В един голям град. „Столицата, чисто и просто“, казва мама; тогава татко се ядосва и я поправя. Белград била столицата, Загреб бил само един голям град. В Белград живее и президентът. Мама промърморва нещо под носа си. Дора вижда, че тя не е щастлива. Не е заради президента, него всеки го обича, той винаги е обкръжен от деца и цветя, но заради този град, в който той живее, мама не е щастлива. Затова Дора, когато е насаме с мама, казва: „Ще отидем при баба и дядо в столицата.“ А мама се усмихва и бързо се оглежда. Загреб. Трябва да пътуват дълго с колата, за да стигнат там. Толкова дълго, че Дора на няколко пъти заспива. Дора си спомня всичко. Главата ѝ е пълна с картини, които миришат и говорят и понякога също имат и вкус. И тя може да опише всичките с думи. „Каква памет има момичето!“, вика майката и не може да повярва. „Като слон“, казва бащата и се чуди. Странно дете, мислят някои, ала не казват нищо. Дора не се замисля за това. Понякога стои дълго пред огледалото и се наблюдава в него, лицето си, което се променя толкова бързо, сякаш са сто различни лица. Това ѝ харесва. Такава е тя. Всичко това е тя. И тя се радва на децата в детската градина, които все още не е видяла. Също и на играчките. Не я е страх. „За Дора целият живот е приключение“, постоянно повтаря майка ѝ и повдига вежди, което изглежда много смешно и Дора избухва в смях. А татко чете вестника.

Лука вижда новото момиче, което тъкмо влиза. Черната му коса, дълга и вълниста. И лъскава. Като люспестата обвивка на риба. То е малко и слабо и бързо и по-младо от всички други деца в детската градина, и той не може да отлепи очи от него. Майката на момичето носи чантата му, която е на бели и сини райета. С голяма жълта риба в средата. Лука я харесва много, тази чанта. Макар че не може да разпознае рибата. Той самият има черна раница, която не си е избирал сам и затова веднъж я нарани с ножицата, та да получи нова. Обаче не

успя, стана само още по-лошо. Сега раницата е грозна и повредена. Затова Лука я крие в една найлонова торба и разнося торбата със себе си. И никой не забелязва. Само да имаше такава прекрасна чанта като на новото момиче! Той вече се вижда как се разхожда с тази прекрасна чанта, в нея са боичките и скицникът, всички му се възхищават и му завиждат. Той прекосява гордо площад „Качич“, запътва се бавно към Маринета, където се събират всички хора, за да видят него и неговата нова прекрасна чанта. Никой не може да отлепи очи от него! Тогава може би мама ще се усмихне и ще целуне татко, както преди, тихо ще изрече татковото име, ще го каже няколко пъти — Зоран, Зоран, Зоран. Лука вече го чува. А татко ще се усмихне доволно и ще отиде с Лука за риба. Да, със сигурност ще го направи и ще му задава много трудни въпроси, като например, ако мама и татко са бели, но детето е родено в Африка, какъв цвят на кожата ще има то? Което е труден въпрос, но все едно, той знае всички отговори. Само да имаше такава чанта! Като на новото момиче. Той не може да отлепи очи от нея!

Дора влиза в детската градина, изпълнена с очакване, и се оглежда. До рафта за книги стои едно голямо момче и я наблюдава. Това не пречи на Дора. Тя съблича якето си. Не иска мама да ѝ помага, докато голямото момче я наблюдава. Може би това си е така в детските градини. Може би един от тях трябва цял ден да стои така и да наблюдава други деца, може би това е някаква страхотна игра. Дора изгаря от нетърпение да се включи и тя. Исква сама да събуе и обувките си. „Но какво има, Дорице?“, учудва се мама. Мама не разбира. Тя не знае, че това е една страхотна нова игра и че момчето я наблюдава, и че тя трябва да бъде смела, ако иска да играе с тях, и тя непременно иска също да стои така неподвижно до рафта с детските книжки, о, да, във всички случаи иска това. И Дора тръсва глава и не казва нищо. Защото изведнъж главата ѝ става такава мека и гъбеста и пълна и празна и надута като балон и гореща и лека и трепереща и прозрачна. Тя затваря очи. Левият ѝ крак е бос. И тя остава да седи там. „Ама какво ти е, злато мое?“, пита пак майката. Дора я поглежда. Ей сега мама ще заплаче. *Моя Дорице!*

Лука не се помръдва. Обляга се на голямата етажерка за книги и затаява дъх. Страх го е, че чантата може да изчезне, ако той отпусне мускулите си и поеме въздух, фиксира с поглед чантата, докато му става зле и от очите му потичат сълзи. Брой: едно, две, три, четири,

пет, шест, седем... После светът му се разтваря в нищото и той се свлича на пода. Всичко около него е тихо. Той изчезва постепенно. Като картинките на книжка, чиито страници той пуска много бавно.

Дора дотичва първа до припадналото момче. Кляка, става от дребна по-дребна. Очите ѝ се ококорват, докато лицето ѝ, което е от бледо по-бледо, се изгубва и сякаш се състои само от очи. Тя навежда глава над момчето и преди жената, която коленичи от другата му страна и вдига нагоре краката му, да я отпрати или да я изпревари, Дора го целува по розовите устни. „Дора!“, вика ужасено майка ѝ. Няма време за галени имена!

Лука чува тих глас върху лицето си: „Ти си моята Спяща красавица, само мой, събуди се, принце мой, ти си моят принц, само мой...“ После до ушите му достигат и други гласове и думи, и той, объркан и слаб, отваря очи и...

... тя вижда очите му, които се отварят бавно, объркания му поглед, устните му, които се движат без звук...

... но той не може да каже нищо, затова се усмихва плахо и...

... тя също се усмихва и...

... той неуверено вдига ръката си и дланта му се протяга към нейното лице, и той докосва дългата ѝ черна коса и се пита къде ли е останала чантата и дали сега няма да я склони да му я подари, за да го ободри, и...

... тя още веднъж прошепва съвсем тихо, толкова тихо, че само устата ѝ се движи: „Мой принце, само мой...“

2

— Виждаш ли там, най-малкото, като топче лед?

С изпънатата си ръка, в чийто край, между лепкавите пръсти, стърчи бяла близалка. Дора сочи високо в небето и макар главите им да са съвсем близо една до друга, Лука не може да го види, това облачно топче лед.

Двамата са се изпънали върху покрива на кабината и сега наблюдават облаците, които лекият летен бриз гони по небето. Ранен следобед е и наоколо е много тихо, само от време на време минава някой турист. Всички местни се крият от парещото слънце, кепенците на прозорците са затворени, хората търсят най-дебелата сянка и се опитват да не се движат: при такава жега понякога е трудно дори да дишаш.

Това го знаят всички, освен туристите, които по цял ден щъкат насам-натам неуморно и без шапка и накрая свършват в спешното отделение. Лука знае това съвсем сигурно. Всяка сутрин наблюдава плажа, където припечелва джобните си пари близо до жълтата къща за чадъри под наем. Той е на девет години. Хубав е. Така казва и Дора. Пуска косата си по-дълга и тя сияе на слънцето, сякаш е пълна с брокатен прах. Много бледата му кожа сега е добила наситен шоколадово-кафяв загар. У дома Лука често разглежда тялото си в огледалото. Не му харесва съвсем, че е толкова слабоват. Но това скоро ще се промени, защото през май Лука започна да тренира водна топка. Всяка сутрин става в седем часа, хапва набързо филия хляб и тича на тренировка. Клубът се казва „Галеб“. Още баща му е играл там водна топка.

Преди много години, естествено. Преди Лука да се роди. Там го видяла мама и се влюбила в него. Всички момичета се влюбват в състезателите по водна топка, това е ясно! Те са високи и силни и просто добри. По-добри от футболистите. Той се радва на това. На водата и на приятелите и на мускулите. Само дето ще свърши още през

септември! Гаден септември! И Дора. За това не бива да мисли. За септември и за Дора — на един път. Не бива. В никакъв случай.

Дора идва на плажа всяка сутрин по едно и също време, като него — освен когато го е гледала на тренировка, което се случва често. Тя постила хавлиената си кърпа до неговия сгъваем стол, наблюдава го, докато той рисува, ходи да плува, когато той си почива, и остава до обяд. Тогава заедно си отиват вкъщи, понякога, когато един от двамата има пари, си купуват сладолед в млечния бар, единственото място в Макарска, където има сладолед — Дора, естествено, си взема шоколадов, за нея няма нищо друго на света, освен шоколад, а Лука избира лимонов, той много обича този кисело-горчив вкус, който освежава чудесно и остава още дълго по езика, понякога даже и след обяда — и където винаги трябва да стоят на опашка. Те се разделят едва на малкото кръстовище, после Дора се затичва по малкия стръмен хълм, а Лука завива надясно, а след това два пъти наляво. И понеже са гладни само когато са двамата заедно, у дома те чоплят намусено из чиниите си, бутат насам-натам храната, гълтат цели хапки, без да са ги сдъвкали добре. Майките се ядосват, чудят се, тревожат се, шегуват се с това, крещат им, заплашват ги, слагат ръка на челото им, внимателно ги наблюдават, готвят любимите им манджи, отчайват се, разпитват, свиват рамене. После раздигат масата и всеки се оттегля в стаята си, за да преживее непоносимо горещия следобед и за да си почине. Така и трябва да правят децата.

Дора и Лука обаче се измъкваха, всеки ден, през цялото лято, докато родителите бяха в стаите си за малка следобедна дрямка. За тях почивката е най-голямото прахосване на ценно време, което могат да прекарат заедно. Както и всяко друго време, което те не преживяват заедно.

— Виждаш ли го, или не го виждаш? — Гласът на Дора е вече малко нетърпелив. — Не трябва да казваш, че виждаш нещо, ако не го виждаш!

Тя си играе с косата си. Както винаги.

Лука мълчи. Мисли си за септември и затова предпочита да не казва нищо. Обръща се към нея и я гледа как съсредоточено наблюдава облаците. От месеци вече. От години. Ако той ослепее, ще му е все едно, защото знае лицето ѝ наизуст — и в душата, и в ума.

— Това не се брои. Зачитат се само облаците, които наистина си видял. — Тя диша възбудено, а клепачите ѝ започват да потрепват. — Е, какво? Ако не ги виждаш, аз печеля! Понеже ти не видя и предишните, макар че бяха толкова ясни. Не можеше да бъде нищо друго, освен победна колесница с гълъб на покрива. Виждаше се ясно. Ти обаче не я видя... — Тя си поема въздух и след кратка пауза казва съвсем тихо: — Или вече не искаш да играеш с мен?

От пристанището излиза лодка. Моторът бучи силно. Морето се вълнува едва забележимо, но е достатъчно, за да полюшва нежно Дора и Лука. Телата им се докосват леко, разделят се пак, докосват се, разделят се, докосват се...

— Аз виждам всичко, видях и гълъба, само че искам ти да спечелиш. Иначе се натъжаваш много, а това не ми харесва.

— Изобщо не е вярно...

— Не обичам, когато си тъжна, изобщо не обичам.

Лука все още лежи на една страна и наблюдава лицето на Дора. Само не мисли за това, казва си той, че скоро няма да го има.

Дора мълчи известно време. После сяда и обгръща коленете си с ръце.

— Не съм тъжна. Това изобщо не е вярно. Не съм тъжна, когато не печеля. Подло е да казваш подобно нещо, когато то изобщо не е вярно. Попитай, когато искаш. Подло е. Да казваш нещо, когато то изобщо не е вярно. Всички ще ти кажат, ти само попитай.

Тя слага чело върху коленете си.

Лука не може да я гледа повече. Сърцето му бие силно и неравномерно. В главата му всичко се обърква. Той също сяда. Не смее да диша. Затваря очи и брои: едно, две, три, четири...

— Престани! Дишай! Или искаш пак да припаднеш?

Дора го разтърсва толкова силно, че той се накланя настрани и едва не пада в морето. Лука отваря очи. Лицето на Дора е съвсем близо, черните ѝ очи са огромни като две тави с пица, каквито той видя наскоро в ресторант „Плаза“. Бяха толкова големи, че келнерите едва ги носеха. Тавите трепереха в ръцете им и Лука си помисли, че всеки момент пиците ще се приземят на пода. За съжаление това не се случи.

— Хайде да плуваме — казва направо той и става. Скача от покрива на кабината върху напречната дъска, а от там — на брега. Без да чака Дора, тръгва с големи крачки към Свети Петър. Към скалата.

Скоро я чува зад себе си. Той се усмихва. Тя е съвсем лека, като облачето. В главата му тутакси се ражда чудесна картина.

— Аз все пак го видях, но не беше ледено топче, това е тъпо! Беше футболна топка, на която въздухът е изпуснат!

Изминаха четири години, откакто Дора дойде за първи път в детската градина, а Лука изпадна в несвяст. Четири години, откакто Дора и Лука станаха неразделни. Никой не се чуди. Никой не задава въпроси. Всички ги гледат с интерес, защото Макарска никога досега не е преживявала такова нещо. Никой не се смее. Дори другите деца. Те играят с тях или пък ги оставят на мира. Нещо странно витае из въздуха, когато Дора и Лука са заедно. Не може да се нарече мир, нито буря. Ухае на мандарини и на печени бадеми и на море и на прясно опечени бисквитки и на пролет. Сякаш двамата са обгърнати от облак. Някои твърдят, че той, облакът, бил тюркоазен на цвят, други пък, че бил оранжев. Домица, старицата, която винаги седи пред къщата си в края на гората между крайбрежната алея и плажа, казва, че бил светлосин, почти бял като небето лете. И тя кима многозначително и затваря почти слепите си очи. Откакто тя предрече земетресението преди шест години, хората малко се страхуват от Домица, ала постоянно ходят при нея за съвет. Най-вече млади, влюбени жени.

По някаква причина и родителите не намират за странно, че едно двегодишно момиче и едно петгодишно момче са станали приятели. И то какви! Понякога се гледат замислено, сякаш си спомнят за нещо, което е по-добре да бъде забравено. Тогава хората ги виждат да се усмихват отсъстващо и замечтано. И това е всичко. Те никога не казаха нищо и правят всичко възможно децата да се виждат всеки ден, даже и извън детската градина. И когато веднъж Лука дойде в детската градина с чантата на Дора, а тя — с неговата скъсана раница, никой не забеляза. И на никого не му хрумна да попита къде е найлоновата торба.

Ана, четиригодишната сестра на Лука, също иска да играе и да излиза с тях, което пък най-често не се нрави на Лука и Дора. Понякога обаче, най-вече през голямата лятна ваканция, на Лука му се налага да я взема с тях. Така решава майка му и той не може да се измъкне. Тогава тримата седят около неговите плажни чадъри и хвърлят камъчета в морето, ала в никакъв случай, абсолютно в никакъв случай Дора и Лука не ходят на тяхната скала! Скалата на полуостров Свети

Петър е само тяхна, принадлежи единствено и само на двамата, и някаква натрапчива сестра или някое друго дете нямат място там. Това е ясно. Не е нужно Дора и Лука да говорят за това, дори не се налага да си разменят съзаклятнически погледи. Могат да ходят с Ана за сладолед. Това става. Един сладолед не е нищо особено. Или да играят на *пицигин* в плитката вода, или да търсят най-дебелото дърво. Или да си поделят една *кокта*, когато са жадни. Това става. Обаче тяхната скала! Никакъв шанс. И още нещо си е само тяхно: облаците. Облаците по небето, което е на всички.

Ана харесва Дора. Тя иска Дора да бъде нейна приятелка. Вече разказва в детската градина, че Дора действително е най-добрата ѝ приятелка. Всички ѝ завиждат. Всеки познава Дора. Дори онези, които самата тя не познава. Дора е весела и разказва страхотни неща, с нея никога не е скучно, тя има отговор за всичко. Има собствено колело, червено и толкова лъскаво, че се стрелка на слънцето като огромен пламък. И Ана иска такава. Тогава Лука само се засмива и маха, сякаш за да каже, че никой не може да е като Дора. Или да кара колело като Дора. Понякога Ана си мисли, че Дора живее в приказка, всъщност тя е принцеса и е тук само на гости. Ана обича приказки. От време на време Дора ѝ чете такива. Или ѝ разказва. Или измисля нови. Играе ѝ ги като на театър. Ана харесва най-много това. Тогава Дора се превръща в принцеса в опасност, в подла кралица, в огнедишащ змей, плачещ крал, смел принц, и добра фея, в зла вещица. Във всички тези образи — един след друг. Или едновременно. Това е по-интересно от кино. Да, Ана обича Дора. Но най-вече защото Дора ѝ издаде една тайна. Показа ѝ как да се гледаш в огледалото, как лицето ти се променя просто ей така и ти можеш да станеш каквото си поискаш. Дори и без никаква история, а просто така, само защото искаш, само защото имаш настроение за това. Дора го нарича важно упражнение. Тя събира филмови списания и знае всичко за всички актьори. В някои дни тя разрешава на Ана да докосва снимките на прочути актьори, но само за малко и бегло. Докато преброи до пет. Ана е много благодарна на Дора за това, но все пак си мисли, че Дора е твърде строга. Какво толкова може да се случи? Та това са само фотоснимки! „Някой ден и аз ще бъда такава“, прошепва понякога Дора в тези мигове, а Ана не разбира точно какво иска да каже — толкова красива или толкова прочута или толкова тайнствена или толкова черно-бяла.

Дора обича Ана, тя е сестра на Лука, а Дора обича всичко, което може да раздели с Лука. Ясно е коя е най-важната. Лука направи за нея — за Дора и за никоя друга! — герданът от раковини. Само Лука държи ръката ѝ така, че сърцето на Дора бие по-бързо и тя трябва да преглъща по-начесто. Само с Лука тя споделя любимата си близалка — бялата, кръгла, с шарен ръб по края и фигурка в средата. Не я е гнус да продължи да я облизва, след като е била в устата на Лука. Така, както майка ѝ не се притеснява да яде с вилницата на Дора или да пие от нейната чаша. „Такива са майките“, казва майката и се усмихва. А Дора се пита защо изпитва същото, когато става дума за Лука, макар тя да не е негова майка. Стопроцентово не е! Това наистина би било смешно — майката да е по-млада от детето си! Веднъж тя дори си изми зъбите с неговата четка. Освен това и Дора много би искала да има сестра или брат. Да си има нещо такова мекичко, пухкавичко, „гушкавичко“, с което да си играе. Майка ѝ казва, че е по-добре да си вземе куче или котка. Но Дора не иска. Малко се страхува от котки. Съвсем малко, естествено, защото Дора всъщност не се бои от нищо. Като онова момиче някъде в чужбина, което не усещало болка и лекарите после установили, че е тежко болно и кървяло по цялото тяло, без самото то да забележи. Разликата обаче е в това, че Дора не е болна. В никакъв случай. Никога в живота си не е боледувала. Тя просто не изпитва страх. Чисто и просто, както би казала майка ѝ. Тя често го казва: чисто и просто. Това е нещо като кодова дума, разпознавателен белег. Като при седемте козлета и бялото краче на майката коза. На Дора ѝ е смешно, понякога брой колко пъти на ден майка ѝ го казва. Тогава мама ококорва очи и клати глава. Наистина е смешно. Дора обича майка си. И Лука. Но то е съвсем различно. Дора отрано разбра, че човек — чисто и просто — може да обича по съвсем различни начини.

И Лука обича Дора. Той намира страхотно всичко у нея. Често пъти си пожелава тя да е негова сестра, защото тогава ще са заедно винаги — цял ден и цяла нощ. Би било страхотно, една такава сестра. А може би пък — не. Понякога Лука не е сигурен, защото в тези мигове има едно чувство или няколко, които са му напълно непознати, дори го плашат и когато го връхлетят, той се радва, че може да изтича вкъщи, където няма никаква Дора и всичко е ясно и познато и просто. Тогава той ляга в леглото си и се опитва да мисли за нещо друго, а не

за Дора. Но напразно. Тя винаги е там, в главата му, той вижда дребничкото ѝ лице, големите ѝ очи, чува я да се смее и да разказва, тя може да разказва безкрайно, и вече му липсва, той става, изтичва от къщата и я търси. И винаги я намира. За да се вмъкне после заедно с нея в болницата, която се намира в манастира, нещо като църква, понеже Дора обича миризмата и високите тавани в чакалнята. Те сядат и известно време се правят, че чакат лекаря или родителите си, обаче всеки вече ги познава и най-често ги оставят на мира, след като са им се усмихнали. Защото двамата винаги поздравяват учтиво. Веднъж Дора му показва помещението, където тя се е родила. Страхотно! Тя споделя с него всичко. Ами, като истинска приятелка.

— Чакай ме!

Тя не успява да крачи като него, той я чува зад себе си. Като кученце. Дора все още не тича. Просто отказва, Лука не може да я накара да тича. За него това е загадка. И Дора е загадка за него, въпреки че той не познава друг човек толкова добре, колкото Дора. Той знае всичко за нея. Всичко. Това, което не е преживял лично, тя му го разказва. Това, което тя не му разказва, той го усеща. Дора е част от него, както кракът му или косата му. Белите му дробове. Затова той не бива да мисли за септември. Защото изведнъж животът може да престане да бъде естествен, разбиращ се от само себе си. И той изведнъж може да забрави да диша.

— Чакай ме!

Дора се разбързва. Крачките ѝ обаче нямат шанс да настигнат Лука. Камъчетата под краката ѝ скърцат. Очите ѝ започват да парят. Тя си забранява да плаче. Заплашва сама себе си с най-жестоките наказания, ако пусне дори една-едничка сълза. Няма да хапне никога повече сладолед. Или шоколад. Или да ходи с Лука в „Партизан“, в лятното кино. А това би било жалко, защото ще дават няколко хубави филма, които тя непременно трябва да гледа. С Елизабет Тейлър, любимата ѝ актриса. Тя е най-красивата жена на света. Или ще си забрани да чете хубава книга. Или...

— Защо плачеш?

Лука се плаши ужасно, когато Дора плаче. Изпотява се. Той обърсва с голата си ръка потта от челото си. Всичко лепне. Погледът му се стрелва от главата на Дора към краката ѝ. Само няколко крачки ги делят от скалата, фарът вече остана зад гърба им. Наблизо няма хора. Чува се само морето.

— Изобщо не плача.

Лука обаче съвсем ясно вижда сълзите ѝ.

— Плачеш!

— Не е вярно!

Крещат си като две спорещи птици. Дора скръства ръце пред гърдите и го гледа ядосано и обидено. Ръцете на Лука висят до издълженото му слабовато тяло, той има само една цел — да не мисли.

— Защо тогава очите ти са мокри?

— Не са!

— Обаче — са! Страшно мокри са, по-мокри, отколкото съм аз след тренировка.

— Лъжеш, лъжеш! Това е само пот! — И тя трие с две ръце лицето си, изобщо не иска да престане, ръцете ѝ се движат все по-бързо, натискат все по-силно...

— Престани, ще те заболи!

Лука се опитва да спре ръцете ѝ, но тя не му позволява, бори се, сякаш защитава живота си. А после изведнъж спира. Застива като камък. Лука чувства, че май би могъл да спре да диша. Започва да брои наум. Никой не го чува, съвсем сигурен е. Стиснал е устните си толкова силно, че не може да му се изплъзне никакъв звук.

Сети се дори да остане с отворени очи. Нищо не може да го издаде.

— А ти пак ще припаднеш! — Дора го блъсва в корема и бързо се отдалечава към скалата.

Лука отваря очи — значи все пак ги е затворил! Колко глупаво от негова страна! — и тръгва след нея. Малко преди тя да стигне до скалата, той хваща ръката ѝ — тя е гореща и потна и хлъзвава — в своята и я задържа. Той все още няма онези страхотни мускули, тренировките по водна топка все още не си личат по тялото му. И въпреки това хватката му е сипна и категорична.

Дора се спира. Сама. На Лука не му се налага да прави нищо. И ето ги сега. Над тяхната скала. Под парещото слънце на ранния следобед. Останали без дъх.

— Може би е по-добре да излезем с лодката!

Гласът на Лука е съвсем тънък. Той държи ръката на Дора. Стои върху един голям, доста остър камък, но в ума си се вижда да отплава с лодката, до него — Дора, която се държи за ръба на кабината, сякаш се страхува да не падне в морето. Той се ухилва. Тя, естествено, никога няма да си признае, че се страхува. Точно тя — никога! Той обаче знае по-добре. Тя не се бои от водата, просто не иска да падне там.

Двамата често са излизали с лодката на баща му, разрешено им е, стига да остават близо до брега и да не се бавят повече от час. До Братуш и обратно. Или до Тучепи и обратно. Лука познава лодката на баща си така, както Дора познава колелото си. Той е майстор капитан.

— Не искам.

Макар че тя всъщност няма нищо против. Лука го знае. Тя обича да бъде на лодката, сама с Лука, истинско приключение. Под нея — морето и всичките риби и непознатите гълбини. Над нея — небето с всички негови облаци, а всеки от тях поотделно разказва по една вълнуваща история, стига само да слушат правилно. Трябва да държиш очите си отворени, но не съвсем, клепачите трябва да се присвият малко, докато останат само цепки, като при китайците. Тогава различаваш всичко много по-ясно.

— Защо не?

Лука не разбира. Обикновено тя винаги иска да се вози в лодката. Той още помни първия път. Тогава им разрешиха да отидат само до Осеява, а баща му и майката на Дора ги чакаха на пристанището и през цялото време не ги изпускаха от очи. И въпреки това им беше хубаво и те се кискаха, а Дора едва не падна в морето, когато се опита да се прави на делфин, който се извива и скача. Те никога не бяха виждали делфин, само на снимки. Лука обича делфините, толкова му се иска да срещне някой. „Ти веднага ще умреш от страх, ще си помислиш, че е акула“, изсмя се тогава Дора и пак за малко не падна във водата. Тя обаче плува добре. И двамата са добри плувци. „Като риби“, винаги казва майка му, която не обича много

морето. Прекарала е половината си живот „зад планините“, страхува се от водата и така и не се научи да плува. Ако изобщо влиза във водата, то е само на плиткото. „Сигурното си е сигурно“, казва тя и поглежда недоверчиво баща му. Таткото на Лука само се смее и я целува или поне го правеше по-рано, днес почти не се смее и я целува още по-рядко. Но Лука не иска да мисли за това сега, когато септември е на прага, а Дора изведнъж вече не иска да се вози в лодката. Постепенно всички тези неща му идват в повече. И не знае какво да прави. Той е едва на девет години, дори не е завършил първия си тренировъчен сезон в отбора!

— Искам да сляза долу, при скалата — казва заинатено тя, ала в лицето ѝ има нещо отнесено, сякаш той току-що я е изтръгнал от съня.

— Както искаш.

„Но ти вече нямаш много време“, крещи собственият му глас в главата му. Скоро всичко ще свърши и ние вече няма да можем да яздим заедно вълните в моята лодка. И той си представя най-дивите картини, събития, които никога не са се случвали и няма да се случат, които са твърде опасни и напълно невъзможни. И му се прииска да брои.

Скалата е висока и стръмна и гола. Но преди да пропадне в морето, тя съвсем леко изплезва език и образува едно такова малко плато, излъскано от вълните, по-скоро площадка, върху която да се изпънеш, при условие че преди това успееш да стигнеш до долу — това означава, че познаваш пътя. А понеже скалата е не само стръмна, но и се спуска скосена навътре, площадката не се вижда отгоре. Тя е тайна. Тайната на Дора и Лука. Преди година те откриха една обрасла с трева пътечка, водеща от една съседна остра скала към морето, а от там — тесен, страховито тъмен тунел, отвеждащ до площадката. Всъщност Дора откри и двете — и пътечката, и тунела. Повърхността на площадката е гладка и мека, така че можеш да легнеш там и без хавлиена кърпа. От скалата над площадката е израсло малко, кръгло пиниево дръвче. Просто така. От камъка. Сякаш от нищото. Там, където скосената част на скалата се среща с площадката, се образува малка, неудобна пещера. Скривалище, което пази дори от дъжд, не допуска и слънцето да влезе, когато то се люлее, закотвено най-горе в

небето. И понеже пещеричката е на по-високо ниво от площадката, не я достигат и вълните. Когато Дора и Лука ги няма, тя се обитава от раци, мравки и миниатюрни, прозрачни морски организми. Те постоянно намират останки, които после хвърлят в морето. А тази пролет една лястовица си сви гнездо в пинията джудже. Лука нарисова картина с младото лястовиче семейство и, разбира се, я подари на Дора. Без тя да го пита. Естествено, тя щеше да го направи, ако той не я беше изпреварил. Тази скала е техният общ дом. Отворен към островите Брач и Хвар. Без табелка с имена, без звънец. И въпреки това е техен дом. Слънчево ясен.

— Не съм плакала.

— Хайде да плуваме.

Пред тях морето ниже перлен гердан от лъскави вълнички бебета.

— Имам нещо за теб, виж! — Дора протяга към него омазаната си с шоколад ръка.

— Какво е това?

— Шоколад. Нарича се „Моцарткугел“. Даде ми го жената в хотела, когато ѝ занесох вестника. Вкусен е.

— Ти откъде знаеш? Може да е отровен!

— Че защо да е отровен? Ти просто завиждаш — казва Дора почти натъжено и наблюдава смаляващото се топче в дланта си. — Ти никога не си ял толкова вкусно нещо.

— Не го ща. Не бива просто така да ядеш всичко, което ти подаряват чужди хора.

— Знам. Обаче аз познавам жената. Тя идва и миналата година. Ние сме приятелки.

Лука пак чува сълзите в гласа ѝ. Той се обръща и бързо закрива към скалата, преди да започне да върти очи.

— Все ми е едно. Тогаваш ще отида да плувам сам, а ти можеш да си ядеш моцартовия шоколад с твоята най-добра приятелка! Ама че тъпо име!

— Точно така ще направя! Ще отида с нея да се гмуркам, гадняр такъв!

Тя търчи след него. Чак до скалата. Там сяда на прашната пътека и се залавя да бели пъстрата хартия от шоколада. В лятната жегата формата на топчето е пострадала доста. Това не пречи на Дора. Тя го лапва наведнъж и облизва мястото върху дланта си, където е било топчето.

Лука я наблюдава. Наблюдава тъмното петно върху ръката ѝ. После се извъръща бързо и тръгва пак. Бърза, твърде припряна е, не е достатъчно предпазлив и лесно може да се подхлъзне, ала му е все едно, трябва да се махне колкото се може по-далече от шоколадовото петно върху ръката на Дора.

— Какво правиш? Ще паднеш! — Дора става и хуква след него. Не спира да говори. — Искаш да си счупиш врата ли и да паднеш във водата? Тогава аз ще трябва да те вадя, а ако после си умрял и само лежиш тук, утре ще трябва да ходя сама в музея на мидите, а тогава на кого ще показвам и ще обяснявам всичко, ако ти си мъртъв и аз извадя от морето само един труп, а какво ще трябва да кажа на баща ти или на майка ти, те ще кажат, че аз съм виновна и че е трябвало да те пазя по-добре...

И тогава то наистина се случва. Лука извиква, а почти едновременно с него извиква и Дора, защото вече не вижда Лука, тя тича, едва не си счупва врата, и тогава го вижда. Лука стои на площадката и брои, тя съвсем сигурно знае, че той брои, макар да ѝ е обърнал гръб, и тя е бясна, толкова е бясна и така ѝ е омръзнало постоянно да го пази и надзирава, че се хвърля върху него и започва да го удря слепешката.

— Престани веднага, просто престани, аз...

А после и тя го вижда. И изпищява. Извъръща глава настрана, заравя я в рамото на Лука, което е твърде мършаво, костите се забиват в лицето ѝ и я боли, но тя се радва на тази болка, тя е добре дошло разсейване. Всичко е по-добро, отколкото да мисли за това, което току-що е видяла. Ще повърне. Ей сега ще стане, усеща го съвсем сигурно.

— Какво ще правим сега?

Дора се опитва да задържи в себе си телешкото печено, подсолените картопки и манголда, доматиците, краставиците и марулята,

шоколадовия сладолед и моцартовото топче, които са решени да напуснат стомаха ѝ. Дора не смее да отпори уста.

— Дора, какво ще правим сега?

Лука я поглежда учудено, очите му са плашещо огромни. Но той все още диша. Значи, Дора може да отмести поглед от него. Тя се насилва да погледне мъртвите чайки. Отначало само с едното си око. Такъв е планът ѝ. След като едното око е свикнало с гледката, тогава може да опита и с двете. Няма да е лесно! Тя примигва ту с лявото, ту с дясното око. Може го, упражнявала се е. Всяка добра актриса трябва да го може.

— Какво правиш там?

— Размишлявам — казва Дора. Лъже, но само малко, защото тя се опитва да разсъждава, наистина, макар да не се получава.

— Дали ги е застрелял някой? Нали е забранено! И защо точно на нашата скала?! Не трябваше да го правят, това си е нашата скала, те нямат...

— Замълчи! Не мога да мисля!

Дора го поглежда гневно.

— Каквото и да се е случило и който и да го е направил, сега ние трябва да се погрижим за тях, те сега са наши, пред нашата врата са.

Лука се замисля.

— Искаш да кажеш, като онези деца, дето ги оставят в кошница пред църквата, за да се грижат други хора за тях ли?

— Да, точно това искам да кажа.

Дора се гордее с Лука.

— И какво ще правим с тях?

— Ще ги погребем, много ясно. Горе в гората.

— Мислиш ли, че някой ги е застрелял?

— Не. Мисля, че са се били.

— Да се бият ли? За какво?

— За някоя женска, за какво друго! И така са загинали и двете.

— Мисля, че това е тъпо.

Лука не вярва на такова нещо.

— Романтично е — гласът на Дора е замечтан. — Да обичаш някого толкова, че да правиш всичко за него... — Тя се усмихва, сякаш е някъде другаде. Сякаш знае някаква тайна, която може да остане скрита за Лука, ако той не се постарее.

Това не се харесва на Лука.

— Глупости — казва той и се приближава до мъртвите чайки. Съблича тениската си и увива птиците в нея. Ръцете му треперят. Той обаче непременно иска да покаже, че не се страхува.

— Така, хайде, да тръгваме.

Това е последният ден на август 1968 година.

3

Има разговори между деца и възрастни, при които децата разбират всяка дума. Те уверено кимат с малката, къдрава главица. Не издават нито звук, но се усмихват разбиращо. Родителите, зарадвани, продължават да говорят, подбират внимателно думите си, дни наред са размишлявали какво и как да кажат и да обяснят. Това може да продължи часове. Докато настъпи тишина и безпредметност. Едно мълчание, което не вещае нищо лошо, като във филм, където липсва издаващата музика. Подобно на нищо неподозиращи зрители, горките родители се успиват в измамната сигурност, че държат всичко под контрол. Също както по време на буря човек си седи на сухо у дома и с чаша вино, какао или чай в ръка, наблюдава беснееенето и щурма на вятъра и на морето и на дъжда. И дори да се разтресе къщата, това пак не може да го разтревожи. И светът там навън няма нищо общо със света вътре. Човек поздравява сам себе си заради мъдрото решение, че не се е оставил приятелите да го убедят да излезе навън. Потупва се мислено с две ръце по раменете и вече си мисли как на следващия ден ще се майтапи с приятелите си. И така, възрастните се усмихват, застанали до прозореца, и чакат, без в действителност да очакват нещо.

Когато смразяващата, всяваща страх музика все пак започне, ненадейно и подло, когато децата все пак отворят уста и съвсем сериозно и замислено зададат първия си въпрос, къщата се разхвърчава около ушите на възрастните. И не се вижда дъга. И няма червени вълшебни обувки. И няма мъртва зла вещица. Нито на изток, нито на запад.

Средата на септември е. И днес Дора не за първи път чува отговорите. Не за първи път задава и въпросите. Всъщност тя вече е разбрала всичко. И нищо. Още преди три месеца е разбрала думите. Но от тях толкова я заболя, че тя избяга. Намери Лука, седнал да рисува до своите чадъри, в онзи ден, в средата на юни, учебната година тъкмо беше свършила, тя седна до неговия сгъваем стол и заплака безмълвно. Тогава Лука ѝ купи шоколадов сладолед в млечния бар, а

след като тя изяде сладоледа и си изми устата, той за първи път я нарисова, и тя забрави всичко. До следващия път. Но в онзи ден, след като картината беше готова, тя посочи с пръст нагоре.

— Виждаш ли? Един кокер шпаньол, който маха с опашка, виждаш ли го?

Лука лежи върху гладкия камък под тяхната скала и краката му плацикат във водата. Той чака Дора, До него са боичките и блокът му. Над него — облаците. Той не иска да ги гледа. Това е игра за двама. Той се мъчи насила да забрави гладкия камък под себе си. Мъртвите чайки. Опитва се да мисли за тях точно толкова малко, колкото за мъртвите раци или бръмбари, които двамата с Дора постоянно хвърляха в морето. Нещо като пролетно почистване. През цялата година.

Дора лежи във все още своето легло, във все още своята стая, и заравя глава във все още своята възглавница. Този път тя избяга във все още своята стая. Сякаш се страхуваше, че силите няма да ѝ стигнат да отиде до плажа, още по-малко пък до скалата. Рафтовете са празни. Шкафът е почти празен. Книгите ѝ са в сандъци. Сандъците са в гаража. Сбирката ѝ с необичайно оформените камъни също е в един сандък. Друг сандък. И този сандък е вече в гаража. Картините. Изсушените клонки от пинии и кипариси. Герданът от мидички, който Лука направи за нея. Изрисуваните чаши. Куклите. Всичко е махнато. Само чаршафът ѝ е още тук. Синьозелен, на вълни. Като морето на онова място, където миналото лято се гмуркаха заедно с Лука. Не се страхуваше, видя възхищението в очите на Лука. Държеше ръката му и го дърпаше след себе си, все по-надълбоко. Сърцето ѝ едва не се пръсна, ала от радост и щастие, и от неповторимото чувство на съвършенство. Дора вече чете за това. Тя чете много, любимата ѝ книга е „Влак в снега“. Тя харесва Мато Ловрак и вече е прочела всичките му книги. Чувството на съвършенство, което напълно обвива и изпълва човека, както когато съвсем сама изяде голяма купа шоколадов пудинг или през зимата лежи във ваната с много гореща вода и затворила очи, слуша някоя плоча — тя има всички приказки на

грамофонни плочи! — или както онзи път, когато намери чудния камък с формата на луда пеперуда. Подари го на Лука, макар че той не събира камъни. Той го постави в стъкло сандъче, а него сложи на нощното си шкафче до една картина — портрет на него и Дора върху тяхната скала, а на фона — едно бяло, пухкаво облаче. „Делфин!“, извика тогава тя. „Не. Вратар, който тъкмо скача настрани“, отвърна той. При този спомен Дора се усмихва. Как може някой да греша така. Тя се чуди на Лука, заровила лице във все още своята възглавница, и изобщо не забелязва, че възглавницата става все по-мокра.

Лука лежи върху гладката скала и краката му се плацикат във водата. Той чака Дора. До него са боичките и блокът. Слънцето вече е паднало съвсем ниско над морето. Не е много късно. Ала вече е септември.

Дора лежи във все още своето легло. Крие се от света. Мама чука на вратата и вика името ѝ. Дора! *Дорице!* После всичко утихва. Дора знае, че това е краят. Няма да има нищо повече. Няма да има море. Нито облаци. Нито дълги дни на плажа. Под възглавницата пръстите ѝ се впиват в портрета ѝ, който Лука нарисувал. Потната ѝ длан размазва всичко. Всичко става неясно. Като в мъгла край морето.

Лука лежи върху гладката скала и краката му се плацикат във водата. Той чака Дора. Сега му се иска един сладолед. Ягоди и лимон, естествено, а не шоколадов. Той се усмихва. В никакъв случай. Слънцето огрява вече само дясната му буза.

Няма вече ходене нагоре-надолу с боси крака. Нито подарени ледени топчета. Нито познати лица. Нито кръгли близалки. Тя знае, че картината е размазана. Твърде късно е. Вече нищо не може да бъде спасено, и никой. И ако тя сега умре, изобщо няма да ѝ пука.

Лука лежи върху гладката скала и краката му се плацикат във водата. Той чака Дора. Главата малко го боли. Не се е наместил удобно.

Той не иска. Да се прави като че ли не го е страх.

Няма да има вече игри на плажа. Нито възнаградено с кекс гостуване при леля Мария, чудесната пекарка. Която изпече за нея, само и единствено за нея, шоколадов кекс, почти черен, с много шоколадов крем и шоколадова глазура. Няма да има пристанище. Нито кораби.

Вече нищо няма да се разпознава на картината. Разрушено. Напълно. Всичко.

Лука лежи върху гладката скала. Сякаш няма нищо. Съвсем нищо. Никога вече. Няма скала, няма пещера. Няма скривалище. Няма таен дом. Мъртви раци и бръмбари. Кой може да понесе това.

Лука лежи върху гладката скала. Сякаш върху друга планета. Където нищо вече не е истинско. Планета, която от днес нататък ще бъде забравена. Трябва да бъде забравена. Сякаш никога не я е имало. Докато още чака, той все още е жив. Все още диша. Не му хрумва дори да брой.

„Ти си още толкова млада, нямаш дори седем години“, казва майка ѝ. Край, свърши чакането. Вече няма да има Лука.

Сякаш той е мъртъв. Тя също. И целият свят. Мъртъв. Мъртъв. Мъртъвмъртъвмъртъвмъртъвмъртъвмъртъвмъртъв

4

Лука е много развълнуван: това е първата му изложба. Наистина, само в училището, но на него му е все едно, въпреки всичко е първата му изложба. Госпожа Месмер, учителката му по рисуване, организира всичко. Тя отдели много време, разгледа картините му, многото му картини, които нямат почти нищо общо с учебния материал, сортираше ги, избираше някои, отделяше ги, пак ги вадеше, сваляше очилата от носа си, отдалечаваше картините от лицето си, оставяше ги, мълчеше. Най-сетне избра двацет акварела и пет платна с маслени бои и ги отдели настрана. „Прекрасно“, това бе всичко, което тя каза, преди да затвори очи и да въздъхне дълбоко и прочувствено. „Прекрасно.“

В първата събота от последния месец на учебната година най-сетне всичко е готово. Присъства цялото основно училище, родителите, кметът, роднини, партийният ръководител, приятели. Пожела да дойде дори Анка, старата акушерка, с дебели стъкла на очилата и с бастун в ръка. „Ти все още си моето момче“, прошепва му тя, когато той идва да я поздрави. Има и един журналист от Сплит. Госпожа Месмер наистина се е погрижила за всичко. На Лука не му се налага изобщо да говори. Слава Богу. Трябва само да стои там и да се усмихва, ако иска. Госпожа Месмер го представя накратко, директорът, господин Мاستилица, го хвали щедро, макар че не го бива много в говоренето, господин директора, той заеква и често си противоречи. Но никой не се смее, поне не шумно. Лицето му е червено и като надуто, горещо е и под мишниците му се виждат кръгли мокри петна. Той за пореден път подръпва вратовръзката си, сякаш не му достига въздух. После все пак приключва, след като пет пъти е казал „и в заключение“. Най-сетне хората могат да разгледат картините на Лука. Могат да обикалят и да гледат колкото пъти си поискат. Лука стои на малката сцена, където в празнични дни понякога се танцува и се

декламира и се пее. Той вижда лицата на посетителите и може да чете по тях: „Прекрасно“, казват те. Госпожа Месмер минава от група на група и говори, обяснява, отговаря на въпроси. „Да, всичко това той е създал съвсем сам. Уникален. Талант, нямащ равен на себе си. Тези цветове. И още толкова млад. Да, разбира се, че могат да бъдат закупени. Това чувство. Да, и аз изпитвам същото. Привличат те магически. Една история. Да, и аз ги виждам. Толкова задълбочено. Да, много се гордеем с него. Аз винаги съм казвала...“

Лука е едва на петнайсет години, а хората вече искат да си го окачат в хола. Макар тези холове да се намират в малкото градче Макарска. Налага му се да се бори със себе си, за да не затвори очи. Да не спре да диша. И ето че всичко започва да се върти, едно, две, три, четири, пет...

Ана е до него и търси ръката му. Не казва нищо. Тя е на десет години. Но расте, дори и само с това, че стои до него. Сякаш иска да каже: „Моят брат.“ Или: „Стегни се, отвори очи, не трябва да прекаляваш.“ Ана се грижи за него.

И тази топла ръка е тъй заредена със спомени, че Лука наистина отваря очи и се принуждава да продължи да диша, и макар очите му да са пълни със сълзи и да парят, той не ги затваря пак, съвсем съзнателно, това е негово лично решение, първото от много време насам, от цяла вечност, така му се струва. Той стиска силно ръката на Ана, без да я пита нищо. „Няма защо“, казва тихо тя, без да го поглежда. А Лука има чувството, че тя е единственият човек на неговата планета. Единственият, който мълчи на неговия език.

На дванайсет години Дора е прекарала вече половината от досегашния си живот в тази чужда страна. Която вече съвсем не е чужда. Дора говори езика, който също не е толкова чужд вече, говори го като майчиния си език, може би и по-добре. Тя може да казва всичко, ритъмът е правилен, мелодията е вярна, тонът също.

Най-вече изражението на лицето. То е сто процента задължително. *Naturellement*. Тя е станала една от тях. *Ah oui, bien sûr*. Тя разказва на този нов език — за себе си, за семейството си, за баща си Иван, за неговата професия, която я е довела тук, *mon papa est un architecte*; за Хелена, майка ѝ, която с ентузиазъм дойде тук с тях и

която се радва на големия град, най-красивия град в света, Париж, най-вълнуващият, най-интересният, най-богатият на събития, град, в който тя може да разкаже на всекиго, че идва от Хърватия, не, не от Югославия; за баба си и дядо си, които също живеят в един голям град, но в друга страна, в тяхната родина, в град, който не е толкова голям и хубав; за новото жилище в центъра, до един парк, *Parc Monceau*, с един само загатнат и въпреки това прекрасен изглед към реката, от прозореца на нейната стая, която е много по-голяма от старата ѝ стая, с многото нови мебели; за новите съседи, които са много мили и любезни и имат дъщеря, която е на същата възраст като нея и с която тя се разбира много добре, да, може дори да се каже, че е най-добрата ѝ приятелка, защото с Жана, така се казва тя, може да се играе чудесно, може да ѝ довериш абсолютно всичко. При нея тайните са на такова сигурно място, както са красивите сгради, които татко си измисля и които тя после може да разглежда, за да се фука, понеже е дъщеря на баща си! Тези сгради са сигурни като парите на татко (рисунките на татко са много търсени и много скъпи) — татковите пари в банката, може би дори по-сигурни, банките често са нападани от бандити, Жана и Дора четат за тези неща във вестника. Но те се чувстват напълно сигурни, понеже Жана има кученце, Папу, което ги придружава навсякъде и ги пази. Тримата заедно завладяха парка, извитите пътеки и поставените сякаш случайно статуи, малките египетски пирамиди и коринтските колони, между които играят на криеница, а понякога просто сядат под статуята на Мопасан или Шопен и говорят, шепнат, докато Папу лежи върху краката им и спи или се прави, че сякаш спи, защото винаги държи отворено лявото си око. Сякаш все пак се вслушва в думите им. Защото за своите любими филми и любими книги и любима музика Дора може да говори и на новия език, който тя впрочем много заобича, може да приказва много екзалтирано, понеже тя си остана същото открито, любопитно, неудържимо буйно момиче, каквото винаги е била. А в розовата градина в парка Дора вече изпълни на приятелката си стихове и много дълги поеми, а понякога портиерките — испанки, които си позволяват в парка по някоя заслужена или незаслужена пауза, ръкопляскаат силно и искат още. Да, този език стана много важен за Дора, макар че отначало малко я уплаши.

Само за морето Дора мълчи твърдо и упорито. Морето познава само един език. Дора знае това. Усеща го. Би било измама да говори на този нов език за морето, вълните, скалата, чайките, гмуркането, чакълестия плаж, лодката, близалката, мидите, облаците. Това няма да означава нищо. Биха били само думи, празни думи, които всеки може да казва и които могат да принадлежат на всеки, а това би било непоносимо. Би означавало да се откаже от нещо, което само тя може да нарече свое собствено, само тя и никой друг. Във всеки случай никой, за когото тя иска да мисли. Може да мисли. Тя заключва тези думи в душата си и ги оставя да пътешестват там. И да чакат. Да дойде принцът и да ги освободи, думите, от тази кула без врати, където те заплашват, че ще умрат. Където въздухът много често става съвсем разреден и прозрачен.

А едно нещо тя напълно е забравила. На всякакъв език.

5

Лука не иска. Той е седемнайсетгодишен, иска да може да решава сам. И не иска да напуска това място. То е неговият дом. Само тук той може да рисува и да живее и да бъде близо до морето. Макар всички да смятат, че това е единствено правилното за неговото бъдеще. Дори госпожа Месмер не може да го придума, защото той не е предател. Не е като някои други, които той не познава. Вече не познава. Той не си тръгва просто така и не изоставя хората, които обича и които го обичат.

Не иска да повярва, че в Загреб, в Художествената академия, би могъл да научи нещо, което не може тук, в Макарска. Тук е светлината. Тук са цветовете, които са неговия живот. И морето. Всичко е тук. Мястото на срещата. Колко често майка му е казвала: „Ако се изгубим от поглед, остани там, където си, аз ще те намеря, защото, ако и двамата тичаме насам-натам и се търсим, ще се разминем и никога няма да се намерим.“ Значи единият трябва да остане там, където всичко се е случило, единият трябва да чака там, иначе те никога повече няма да се срещнат. Къде иначе да се срещнат?!

И освен това той трябва да пази майка си, сега, когато баща му изчезна, просто потегли нанякъде, с лодката, като златотърсач. Сякаш беше забравил кое е истинското съкровище и къде се намира то. Не, той не иска да плаче, той вече е на седемнайсет години, голям е, може да се грижи за семейството, разбира се, той не изоставя хората, които обича, не, никога, не е като някои други, които той вече не познава и които повече не са му нужни, той е вече на седемнайсет години, пораснал е.

Лука тича, сякаш лети, пресича гората на полуостров Осеява, не среща никого, бяга и се задъхва, и скоро ще е в Тучепи, ако продължава така. Дали пък баща му не се е скрил там? Тогава, ако го види, дали просто да го подмине, да извърне глава на другата страна презрително, или да го поздрави, да го попита как е? Но в никакъв случай няма да плаче, не, сега той е мъжът вкъщи, а мъжете не правят така. Дали да го помоли да се върне у дома? Нищо вече не е сигурно,

нищо и никой. Сега, когато могат да откраднат дори картините на Пикасо от папския палат! Сто и деветнайсет картини! Не, той няма да плаче.

Дора сияе, цялото ѝ четиринайсетгодишно лице грее. Тя не вижда и не чува нищо. Тялото ѝ гори. Тя прави това, на което са я научили. Но най-вече прави това, което носи вътре в себе си, което я изпълва, което е във всеки неин дъх. Не е нужно да се напряга, за да намери в себе си желаните чувства, трябва обаче извънредно много да се старае да ги задържи вътре в себе си, да не ги изпусне наведнъж, да ги държи под контрол и да ги изразява само капка по капка. Защото така трябва да бъде. Не бива да е много. Нито наведнъж. Тайната на добрите актьори.

Представлението има голям успех. И не само заради това, че в публиката седят само роднини и приятели на младите мимове. Не, заради нея е и заради магията, която тя разпръсква около себе си, и заради пустотата, която остава след нея, когато слезе от сцената. Макар да е само една училищна сцена, малка и без червени кадифени завеси. Но въпреки това си беше Расин, истински, класически, труден — макар и съкратен — Расин! А тя беше фантастична Федра, макар и толкова млада и въпреки че ролята и цялата пиеса трябваше да бъдат адаптирани за играещите и гледащите деца! Постигание, достойно за „Комеди Франсез“! Дора не може да престане да полита нагоре, обича и умира още хиляди пъти, преди да достигне другите. Тя не иска, не може да се застави да излезе от ролята, да не бъде повече трагична героиня, не трябва да се отказва от привидното, което съвсем не е привидно. Това е нейният живот. Така е било винаги. Тя затваря очи и вижда себе си в огледалото, малко момиченце, тя движи и контролира мускулите на лицето си, владее изражението им, във всеки момент знае какво прави. Тя не играе, тя Е. Тя е всичко в едно, наведнъж. Целият свят, все едно дали светът я вижда, или не.

И дори когато светът около нея се движи в една посока, а тя — в друга, няма значение. Поздравления, прегръдки, целувки, доволен смях. Това е тя, и това не е тя. Жана е до нея. Дора успява да я забележи. Жана я дърпа за ръката и иска или да я разтърси, или да я отведе от тук. Дора не знае точно кое, но и без това ѝ е безразлично. В

този миг тя няма желания. Иска да остане така. Всичко да остане така, както е. Федра завинаги. Защото сега най-сетне всичко е ясно. Такова ясно, каквото понякога, много рядко, е небето над Париж. И тя е спокойна в своето вълнение, не усеща устрем към действия. Най-сетне може да се спре. Тя го намери.

— Виждаш ли, ето го там и те гледа, не може да се удържи, не може да отмести поглед от теб — Жана шепне, а Дора я чува, без да я разбира правилно.

Но и тя вижда един висок силует, едно момче, което стои до сцената срамежливо, но все пак някак си решително, и я следва с очи. Дора май че го познава. Той е два класа преди нея в училище, тя често го е виждала в коридора, сини очи, дълга руса коса, трябва да е спортист, баскетбол, да, точно така, веднъж тя беше на един мач. Той беше добър. Може би не топиграчът на деня, но много добър. Бърз. Жерар. Казва се Жерар. Точно така. И той винаги ѝ кимва леко, незабелязано се втурва към нея, когато се разминават по коридора. Тя не знае как да разбира това. Днес не знае. Защото той не е Иполит. Но така, както стои там и я гледа срамежливо, това я стяга за гърлото, отведнъж я обзема чувството — едно чувство като облак, — че тя е някоя друга някъде другаде, едва си поема въздух: ако беше друга, сега сигурно би изпаднала в несвяст.

— Мисля, че той идва насам! — Жана шепне въодушевено и стиска до болка ръката на Дора. И това я спасява от чувството, стягащо гърдите и главата и цялото ѝ тяло, и я връща обратно, а този Жерар е само един Жерар и всичко е наред и тя пак може да диша свободно и да бъде една чудесна Федра.

И ето го и него наистина. Все още не е Иполит — което може би съвсем не е лошо, и без това Иполит не я обичаше! — но с усмивка, заливаща цялото му лице, и с такова сияние в очите, което я кара да осъзнае, че диша. Може би днес ще има още едно представление, за което никой не ѝ е казал нищо? В първия момент тя изпитва нещо като паника, но чувството се изпарява тутакси, защото тя може да изиграе всичко, всяка роля, и е добра в импровизирането. Значи, нищо не може да се провали.

6

— Моля те, отвори! — гласът на Ана е неясен, но упорит и настойчив точно защото е толкова тих; мислиш си, че можеш да се скриеш от него, да му се изплъзнеш, но това е огромна илюзия. Дори през затворената врата гласът на сестра му е изпълнен със сила. Дори в тази ситуация.

Лука лежи на леглото в родната си къща и плаче. Съвсем тихо. Не е тъжен. Гневен е. Лежи по гръб, втренчил поглед в тавана, и си представя, че той е небето. Че лежи на плажа, а тъмните петна по тавана са облаци... И тутакси осъзнава, че това е гигантска грешка. Има табути, които с право са табути. Които по никакъв начин, абсолютно никога по никакъв начин не бива да нарушаваш.

Като например да наблюдаваш облаци. Или дори само да си представяш, че можеш да ги наблюдаваш.

В този миг гневът започва да се смесва с тъга. Сега думите на Ана звучат като дъждовни капки. Бързи, безбройни капки.

— Моля те, пусни ме вътре, моля те!

Тя казва „моля“, но няма това предвид. Тя го изисква. Дори наум не ѝ минава, че можеш да ѝ противоречиш. Въпреки това тя е мила и нежна и истинска. И все пак е едва на тринайсет години.

Като татко, мисли си Лука. Силна е като татко. Той ѝ завижда заради това. И на него му се иска да е като татко. Това чувство на сигурност и защитеност. Макар и вече да го няма тук.

През миналата година татко ги напусна, просто си тръгна. Просто ей така, на бърза ръка се премести в друг, напълно чужд град. Взе си лодката и изчезна. И макар Лука да има адреса му и да може да го посещава по всяко време или да говори с него по телефона, за него татко все още е изчезнал. Безследно изчезнал. Вече не е там, където би трябвало да бъде. При него. При Ана. При мама. Избяга. Просто така. Въпреки че години наред имаше сигнали, предвещаващи изчезването му, то все пак стана изведнъж. Никой не го смяташе за възможно. Никой. Освен Ана. И мама. И роднините. И съседите. И приятелите. И

всички, които го познаваха. Само синът му беше изненадан. Сякаш бе имал облаци върху очите си. Или боя. Години наред Лука можеше да наблюдава как щастиято бавно се оттичаше от лицето на баща му. Смехът. Насладата от живота. Той се загърна в мълчание, с празни очи се скри от света. Отдръпна се, от него, своя син. Своя приятел. Вече можеше да го намериш само на лодката. Докато накрая изчезна съвсем. И никой не каза нищо. Сякаш това бе най-нормалното нещо на света. Никакви въпроси, нищичко. Само Лука тичаше нагоре-надолу като обезумял и го търсеше. „Порасни“, каза Ана, малката му сестричка. Майка им само извърещаше глава и мълчеше. Лука имаше чувството, че тя дори не се сърдеше на бащата. Сякаш беше съгласна с това. Но Лука, Лука не беше съгласен! Бяха го предали и изоставили и той не можеше да направи нищо. Да тича наоколо, както тогава — преди една година, когато това се случи, сега няма смисъл, не е решение. Ако тогава го беше срещнал, да, тогава може би всичко можеше да бъде друго. Но така! Онова безцелно търсене! Толкова смешно. Толкова патетично.

Други взеха решението за него. За кой ли път. „Порасни“, каза Ана, неговата малка сестричка.

— Не, не искам!

— Ти не ме обичаш!

Жерар се извърещаше настрана от Дора и навежда глава. Дора не е сигурна дали той наистина е наранен, или обиден или тъжен или всичко това е само игра, за да я свали въпреки всичко. Ходят вече от една година. Беше хубава година. Дора се наслаждава на това, как той я ухажва и се старее. Добър е с нея, а сърцето ѝ бие по-бързо, когато той държи ръката ѝ. През януари ходиха заедно на откриването на центъра „Жорж Помпиду“ и бяха сред тълпата на гарата, когато Ориент експресът „Париж — Истанбул“ пое на последното си пътуване, а през април, когато умря Жак Превър, тя часове наред му рецитира стиховете му, и плакаха заедно, тя повече от него, но това не означава нищо. Тя му има доверие. И въпреки това. Има нещо, което тя не разбира, нещо, което я смущава и я възпира. Тя копнее за целувките му, за прегръдката му. Той гали толкова хубаво косата ѝ. Винаги казва, че обича косата ѝ. Толкова е лъскава. Харесва ѝ как той изговаря името ѝ. Как го шепне в ухото ѝ. Как устните му я докосват леко и я карат да потръпва.

Но тя не го обича. Съвсем сигурна е в това. Само дето не може да му го каже. Защото го харесва. Чувства се добре с него. Не иска да скъсат. Не, в никакъв случай. Просто не иска да спи с него.

Тя е едва на петнайсет години. Твърде рано е.

— Не мога, още не.

Това е една почти лъжа. Защото тя никога няма да го иска с него. Тя го знае, без да знае защо. Знае, че той няма да е първият ѝ мъж. Това не е чувство, а е убеждение, което я владее — така, както тя владее сцената, когато стои там и казва текста си или пък мълчи или просто гледа партньорите си.

— Защо не?

Тя не може да каже. В никакъв случай не може да каже истината.

— Какво чакаш? Какво още ти липсва?

Морето, иска да каже тя. Облаците. Скалата... Тя се разтреперва. Чувството, че там имаше нещо. Някой. Все още е там. Може би.

Лука лежи в кревата си и наблюдава тавана над себе си. Толкова години минаха. Половината от живота му. Нямата половина. Мъртвата половина. Която той искаше да съживи чрез рисуване. Време в свръхдоза. Цвят в излишък. И тишина.

Дора избяга от Жерар, не намери друг изход, защото не се сети за правилните думи. Избяга. И сега седи, потънала в голямото пухкаво кресло в стаята си, в празното жилище. Татко в командировка. Мама в офиса. Вероятно. Дора е сама в огромния апартамент, който е толкова далеч от най-важните неща. От нея и от нейния живот. От живота отвъд сцената, в който тя трябва сама да се грижи за думите. Години, изпълнени с мълчание и слепота. Тя не помръдва. Не иска да търси. Както много често през тези години, тя има чувството, че може да е опасно, ако търси. Ако намери. Ако види. Как се стигна дотук? Това е възрастта, „чисто и просто“, би казала майка ѝ.

Детинщини. Само да можеше Лука да повярва в това. Да забрави всичко. Може би сега е подходящият момент да си тръгне от тук. Сега,

когато ги няма. Татко изчезнал. Мама умряла.

Телефонът звъни. Дора продължава да седи неподвижно. Трябва да размисли. Чуди се, че за нея все още има по-важни неща от актьорството. Защото не мисли за ролята си в новата пиеса, която ще се поставя в края на учебната година. Жан-Пол Сартр. Тя би предпочела Камю, намира езика му за по-мек. Но сега Дора не мисли за това. Опитва се да си спомни. Имаше нещо там. Пристанището. Един малък град. Само няколко улици, достатъчно широки за автомобили. Без светофари. Имаше лодки. Множество малки лодки. И рядко валеше дъжд. Имаше вкусен шоколадов сладолед. И сладкиши. И смешни кръгли близалки. И хората бяха много мили. Беше горещо през лятото. Много горещо. И тя имаше син бански костюм, от Италия. Татко ѝ го подари. С малки лъскави камъчета, които проблясваха във водата като опашка на русалка. В морето, не във водата. Разликата е в онези малки зрънца, които полепват така приятно по кожата, а когато изсъхнат, оставят весели бели рисунки. Тогава кожата се свива и се появява напрежение, което е приятно и означава щастие.

И пак звъни телефонът, а Дора не помръдва.

Не се сеца за името. Защо не се сеца за името?

Лука лежи в леглото си и наблюдава тавана над себе си.

Върна се вкъщи един час по-рано от обичайното, отпадна последният час, математика, и това беше добре, защото той не бе особено добре подготвен. „Мамо“, беше извикал той, „Дойдох си.“ Нищо. Но това не беше необичайно, майка му от месеци не беше ставала от леглото: откакто татко се изнесе, тя бе постоянно болна. Без диагноза. Без лекарства. Без надежда. Значи, може би все пак предадена и изоставена. В един момент Лука престана да се старее. Защото при опитите си да я разведри, той ставаше смешен и глупав в собствените си очи. Като клоун. Нищо нямаше смисъл. Той отиде в кухнята и си взе ябълка. Захапа я. Жадно. Заяпа се през прозореца. Беше горещ пролетен ден. Искаше да отиде на плажа и да порисува малко преди тренировката. Изведнъж тишината го притесни. Имаше в нея нещо, което го накара да отиде в стаята на майка си. Тя лежеше

там. Главата ѝ извърната към вратата, сякаш го беше чакала. Очите отворени. „Мамо?“ Очите отворени и неподвижни. „Мамо!“ Естествено, че той разбра всичко в първия миг. Естествено, че не искаше да разбира нищо. Пристъпи към нея. „Мамо.“ Съвсем тихо. Хвана протегнатата ѝ ръка. Хладна. „Мамо.“ Сложи длан върху челото ѝ. Хладно. Сухо. „Мамо.“ Наведе се съвсем близо до лицето ѝ. Устните малко разтворени. Сякаш щеше да се усмихне. Лука вече не помнеше кога за последно я бе видял да се усмихва. Още по-малко пък да се смее. „Мамо.“ Не се изненада, че тя мълчеше и не отговаряше нищо. Лука приседна до нея на кревата. „Мамо.“ Пръстите му се плъзнаха по лицето ѝ. То беше отпуснато. Спокойно. Почти доволно. В главата му натрапчиво се появи думата „уравновесено“. Лука сложи глава върху гърдите ѝ и затвори очи. „Мамо.“ Не чу нищо. Никакво туптене. Главата му не помръдна. Нито на милиметър. Или поне нанометър. Гърдите ѝ бяха като камък. И все пак меки. По някакъв болезнен начин. „Мамо.“ Той я погали по главата. По бузите. По шията. По мършавите рамене. По ръцете. И сетне пак по главата. По косата. По бузите. По шията. По мършавите рамене. По ръцете. И после пак по главата... „Мамо.“

После дойде Ана. „Мамо!“, крещеше тя. Плачеше. „Мамо, не, моля те, недей, мамо, не, моля те, мамо.“

Лука стана и прегърна Ана, поддържа я така. Не много дълго. Не чака, докато тя се успокои. Не. Ана плачеше непрестанно. Ридаеше. Високо, непрекъснато и неудържимо.

Затова Лука излезе безмълвно, отиде в стаята си и се заключи. Предаден и изоставен. Вторачен в тавана.

И така вече от часове.

Дора отваря очи и усеща солта по кожата си. В устата. Вкусът е толкова познат. Малко горчив. И отново звъни телефонът. Това име! Би трябвало да можеш да си спомниш едно име! Макарска! Ами да, разбира се, това не е тайна. Но другото.

Може би той наистина трябва да се запише в Художествената академия и да се погрижи за своето бъдеще. Нещо съвсем ново. Да,

никак няма да е лошо. Идеята му допада. За разнообразие може пък той да се махне, да изостави други. Няма смисъл да остава тук и да чака и да държи позиция. Заради кого?! Всички си заминаха.

— Лука, отвори вратата! Трябва да говорим, трябва да повикаме лекаря, да уредим погребението, да вземем решения. Моля те!

Да, Ана е права. Той трябва да вземе решение. Да порасне.

Телефонът пак звъни. Дора продължава да седи неподвижно. Трябва да размисли. Трябва да поеме на това пътешествие, изпълнено със спомени, макар да няма виза за него. Чувствата се появяват и пак изчезват, преди тя да успее да ги поеме. Ала тя разбира, че е важно. Ако иска да продължи напред, трябва да го направи сега. Да се остави на течението, да се отпусне. Да се самозабрави, за да си спомни. Морето под ясното небе. От там трябва да започне. Не е в Южна Франция, не. Не е там, където през последните години тя постоянно ходеше с родителите си. Не е и в Бретан, не, в никакъв случай. Трябва да има и друго море. Страхът ще я води. Ще бъде неин пътепоказател. Към скалата. Тя изхълцва високо, останала без спомени. От какво се страхува?

Той отваря вратата и в един миг на яснота — и на объркване — вижда пред себе си малко, слабичко, тъмнокосо момиче, което му се усмихва с огромни черни очи, протяга му ръка и го взема със себе си...

— Най-накрая!

Ана е едва на тринайсет години, а е мъдра като Тома, стария рибар, който неизменно седи до своята лодка на пристанището и се занимава или с мрежите, или с лулата си. Тъмната му кожа, белязана от слънцето и вятъра и солта, излъчва топлина. Старият чичо Тома винаги има време. Не говори много. Но можеш да седнеш при него и да разказваш. Или да помълчиш с него. Така или иначе, скоро ти става по-добре. Много по-добре. Със сигурност. Добиваш увереност и си готов за следващата стъпка. Вече не те е страх и дори се радваш на това, което идва. Изведнъж ти се прииска да бъдеш изненадан.

Лука прегръща малката си сестричка и я държи много здраво. Тя има нужда от него. Разбира се. Навярно на нея той може да помогне.

Би било чудесно. Да може да помогне на някого. Да може да съществува за някого. Да може да го задържи.

На шест години човек твърде млад ли е?

— Съжалявам, толкова съжалявам... — Лука плаче в косата на Ана. Тя е гъста и с цвят на златист мед и дълга и той може добре да се зарови в нея. Но не го прави. Твърде дълго се кри. Край на това. Сега ще бъдат взети решения и той ще се погрижи нещата да не станат още по-трудни. Ана се успокоява в ръцете му. Лука не знае какво чувства тя, облекчение или гняв, вярва ли му, или не.

— Аз ще се погрижа за всичко, не се тревожи, аз ще го направя...

Ана не помръдва, диша съвсем тихичко и потреперва от време на време. После пак притихва.

— Съжалявам, твърде дълго те оставих сама, съжалявам, ще поправа всичко, обещавам ти, всичко ще се оправи... — Така би могъл да говори и сам със себе си, заради себе си.

— Искам татко да се върне у дома — гласът на Ана е бистър като морето през зимата.

Ето, толкова е просто.

Въпросът е: за какво? Твърде млад за какво?

Нощ е. Лука не спи. До него в леглото е сестра му. Тя диша спокойно и равномерно. Усмивва се леко насън. Лука не се учудва. Да, наистина, днес майка ѝ умря, но тя въпреки това се усмивва, защото татко ѝ ще се върне вкъщи. Тя все още си е едно момиче. Тринайсет години. Колко голяма е разликата между тринайсет и петнайсет години? На петнайсет все още дете ли си? Понякога му се струва, че за последно е бил дете, когато беше на три години. Но не всички са като него. Значи, петнайсет може да означава всичко.

Твърде млад за живота. За остатъка от живота, би могло да се каже. Щом като на шест всичко вече е ясно и решено, какво тогава остава за бъдещето? В главата на Дора ври и кипи.

Лука става и отива до гардероба, тихичко го отваря. Не иска да събуди Ана. Най-долу, в най-дълбокия и най-затънтен ъгъл, има една

дървена кутия, която той веднъж, преди много години, украси — изрисува я с морски мотиви и я облепи с най-различни мидички. Той слага длан върху нея. Не се случва нищо. Тя нито ухапва ръката му, нито я опарва. Въпреки това той изважда внимателно кутията от там. Вече не помни точно какви неща има вътре.

Луната е пълна и огрява ярко стаята. Не му трябва друга светлина. Той поставя кутията върху килима пред кръстосаните си крака. По-тежка е, отколкото той предполагаше. Гледа я, слага дланите си върху нея. Пръстите му се задвижват сякаш от само себе си; така седи той там, посред нощ, и гали малкото дървено ковчеже. Той е на осемнайсет години, но тази нощ се чувства като осемгодишен. Защото, когато беше на девет години, тогава...

На Дора ѝ се струва, сякаш трябва да сглобява пъзел. Сякаш има всички нужни части, ала няма мостра. Няма картина, по която да се ориентира. Това ѝ се вижда безнадеждно. И може би наистина е смешно, всичко е внушение и детинщина. Може би тя просто пораства и узрява. „Това е от възрастта, чисто и просто“, би казала майка ѝ. Да, би могло да е. Само да не беше това чувство. И една кутия някъде из това жилище, едно ковчеже с нейните неща от един друг живот. От нейния възможен живот някъде. Телефонът звъни. По дяволите! Дора става и излиза от стаята. От апартамента. Заклучва вратата след себе си, сякаш това е някаква декларация.

На сутринта след погребението Лука отива на гости у дома на своята учителка по рисуване. Госпожа Месмер живее в стара каменна къща в края на града, където крайбрежната улица продължава нататък към Дубровник. Живее сама. Мъжът ѝ почина преди десет години. Беше художник. Навсякъде из къщата висят неговите картини. Няма снимки, поне не в коридора или в хола. Лука и госпожа Месмер сядат на терасата, госпожа Месмер поднася чай с лед и Лука се чувства като възрастен.

Двамата пият и мълчат. Приятно мълчание. Гледат към морето. От тази тераса има успокояващ изглед, чак до полуостровите Свети Петър и Осеява. Часът е 9,45, фериботът за Сумартин напуска

пристанището. Лука не бърза. Усеща как вътре в него се разстила спокойствие. Намества се удобно в мекото тапицирано плетено кресло.

— Видях баща ти. Той пак е тук, това е добре — госпожа Месмер не го поглежда, занимава се с чашата си.

— Да, добре е.

— Чух, че щял да поеме стария хотел в Доня Лука.

— Да, така се говори.

— Това е добре.

— Да, добре е.

И пак мълкват и двамата.

— Имате красива къща.

— Да, нали?

Те пият и мълчат. Лука има чувството, че времето е спряло. Сякаш изобщо не го има, времето. Той затваря очи, не мисли за нищо. Той е истински майстор в това, да не се мисли за нищо.

— Значи, ти промени мнението си — казва тя, навежда леко глава и го поглежда над ръба на очилата си. Той все още не казва нищо. — Това е добре. Много се радвам... — Тя отпива малка глътка леден чай. — Ти си най-големият талант, на когото някога съм имала честта да преподавам или да познавам лично. Много се радвам...

Тя оставя чашата си. Стъклото улавя слънчевите лъчи и проблясва пъстро и весело.

— Това е единственото, което искам да правя. Цял живот. Искам да рисувам. Нищо друго, само да рисувам. Тази чаша, която държи в плен светлината. Морето по всяко време, във всички сезони.

— Добре.

— Морето и светлината. Искам да рисувам това, което е вътре в мен.

Тя не отговаря, за няколко секунди остава безмълвна. Наблюдава го задълбочено. Сякаш го вижда за първи път. Не. Така, сякаш винаги го е знаела.

— От това може да боли.

Това е всичко, което тя му казва.

После, след като са мълчали повече от достатъчно, тя става, изважда от най-горното чекмедже на раклата в хола един залепен плик за писмо и му го връчва. Лука го стиска, тъпичкото писмо, гледа учителката си. Едновременно срамежливо и развълнувано.

— Това писмо те чакаше твърде отдавна. То ще улесни малко твоя път. Но само външния.

Тя застава на прага.

— Ще се видим утре в училище — добавя и допира длан върху бузата му. С обич. С утеха. С пълно доверие.

А Лука мисли за майка си. Която е мъртва. Завинаги, за вечни времена. Изчезна в топлата земя.

Преди първата сълза да стигне до окото му, той бързо се обръща и се втурва по улицата. Почти на бегом. Но не го блъска кола. Не, това не е неговата съдба. А и в Макарска все още има съвсем малко коли, годината е 1977.

Готово. Тя успя. Тя е една от тях. От богоизбраните. Тя го направи. Дора се усмихва. Всъщност то се разбира от само себе си, макар тя да знае, че е всичко друго, но не и това. Тя изкачва многобройните стъпала нагоре и следва другите, които също се отправят към нейния рай. Тя знае, всичко ще тръгне според плана ѝ, който е, казано по-точно, увереност или отсъствие на алтернатива. То е единственият начин да даде израз, да освободи всичките свои животи, бушуващи вътре в нея. Защото, макар Сартр да умря през април, пиесите му останаха и тя ще може да ги играе, всичките. Някой ден.

И докато тя следва бъдещето си, бива изненадана от една картина, мозайка от миниатюрни фрагменти на един друг живот, който живее доста добре скрит вътре в нея и носи в себе си чувството на сигурност и защитеност и щастие, чувство, което тя не иска да разглежда по-отблизо, може би от страх, че е възможно да ѝ липсва, когато отmine, фрагментите са остри като изсъхналите ръбове на миди, меки като топящия се сладолед през лятото, топли като прясно изпечен хляб, бистри и ясни като очертанията на облаци през пролетта, след една солидна доза северен вятър. И всички тези частици са положени в блестящата синева на морето. Това не са спомени. Това е животът, който тя е забравила и който стои пред нея. Всичко е свързано помежду си по някакъв необясним начин. Различно и противоречиво и все пак принадлежащо си.

Защото Дора тъкмо отива на първата си лекция в парижката академия за театрално изкуство — *Conservatoire national supérieur d'art dramatique de Paris*. Всичко ще се нареди. Вярата ѝ е пълна със страст.

— Обичам те — думите на Клара гаят ухото му.

Лука оставя настрана четката и се обръща към нея. Тя не го прегръща. Спазва предписаната дистанция към тялото му. Такова е

правилото: тя не бива да го докосва, докато той работи. Тя обаче постоянно намира нови пътища да не го оставя на мира въпреки всичко, да го кара да я забележи. На него това му харесва и не му харесва, понеже той я обича много, но не иска да го разсейват. Макар той да не е притиснат от срокове. Той никога не страда от недостиг на време. Работите му са готови още преди преподавателите да са поставили задачите. Той живее, за да рисува. Мазгите на четката са неговите вдишвания и издишвания. Дали Клара разбира това?

Клара е чудесна. Тя също е от Макарска, но толкова отдавна вече живее в Загреб, че Лука не я беше срещал по-рано. Освен това тя е с три години по-възрастна от него. Клара преподава танци. Запознаха се преди две години в болницата, където Лука бе на посещение при приятел, попаднал там, след като бе катастрофирал с кола и си бе счупил двете ръце. В съседната стая, зашеметена от силни болкоуспокояващи таблетки, дремеше Клара. Тежко счупване на крака. Тя беше нещо като малка знаменитост и понеже сега вече травмата означаваше за жалост край на многообещаващата ѝ танцова кариера, Клара бе централна тема на разговорите между сестрите и пациентите. Затова Лука реши да я посети, даже ѝ донесе цветя, искаше да я ободри и утеши. И установи, че двамата имат много общи неща. Например, родното място. Така започна всичко. А Клара не се предаваше. След като се наплака, тя подсуши доста раздалечено разположените си очи и се усмихна. Имало и по-лошо, каза тя. Кое то, естествено, е вярно. И въпреки това. Лука винаги се бе възхищавал на тази нагласа. Клара казва, че било любов от пръв поглед. Тя го видяла, унесена в своя зашеметен полусън, първо си помислила, че сънува, а когато той се оказал реалност, тя вече знаела. Това бил той. „Беше ясно, както желанието ми да танцувам“, обича да повтаря тя.

Лука обаче не може да каже за себе си, че е била любов от пръв поглед. За него първият поглед отдавна е минал. Да, точно така. Толкова отдавна се случи, че той почти никога не мисли за това. За първия поглед. То приключи, веднъж завинаги. Въпреки това обаче беше първият. А всеки знае, че може да има само един първи поглед. Той не разказа на Клара за това. Естествено, че не го направи. Лука не знае много за жените, липсва му нужният опит. Въпреки че вече е на двайсет и една години. Или пък — едва на двайсет и една. Трудно е да се каже. Но той знае, че никоя жена не обича да чува подобно нещо.

Най-вече, когато е влюбена. Въпреки това той рисува неин портрет. Картината виси в танцовата школа, където Клара преподава. Те не живеят заедно. Още не, казва Клара. Лука не казва нищо по въпроса. Той някак не може да си го представи истински. Харесва Клара и не иска да променя нищо. Всичко е точно. Да остане така, както си е. Понякога той си мисли, че не понася много близост. После обаче идва на гости Ана и Лука не може да ѝ се насити. Той вече е забелязал, че в тези моменти Клара го наблюдава особено изпитателно, и допуска, че тя си вади грешни изводи, ала не го е грижа. Вероятно защото Ана и Клара все пак се разбират добре.

Ана харесва Клара. Клара винаги се грижи много любвеобилно за нея, даже я глези като майка, а Ана няма нищо против. Тогава Лука си мисли, че неговата сестричка все още тъгува по майка си, липсва ѝ. Въпреки че татко е при нея, у дома, и той е почти предишният човек. Живеят като двама приятели в малката къща край морето, до хотела, който Зоран управлява вече три години. Ана иска да стане учителка и да остане в Макарска. Влюбена е напълно, стопроцентово. Той се казва Тони и е в същия клас. Тренира водна топка, както Лука навремето, преди да замине за Загреб, за да се посвети изцяло на рисуването. Тони е висок и силен и хубав и е влюбен в Ана. Понякога Лука си мисли, че е изгубил нещо, пропуснал е, разминал се е с нещо, сякаш някой му е откраднал нещо. Младежката непринуденост и лекота. Защото той гледа сестра си и установява: животът може да бъде толкова простичък.

Но всъщност и неговият живот не е много сложен. Той прави точно това, което иска, има приятелка, която обича, и тя го обича, продал е няколко свои картини — парите не стигат, за да живее от тях, но постепенно и това ще стане. Няма очевидни пречки, няма камъни по пътя му.

И въпреки това. Има нещо, което не трябва да е тук, макар че несъмнено мястото му е тук.

— Обичам те.

Дора вярва на Андре, че я обича, тя също го обича. Макар никога досега да не му е казвала, че го обича. Не ѝ е лесно. Всеки път, щом думите понечат да се появят, точно преди да излезе от устата ѝ

въздухът, зареден с думите, те се спират като заковани, там някъде между трахеята и езика, като стреснати. Сякаш ги е страх от светлината.

— Обичам те.

Дора го прегръща. Поради липса на съответни думи.

Андре е чудесен. Познават се едва от няколко месеца, по-точно от шест, но Дора вече се чувства добре при него, малко като у дома си. Андре е с четири години по-голям от нея, почти е завършил следването си — учи банково дело — и вече работи в банката на баща си. Понеже е толкова умен и старателен. И понеже знае всичко за парите, за разлика от Дора. Андре винаги се смее мило над нейната наивност по въпросите за парите.

— Някой ден, когато станеш прочута и богата, моля те, остави на мен да се грижа за твоите финансови дела.

— С удоволствие — отговаря тя. На Дора ѝ е все едно. Тя не мисли за това. Има други неща в ума си.

— Хайде да излезем да хапнем. Тук на ъгъла са отворили нов ресторант. Казват, че храната е изключителна.

— И скъпа.

— Това да не те вълнува. Ще се погрижа аз. Искам да поглезя моята звезда — той взема ръката ѝ в своята и понечва да тръгне.

— Ти си сноб — казва Дора леко развеселена и не желае да направи първата стъпка.

— Докато искаш да съм само до теб...

— Всъщност не съм гладна. И трябва да си уча репликите. Първи ден, а вече ни дадоха домашни работи! — Тя продължава да стои като закована и да се оглежда.

— Но ти трябва да ядеш! А после аз ще ти помогна да си научиш текста.

— Я! Това е нещо съвсем ново!

Тя се смее. С негова помощ успява да стигне винаги само до леглото.

Той я обръща към себе си и я притиска в обятията си. Допира брадичка върху главата ѝ. Андре е висок.

— Не съм виновен, че си толкова сладка и не мога да отлепя ръцете си от теб, и всяка минута искам да съм върху твоите меки устни, твоите твърди гърди, твоите...

— Стоп, стоп, стоп! Виждаш ли, ето това, точно това имам предвид!

Тя се прави на сърдита, оставя се той да я нацелува, позволява на ръцете му да гаят тялото ѝ. При това насред улицата. Усеща как вътре в нея се надига желанието, затваря очи, добре ѝ е, чува го как тихо стене в ухото ѝ...

— Сега трябва да вървя... — казва тя, но не е съвсем сигурна.

— Ти си жестока, забранено е... — Устата му е все още върху ухото ѝ.

— Обаче трябва. Не че нямам желание.

— Тогава нека да идем у нас, с моята супер бърза кола сме там за миг, спомни си за леглото, голямо и топло и...

— Ти си луд.

— Тогава да идем у вас.

— Аз си отивам у нас, а ти обратно в банката, можем да се срещнем довечера и да наваксаме всичко, и аз ти обещавам дори един малък бонус, ако сега просто ме оставиш да си ходя и да си уча текста...

Той дръпва ръцете си от нея толкова светкавично, че тя едва не пада. Краката ѝ са нестабилни без неговите ръце. В корема ѝ като стиснат юмрук удря едно мигновено чувство на липса и съжаление и нежелано лишение.

Ала тя го оставя да си тръгне. Тя е много добра в разделите, които не са раздели. Чу ли някого да се смее там?! Това е новата ѝ роля, която се надсмива над нея, „чисто и просто“, би казала майка ѝ. Не е нужно винаги да разбираш всичко, казва си Дора и се втурва към къщи.

— Обичам те — прошепва Клара.

Лука става и се изправя пред нея. Тя все още не го докосва. Вероятно си мисли, че спазва правилото. Гледат се дълго. После Лука се усмихва и слага ръце върху раменете ѝ.

— Какво ухае толкова хубаво тук?

Тя го хваща за ръка и го отвежда в кухнята. Кухня мечта. Малка и непрактична и оскъдно обзаведена за такава добра готвачка като Клара. И въпреки това тя винаги успява да стотви нещо вкусно за

дватамата. Той обича, когато тя готви за него. Има нещо интимно и утешаващо в това. Най-вече, когато тя пече нещо във фурната. Дали сладкиш, или задушени зеленчуци, за него няма никакво значение. Печката излъчва топлина, която няма нищо общо с действителната, физическа горещина. Дом. Уют и защитеност. Лято на плажа. Обедна жега.

— Нека да те изненадам.

Те сядат да се хранят край изискано подредената маса, която всъщност е една неравна дъска върху три паянтови крачета.

Лука се засища бързо. Той не яде много. Хапва си с удоволствие, но не много. Изтяга се назад в стола си, но не прекалено много, защото може да се разпадне. Столът. Лука се усмихва на Клара. Тя му подава ръка. Той я грабва, без да се колебае.

— А сега искам да спя с теб.

Когато Дора се връща вкъщи, майка ѝ и баща ѝ седят в хола, всеки в своето кресло, мълчат и гледат вторачено вратата. И никой не казва „Обичам те“. Много е необичайно, че баща ѝ, който печели парите си с проектиране и строеж на скъпи жилища и къщи, е у дома преди седем часа вечерта, и че майка ѝ не е на обяд в скъп ресторант с някой многообещаващ млад автор, чиято творба тя непременно иска да публикува в малкото си издателство.

— Кой е умрял?

Дора се спира на прага. Баща ѝ поглежда майка и, която очеводно не иска да отвърне на погледа му. Тя обаче се усмихва срамежливо на дъщеря си, като дете, сторило нещо лошо, и го знае със сигурност, ала все пак се надява, че никой няма да забележи или да му се сърди.

— Ще се развеждаме. Чисто и просто казано.

А Лука спи с Клара. Люби я страстно и сладостно, докато в главата му пък се раждат картини. Целува устните ѝ и копнее за четка. Гали гладкото ѝ тяло като платно, което бързо оцветява с пръсти.

— Майка ти се е влюбила.

Гласът на баща ѝ е подигравателен и наранен и невярващ и хленчещ и леко ядосан. Той не престава да сваля очилата си, чисти ги, лъска ги, слага ги пак. Толкова начесто, че на Дора ѝ се завива свят. Тя извърща поглед от него и поглежда майка си, която седи изпъната в креслото и гледа вторачено пред себе си, сякаш наблюдава завладяваща картина.

— Ще се разведем. Чисто и просто.

— Много ти се ще!

— Не искам да прекарам нито ден повече с теб. Камо ли пък ноц.

— А, така ли! Не думай!

— Всичко свърши, Иване.

— Не го приемам.

— Няма какво да приемаш. Така е.

— Кой го казва?

— Аз го казвам.

— Откога можеш сама да решаваш тези неща?

— Откакто повече не те обичам.

Дора излиза от стаята. Та това е като в лош филм, мисли си тя, те ще се оправят. Тя затваря вратата на стаята си зад гърба си и вече не чува нищо. Настъпва неестествена тишина. Сякаш тя е последното живо същество след края на света. Ляга в леглото и си пуска музика. Джаз. Саксофон и пиано. Това е всичко, от което има нужда. Макар майка и да смята, че Дора е твърде млада за джаз, на осемнайсет, не ставало, чисто и просто. Но това, естествено, е типично за Дора, тя винаги трябва да е различна, а понякога за една майка е чисто и просто непоносимо да се справя с такава дъщеря. Тихите, дълбоки тонове се стелят в ушите ѝ, подобно на вечерен прибой. Любов, ревност и смърт. В гърдите ѝ се свиват клещи.

— Утре Ана ще дойде на гости — гласът на Лука е леко възбуден.

Клара го поглежда и се усмихва разсеяно, но доволно, сякаш е все още в плен на току-що отминалия миг.

— И? Харесва ли ти новото ми жилище?

— Не мога да повярвам, че вече имаш собствен дом! Измина само един ден, мамо!

— Наех го още преди месеци, чисто и просто трябваше да подготвя всичко, раздялата, искам да кажа.

— Не желая да слушам за това!

И все пак Дора се оглежда из новото жилище на майка си. Апартаментът е малък, дори миниатюрен, в сравнение с онзи, в който допреди два дни те все още бяха семейство. И е светъл и топъл и приятен и на Дора вече не ѝ се тръгва.

— И аз искам собствено жилище.

Майка ѝ я хваща за ръка и я води в малкия хол. Сядат една до друга на дивана.

— Бясна ли си ми? — пита тя тихо, съвсем тихо, сякаш се страхува от отговора.

Дора се извързва към майка си и се вглежда в насълзените ѝ очи. Усмива се. Допира глава на рамото ѝ, сякаш все още е онова малко момиче, което е много уморено, но въпреки това не иска да си ляга да спи.

— Аз наистина го обичам.

Дора кима с разбиране, но майка ѝ продължава да говори:

— И той ме обича.

Дора ѝ вярва. Майка ѝ е красива и остроумна и грижовна. И има поглед, който те кара да си благодарен за всяко свое вдишване.

— Той наистина ме обича.

На вратата се звъни.

— По-полека, не толкова бурно!

Лука обаче се смее и стиска здраво Ана, затова тя не го приема на сериозно. Увесва се на врата му и го мляска по бузите. Зад нея стои Тони, приятелят ѝ, и се усмивва срамежливо. Зад Тони стои Зоран и се радва. До прозореца стои Клара и внимателно наблюдава всички. Сякаш не принадлежи към тях. И то си е така. Това е неочаквано прозрение, с което Лука не може да се занимава в момента, защото то граничи с жестокост.

Затова той подава ръка и на Тони и го тупва по якото ватерполистско рамо. В главата му се надигат спомени. Миризмата на хлор. После той застава пред баща си, връхлита го чувството, че всеки миг ще зариде. Всеки път, когато види този мъж, грохва и се предава пред любовта си към него, сякаш тя е нещо ново, неочаквано, дори единствено. Може би е заради лекия, неизчезващ мирис на море и слънце и свеж въздух и лодка и риба и топъл бриз, мирис, който бащата винаги носи със себе си. И тутакси в главата на Лука се раждат картини, които не се заличават от мислите, ала не могат и да бъдат нарисувани. Копнеж, който изпълва гладния стомах, но не може да засити. Те се прегръщат, баща и син. Не казват нито дума. Погледите им се докосват и това стига. Така е било винаги.

— Хайде да отидем да хапнем. Клара е запазила маса в най-добрия ресторант в цял Загреб.

— Разбирам. Това означава, че твоят старец ще плаща — Зоран се смее доволно. Нищо не му носи такова удоволствие, както това, да харчи пари за децата си.

— Естествено. Защо иначе да имаш баща, директор на хотел?

Клара кимва, а Лука има някакво недобро усещане. Но всички се смеят. Ана прегръща Тони и го целува бегло: тя е на шестнайсет и все още не ѝ е лесно да показва чувства към друг мъж пред баща си и брат си. Лука слага ръка върху рамото на Зоран. Когато стигат до вратата, Лука се обръща малко разсеяно:

— Клара, идваш ли?

— Дора, това е Марк. Марк, това е дъщеря ми Дора.

Марк е млад, хубав, висок, тъмнокос, черноок. Млад. Усмивка се на Дора с широка уста, с меки устни. Млад. Обгръща рамото на Хелена с една ръка, цялата в мускули. Много млад.

Мълчанието продължава твърде дълго. Дора си дава сметка за това. Но не може да мърда устните си. Не може да престане да го зяпа. Не може да повярва. И все пак. Кой не би се изгубил в този мъж?! Така, както стоят там, са хубава двойка. Въпреки разликата във възрастта. И са щастливи. Сияещи. Въодушевени от самите себе си. Като омагьосани. Макар никой да не казва „Обичам те“. Поне не на глас и не пред нея.

— Искаме да те поканим на обяд, искаме да празнуваме с теб.

Дора не може да познае майка си. Наблюдава я с някаква смесица от срам, недоверие, възторг и гордост. И мисли за баща си, който наистина все още изглежда добре, но е поне с двайсет години по-стар от Марк. Тя има чувството, че би трябвало да е солидарна с баща си, да откаже поканата, да се държи студено с този мъж, да осъди майка си. Трябва. Налага се, Искам и Мога се борят в главата ѝ като в анимационен филм: хвърлят си ютии в лицето, удрят се с тигани по главите, гълтат метли.

— Какво да празнуваме? — гласът на Дора потреперва, сякаш е изтощена от този екшън в стил Том и Джери.

Хелена и Марк се споглеждат съзаклятнически, но и съвсем открито. Въздухът около тях сякаш свети. Дора е на осемнайсет години и всичко това категорично ѝ идва в повече. Тя мисли за Андре. Дали и те двамата изглеждат толкова сияещи, когато са заедно? Дора поема дълбоко дъх. Представя си, че е в час, на някое особено неприятно актьорско упражнение.

— Нас.

Ето, животът може да бъде толкова прост. По-прост от всяка пиеса. По-прост от всичко, което тя някога е виждала на сцената. Дора свежда очи, страхува се от сълзите си. Майка ѝ я оставя на мира, не я пришпорва. Тя познава Дора по-добре от всеки друг.

Тя познава малкото палаво момиче, на което никога нищо не омръзваше. Макар сега да е почти възрастна, някои неща никога не се променят. Може би тя разчита и на това. Поглежда Марк и го дарява с обнадеждаваща усмивка. Дора го вижда, тоест — знае го, без да го вижда наистина.

— Аз обаче имам среща с Андре. И ние искахме да хапнем изискано навън.

Погледът ѝ е все още отместен. Тя познава добре различните методи на залъгване и преструвки. Сякаш има вълшебен сандък, пълен с такива неща, от които може да граби по всяко време, щом ѝ се прииска.

— Имате ли специален повод? — пита Марк. Със своя мек, дълбок и плътен глас, който кара Дора да си мисли за топъл, все още течен карамел. Който полепва неприятно по зъбите. Ако очите му бяха зелени...

— Нас — отвръща дръзко Дора и вдига поглед. Очите на Марк се смеят. Черни. Това е добре. Не би могла да понесе да са зелени. В очите на Хелена, които също са черни, точно като тези на Дора, се появява въпросителна.

— Тогава можем да празнуваме двете „нас“, нали?!

— Може би.

— О, хайде, драга моя! Достави ни това удоволствие!

— Ще видим...

— Звънни още сега на Андре, чисто и просто му кажи, че ще се срещнем в ресторант „Chez moi“^[1], той е най-доброто от най-добрите!

— Доста нов е.

Дора поглежда двамата. Не знае какво да прави.

— Да поканим ли и татко?

— Толкова е вкусно, прекрасно!

Всички усти са пълни и всички глави кимат въодушевено.

Лука седи между Клара и Ана. От време на време усеща ръката на Клара върху коляното си. Но е кротка ръка, държи се изключително възпитано и не пътешества.

— Вие двамата кога ще се ожените?

Въпрос, който Ана хвърля в пространството ей така, ни в клин, ни в ръкав, между доматената супа с вкус на агънце и рибното рагу, ухаещо на чесън. Сякаш случайно и все пак точно премерено. Чуват се няколко неприятни звуци, прокашляне и кашлюкане, а после нищо.

Лука е завладян от някакво неопределено чувство, от което му се струва, че за миг е оглушал и онемял. Само очите му се лутат наоколо като две канарчета в твърде малък кафез. Да диша, просто трябва само да диша, и ако остане с отворени очи и не брой и продължава все така да диша...

— Майтап, само майтап, батко! Хвана се!

Ана избухва в смях, ала никой не се присъединява. Всички са малко сконфузени и почти засрамени.

— Голямо дете си! — Тони изобщо не поглежда Ана, само тръска глава.

А Лука се оглежда из ресторанта, който, макар да е нов, все още е един съвсем обикновен социалистически ресторант, където, дори и

храната да е вкусна, келнерите нямат желание да работят и повече или по-малко мразят явно всеки клиент. Смъртта на Тито не промени нищо. Или все още не е. А може би така е и по-добре. И смъртта на Оскар Кокошка не е променила нищо. Макар да не е виждал всички негови картини, Лука все пак може да разпознае и да оцени величието на кокошка.

— Какво има, не разбирате ли от шега?

— Има шеги и шеги — Зоран хвърля сериозен поглед на дъщеря си.

— Клара, кажи нещо. Ти нали схвана шегата, а?

Клара мълчи. Главата ѝ почти докосва чинията с рибата, макар гърбът ѝ да е съвсем изпънат, какъвто трябва да бъде при една истинска балерина. Всичко това не се харесва на Лука. Не трябваше да става така. Той усеща как вътрешно се отдръпва, свива се, разтваря се във въздуха. Сякаш стои отстрани до себе си и се наблюдава.

— Бременна съм.

И Лука прави една дълга разходка. Която не може да е достатъчно дълга. Неприятното чувство, че не може да вземе решение, камо ли пък правилното. Защото Лука отсъства. Няма го. Все едно е мъртъв.

[1] Chez moi (фр.). — При мен. — Бел.ред. ↑

8

Това е вечерта на Дора. Нейните цветя изпълват стаята почти до пръсване. Нейните приятели вдигат тост за нея. Би могло да е небето. Или нещо още по-добро. А утре следобед е първата ѝ репетиция като професионална актриса. Първият ѝ ангажимент. Корделия. Тя все още си мисли, че сънува. Корделия — първата ѝ роля. Толкова е щастлива, пак ѝ се плаче. Светът все пак се върти около нея, така, както тя винаги си го е представяла. Годината е 1984.

Андре е до нея. Андре винаги е близо до нея, четири години вече, а днес лицето му е зачервено от вълнение и възбуда. Непрестанно я целува и тя се усмихва, ала не го възприема напълно, защото днес е нейната вечер, днес тя успя да завърши, да, точно така, създаде го, изобрети го от нищото, а всички седяха неми и се взираха невярващо пред себе си, докато най-сетне не се изправи първият член на изпитната комисия и не започна да ѝ ръкопляска. Тя чу и викове „браво“, остави се да я прегръщат, някакви хора ѝ говореха нещо, но тя не беше тук, тя все още беше Антигона и цялата трепереше. После Жана я уви в тънък пуловер и я изведе на чист въздух и когато беше там навън, тя нищо не разбираше, главата ѝ бе пълна с впечатления, които се бяха примесили със сол, и тя вдигна глава и погледна небето, по там нямаше нищо, беше вече късно, и беше лято, и не се виждаха облаци, затова пак се разрида, толкова тъжно ѝ се видя това, небе без облаци, не биваше да го има, и тя хълцаше високо, а после дойде Андре и я прегърна и я нацелува и я върна вътре при компанията. Почти я отнесе на ръце. Като трофей.

— Нали няма пак да се разплачеш? Нали?

Дора тръсва шава, но неуверено. Главата ѝ е пълна с гласове.

— Добре, защото имам да ти казвам нещо важно.

Дали и неговата глава е пълна с гласове?

— Може би с теб да се усамотим за малко?

Не, той не изглежда така. Един глас и безкрайни редици от числа — това е главата на Андре. И може би така е добре. Тя хлъцва като

пияна. И ето че той вече я дърпа в другата стая и тя маха и се усмихва на хората, пресичащи пътя ѝ. Татко — с една пълна и една празна чаша; мама — напоследък с червена коса; Марк, който в началото на вечерта ѝ обеща да напише пиеса само за нея, и докато го казваше, я гледаше толкова настойчиво и сериозно, че коремът ѝ се сви от неприятно чувство и тя неволно си помисли: „Истински късмет, че очите му не са зелени“; Антоан и жена му, които се смеят насреща ѝ; една непозната старица, обърната с гръб към нея... И после тя вече е в съседната стая, където има едно тясно легло и стол, който някога изглеждаше много впечатляващ, и куп леки сака и копринени шалове: летните нощи в Париж могат да са много хладни, човек никога не знае.

— Дора, омъжи се за мен.

Андре наистина ли изкрещя, или на нея само ѝ се струва? Той рядко крещи. Така, като се замисли, тя никога не го е чувала да крещи истински. Не. Никога досега.

— Стани моя жена!

И преди да продължи да мълчи спокойно, тя го пита „Защо?“ и в този миг няма по-грешна и по-неподходяща дума на света. Главата на Андре бавно, но неудържимо клюмва, и докато Дора, бореща се за помощ, търси успокояващи изречения при Антигона и Софокъл, Андре излиза от стаята. Не тича, дори не бърза и въпреки това Дора не може да го спре, нито да го достигне, макар да протяга ръка, сякаш той наистина е отдалечен на столетия от нея. Ала тя не е съвсем сигурна в това. Не и тази вечер, в която всичко изглежда възможно и всичко е отворено и предстои, и всичко едва сега започва истински.

Тя поглежда през прозореца. Все още няма облаци. Тя няма да му го прости — на небето или на Андре, не е ясно на кого. Абсолютно сигурна е.

Лука се опитва да се промъкне навън, защото не иска да буди жената. Не знае името ѝ, ала му е все едно. Точно както вчера и завчера и вечерта преди това и така нататък, вече от години. Мая, Ивана, Анита, Ася, Вера, Бранка... Гъста гора от имена, които представляват само едно женско тяло и рядко поражда желанието за втора среща.

Като пакетче с желатинови мечета. Макар цветът невинаги да е един и същ, и вкусът да е друг, няма значение. И освен това той не обича желатинови мечета!

Лука внимателно обува панталона си, ризата изобщо не закопчава, бърза. За щастие, е лято, нямаш толкова дрехи на гърба си: бързо се събличаш и обличаш. А жената — още по-бързо. Достатъчно е да ѝ вдигнеш полата. Лука се ухилва. Отива в банята и се опитва да вдига колкото се може по-малко шум, докато пикае. Огледалото над мивката не е особено благосклонно към него: черната му коса е наистина твърде дълга, а очите му са все още зелени, но целите зачервени и уморени. Но пък му беше готино. Здравсти и чао! Макар че тази снощната хич не беше зле, може би си струва да научи името ѝ, телефона, изобщо нещо за нея. Лука пак се ухилва. Е, все едно. Нищо няма значение. Излиза от банята и от апартамента и с леки стъпки слиза по стълбите.

Нощта вече не е тъй черна. Изведнъж го обзема някакъв нетърпелив копнеж, беспокойствие. Днес ще замине за Макарска. У дома.

Телефонът звъни. Дора е смело момиче. Майка ѝ винаги го е казвала. Смело и решително, казано чисто и просто. Затова тя веднага вдига слушалката.

— *Oui?*

— Аз съм.

Ясно, че кой друг!

— Андре.

Е и?

Дълго мълчание.

— Дора, още ли си там?

— Да.

— Искам да говоря с теб.

Няма проблем.

— Може ли да дойда при теб?

Ще ти се!

— Връзката нещо прекъсва. Дора, там ли си?

— Да.

— Ами... може ли да дойда сега?

— *D'accord.*

— Идвам веднага. И, Дора...

— Какво?

— Нищо. След малко съм при теб.

Дора оставя слушалката. Часът е 9,52. Още е много рано. От прозореца на малкия апартамент на Рю дьо Медичи погледът на Дора се спира върху Люксембургската градина и тя вдишва дълбоко и издишва. Обича това жилище и парка с неговия куклен театър, където ходи толкова често, че вече знае наизуст всички пиеси и роли, тя обича цялата околност, където всичко важно за нея се намира наблизо. Винаги е искала да живее тук и баща ѝ осигури тази възможност, дава ѝ пари за половината наем, но Дора е сигурна, че това вече няма да е възможно, сега, когато тя наистина започва работа и да печели пари. Тя се усмихва. Ранната утрин е приятна. Дора се чувства добре. И посещението на Андре не може с нещо да го промени.

Автобусът завива и Лука вижда пред себе си града. Още около петнайсет минути и той ще е там. Не си е идвал от месеци. Морето. Липсва му морето. До болка. Диша се по-леко, когато морето е наблизо. Още колко дълго може той да изтърпи това отсъствие? А с изложбата в Париж през октомври ще стане още по-трудно. Но той ще се махне от Загреб. Това е вече нещо като решение. Не че той е силен в тази област, не. Ала това тук, то е решение. Защото всъщност не е никакво решение, а е необходимост. Липса на алтернатива. Усещането е като за ситуация, в която той няма избор. И това му харесва. Макарска е неговият дом. Винаги е бил. Където всичко се събира. И има смисъл. И значение. И морето. И дума да не става, че той ще остане по-дълго в Париж след изложбата, нито за миг. Кристиан сигурно ще се опита да го придума, да, но няма да има никакъв шанс. Париж е гениален, неповторим за всеки художник, няма спор по въпроса. Такава възможност рядко се удава на човек. И той е развълнуван и възбуден, вече е приготвил почти всичко, а кой знае, сега може и да добави няколко нови картини. Наистина има голямо желание да рисува. Може би, защото всичко се изясни така добре. И изглежда, така изведнъж. Или това е само умората, недостигът на сън? Не. Не може да бъде.

Лука се отпуска назад в седалката си и затваря очи. Не си струва да заспива, след малко пристига. Може да си наеме малко ателие. Трябва да има сигурно десетки необитаеми тавани, които чакат точно него. И жени има навсякъде. Че кой може да устои на такъв известен млад художник! Всичко се подрежда. След изложбата в Париж той ще се оттегли край морето.

Влизат в града. И Лука би могъл да види гарата, ако беше с отворени очи. И Клара.

— Съжалявам, разбирам, моментът беше напълно неподходящ, знам, не знам защо направих това, трябва да ми повярваш, просто трябва да ми вярваш...

Дора е изненадана, но не иска да го покаже, защото самата тя все още не знае какво иска да прави и какво е отношението ѝ към Андре. От вчера насам не се е случило кой знае какво, ала тя размишлява много. Не, изобщо не е размишлявала. Просто го знаеше. Че има и други неща и хора. Мъже. И че има неща, които не можеш да изтриеш в мислите си, и погледи и изражения на лицето, които остават запечатани и те преследват и никога не те оставят на мира, и тогава всичко свършва, и ти се питаш какво се е случило, въпреки че много ясно си усетила всичко. Така би могло да стане, ако тя го допусне. И след малко Дора така или иначе трябва да тръгва за репетиция. Сега тя е професионална актриса и има задължения и срокове и трябва да разучава една фантастична роля, и няма да се оставя да я разсейват, не бива да го прави, сега, когато е в началото и все пак е наред работата и вече има успех и главата ѝ умее много добре да борави с всички тези гласове и вече не се страхува, така, както майка ѝ винаги е казвала за нея. Тя е едва на двайсет и две години, може да прави и струва каквото си иска, и да се омъжи, когато и за когото си иска. Или пък не. Всичко е отворено пред нея и тя иска да се движи свободно и не иска да я преследват. Андре е мил и симпатичен, и тя си го обича, със сигурност, някак си, обаче не както трябва, и какво значение има, че ходят от четири години, винаги всичко е възможно, животът е пълен с изненади...

— Клара?!

Клара кима и се усмихва плахо, сякаш се радва, че Лука я е познал. Понеже косата ѝ е по-светла и в тяло е много по-слаба, и изглежда по-възрастна от двайсет и осем, сякаш е прекарала тежък период. Сякаш е боледувала. По-дълго време.

Но Лука, естествено, би я познал навсякъде: та нали тя беше бременна от него, а той не искаше детето. И тя направи това, което той искаше, без да беше нужно той да ѝ казва каквото и да било. А после той се махна. Изчезна. Не се обади повече, напусна я, без да каже нито дума. Напусна себе си и всичко, срамуваше се и се презираше, ала това не промени нищо в нищото. Той си тръгна. А после и тя се махна, върна се в Макарска, на мястото, което е нейният дом и неговият също — странно, че се запознаха едва в Загреб, този факт винаги го е занимавал, сякаш собствените им корени по-скоро ги разделят, отколкото свързват — и сега той е тук, а тя стои пред него, сякаш не е имало нищо, и какво изобщо прави тя на гарата, и откъде е знаела, че той ще си дойде и кога?

— Какво казваш, *Дорице*?

Андре произнася „Дорице“ точно както майка ѝ винаги го изговаряше преди, когато Дора беше още дете, а и сега го прави понякога, особено когато иска нещо от Дора. Тя обаче няма представа, за какво говореше Андре и какво очаква сега от нея. Затова се усмихва срамежливо и тъкмо се наканва да попита, когато Андре я прегръща бурно и прошепва в косата ѝ „*Je t'aime, je t'aime.*“ Сякаш че нещо е решено. Докато тя е отсъствала.

— Ана ми издаде, че си идваш днес.

И тя пак се усмихва.

А Лука изведнъж е толкова неописуемо уморен, че успява само да се усмихне в отговор, само за мъничко и едва-едва, но все пак. Копнее за леглото си, за един добър, здрав сън. Исква да е сам. Изважда чантата си от багажното отделение на вонящия автобус и тръгва. Клара върви до него, и дясната ѝ ръка, която е гола — лято е, — от време на

време погалва неговата, която не е толкова разголена, но все пак. И така двамата крачат един до друг, сякаш са заедно, сякаш си принадлежат, макар да не са се виждали с години. И тези години на раздяла са много повече от прекараните заедно преди това.

Чантата на Лука е стара, тъмносиня и вече е преживяла много пътувания с автобус, обаче Лука не се срамува заради нея и не я крие в найлонова торба. Никога по не иска да му се налага да крие нещо.

Дланта на Клара докосва неговата ръка, и изведнъж — ето го и него. Просто така, без неговата воля. Миналото. Кое то той смяташе за приключено.

9

Лука вижда младата жена, която тъкмо влиза. Черната ѝ коса, дълга и вълниста. И лъскава. Като тъмносините бляскави люспи на скумрията, която винаги трябва да е в движение, за да не потъне — това е нещо, свързано с липсата на плавателен мехур, Лука не знае точно. Така и тази висока, стройна жена, пълна с движение, дори когато не се движи, и той не може да отлепи очи от нея. Страхува се, че тя може да потъне.

Изпълнена с очакване (тя няма покана и не знае какво ще види след миг), Дора прекрачва прага на галерията на своя добър приятел Кристиан. Оглежда се. До импровизирания бар стои висок млад мъж и я наблюдава. Дора не се дразни от това. Тя съблича самото си. Не иска Андре да ѝ помага, докато високият млад мъж я наблюдава. „Какво ти става, Дора?“, учудва се Андре. Откакто ѝ направи предложението за женитба, тя се чувства постоянно наблюдавана от него, сякаш той ѝ няма истинско доверие. „Какво ти става, Дора?“, пита той пак. Дора не казва нищо и тръсва глава, която изведнъж става гъбеста, тупнала и пълна и празна и надута като балон и размита и гореща и олекнала и треперлива и прозрачна. Дора затваря очи. Остава така. Вътре в нея на вълни прииждат картини. Почти я заливат. „Какво ти става, Дорица?“, пита за трети път Андре. Сега вече нетърпеливо.

Лука не помръдва. Подпира се на малкия бар и задържа дишането си. Страхува се, че младата жена може да изчезне, ако той отпусне мускулите си и си поеме въздух, фиксира я с поглед, докато започне да боли и очите му се насълзят. После споменът му се изпарява в нищото и той се свлича на пода. Няма време дори да брои. Изчезва бавно. Както картините на монография, чиито страници той много бавно пуска по земята.

Дора първа дотичва до припадналия мъж. Веднъж вече е виждала това. Преживяла го е. И знае какво трябва да направи. И така, тя прикляква, става от мъничка по-мъничка. Очите ѝ се разширяват, докато накрая лицето ѝ, от бледо по-бледо, сякаш се състои само от очи. Навежда глава над младия мъж и още преди Кристиан, който я е поканил на тази изложба на „един талантлив хърватски художник“, да успее да коленичи от другата страна и да повдигне краката му, Дора целува розовите устни на припадналия. „Дора!“, вика ужасен Андре. Няма време за галени имена!

Лука чува тих глас точно в лицето си. „Ти си моята Спяща красавица, само мой, събуди се, ти си моят принц, само мой...“ После до слуха му достигат и други гласове, и той, объркан и слаб, отваря очи и вижда нейните, тя се усмихва, неговите устни се мърдат беззвучно, той не може да каже нищо, затова се усмихва в отговор и повдига неуверено ръка и дланта му се протяга към лицето ѝ и той докосва дългата ѝ черна коса и тя още веднъж му прошепва съвсем тихо, толкова тихо, че само устните ѝ мърдат и само той успява да чуе: „Ти си моят принц.“

10

- Изобщо не мога да повярвам!
- Не мога да престана да те гледам.
- И аз теб.
- Красива си, прекрасна.
- Очите ти. Винаги са ме преследвали.
- Не знам какво да кажа.
- Картините ти са потресаващи!
- Да, добри са.
- Аз още тогава смятах твоите картини за фантастични.
- Но тогава все още бяхме деца.
- А сега самостоятелна изложба в Париж!
- Минаха шестнайсет години!

Животът съществува само в този миг. Извън времето, вечен. Дора го знае. Споменът е коктейл от преживяно и чуто, а на захаросания ръб на чашата е забито резенче лимон. Трудно можеш да разделиш съставките една от друга. Но този мъж. Това е Лука. Още тогава беше художник. Нарисува неин портрет. Постоянно рисуваше. Дора си спомня всичко. Всичко, което е смятала за изгубено! Това е Лука! Момчето с кутията, пълна с боички. И виж ти, сега има самостоятелна изложба в Париж! Тя седи насреща му, ала всъщност е вътре в него. Дълбоко вътре. В миналото. Това е Лука!

- Как си?
- Станах актриса...
- Наистина ли?
- Играя Корделия.
- Това добре ли е?
- Това е удар в десетката.
- Какво ще правим сега?
- Нямам представа.

- Тогава нека просто да си седим тук.
- Окей.
- Имаш ли време?
- Всичкото време на света.
- Ами онзи мъж?
- Кой мъж?
- Който постоянно те наблюдава?
- Не го познавам.
- Съвсем сигурна ли си?
- Не познавам никакъв мъж.
- Но...
- Трюфо почина.
- Кой?
- Трюфо.
- Не го познавам.
- Преди няколко седмици.
- Твой приятел ли?

Лука иска да протегне ръка, за да докосне Дора, нейната бяла кожа, която проблясва екзотично в червеникавата светлина на бара. Но се бои. Затова ръката му трепери непрекъснато. Защото този страх е огромен. От какво — той не знае. Вече не е от това, че тя може да потъне. Със сигурност не е. Тя трябва само да остане седнала тук и никога да не престава да се усмихва и да му говори и да му задава въпроси. Докато той поставя длан върху корема ѝ. Навярно се страхува, че онзи мъж там може да дойде и да му я вземе. Преди да успее да ѝ съблече роклята. Но нали тя изобщо не го познава, сама го каза. Сега тя ще остане завинаги тук, ще седи така прекрасна и ще му се усмихва и ще говори с него. Тялото му развива свой собствен живот, а той вече нищо не разбира. Макар всичко да е ясно.

- Страх ме е.
- От какво?
- Не знам.
- Хайде, кажи ми.
- От онзи мъж там.
- Но това е смешно.
- Ами ако той дойде и те отнеме от мен?
- Не може.

— Добре, че изяснихме поне това.

— Да.

Дора вижда сълзи в очите му и се усмихва, защото животът е прекрасен. Лука. Това беше името! И всичко има смисъл. Тя чакаше и той дойде, един истински мъж, не деветгодишно момче, което тепърва трябва да чака мускулите му да се появят, не, той изглежда страхотно — не ти се иска да го пуснеш, затова дланите ѝ се изпотяват, и сега всичко е наред, и животът може да започне. Тя вече усеща устните му върху кожата си и хиляди диво размахващи се крила на пеликани (наскоро тя гледа един документален филм по телевизията) завладяват корема ѝ, и всичко е ясно, и е добре, че тя каза „Не“ на Андре, „Non“, каза му тя, а той отвърна, че не било спешно и че имал време. И сега всичко свърши, край на чакането, никакви тайни повече, и всичко се подрежда, след няколко месеца е премиерата, и Лука е тук и е така дяволски хубав, и животът е вълнуващ. И беше толкова отдавна, и е така и не е така, и беше в един друг живот и няма друг живот и това е толкова невъобразимо и невероятно и Лука е тук. И тя вече не е влажна: направо е залята от вълни.

„Да изчезваме оттук.“

Дора отваря вратата и Лука влиза в апартамента ѝ. Прави няколко крачки, а тя заключва. Той се обръща. Дора съблича палтото си, окачва го, но то пада от закачалката и тя го оставя да лежи там. Очите им са неспособни да гледат нещо друго, освен един в друг. Дора прави крачка към него. Лука се съсредоточава върху дишането си. Брои. Тя поставя длани върху бузите му, а лицето ѝ е толкова близо, че Лука едва го вижда.

— Дишай — чува той и се подчинява. — Дишай — чува той и изведнъж се чувства така, сякаш ще полети. Като чайка, която се рее в жегата и се плъзва над морето, без да помръдва крилата си, носена от самия въздух, уверена и безстрашна.

И всичко случващо се става толкова естествено, от само себе си, дори в първия момент зъбите да се докосват и носовете да се блъскат един в друг, търсейки си място. И макар да се смеят, защото ръцете им се оплитат на възел и дланите им не могат веднага да открият кожата под многото дрехи (ноември е!) и не са сигурни къде са в момента и какво точно е под тях, това е едно безценно, фантастично пътешествие като при Жул Верн, от което никой със здрав разум не би пожелал да се върне, никога.

В апартамента е доста тъмно. Единствената светлина идва откъм ярко осветената заради оживения поток коли улица. Но Дора и Лука или имат котешки очи, или пък и двамата са слепци, които преди десетилетия са се научили да разчитат на други сетива.

И устните им са неуморими. Телата им са навсякъде. Те са неразделни. А случайната болка от време на време поражда още повече наслада върху по-голяма част от кожата. Копнеят за охлузвания и синини, като за бойни отличия. Да ги носят с гордост. И всичко е ново и никога неизживявано, и въпреки това всичко се усеща толкова истинско. Или пък точно заради това. Дора простенва кратко и дълбоко. Лука я притиска още по-силно в ръцете си. Държи я като спасителен пояс.

— Какво има? — Май й трябва повече въздух, личи си по гласа й.

— Сега сме големи.

— Да, може да се каже.

— И аз...

... обичам теб само теб винаги теб цял живот ти си моят въздух моят пулс ти си в мен безкрайно морето, което виждам си ти рибите, които хващам ти си примамила в мрежата ми ти си моят ден и моята нощ и асфалтът под моите обувки и вратовръзката около шията ми и кожата по тялото ми и костите под кожата ми и моята лодка и моята закуска и моето вино и моите приятели и сутрешното ми кафе и моите картини и моите картини и моя жена в моето сърце и моя жена моя жена моя жена...

— Какво има?

— Нищо. Ръката ми изтръпна.

— Няма нищо.

— Какво стана тук?

— Любих се с теб. С един напълно непознат — и тя пак се смее.

— Все пак не чак толкова непознат.

— Така е. Но това беше преди хиляда години, ние бяхме малки деца, не знаехме нищо.

— Не е вярно. Аз още тогава знаех всичко, което знам сега. Всичко.

— И това ли? — Дора надига глава и го поглежда любопитно отстрани, а пръстите й се плъзват по ребрата му. Кожата на Лука настръхва. — А това? — Устата й се впила в корема му и още преди езикът й да го достигне, Лука изстенва и нежно я отблъсква от себе си.

— Обичам те.

Ето толкова прост е животът.

— И аз те обичам.

Ето толкова прост е животът.

Тъмнината става по-светла и над Париж се надига сив, мъглив ноемврийски ден. И всички казаха „Обичам те“.

— Ами онзи мъж от галерията?

12

Лука прекарва три месеца при Дора в Париж.

— Не искам да си тръгвам — казва Лука на сутринта след това. Дора лежи в ръцете му. Светът си е съвсем наред, дори нещо повече.

— Никога повече не бива да си тръгваш — гласът на Дора е сънен и заглъхва някъде върху неговото рамо.

— Но аз никога не съм си тръгвал.

— Онзи път не се брой, аз бях още дете и нямах избор. — Възможно е тя ей сега да заспи.

— Може би, но въпреки това аз останах, а теб те нямаше, и *това* не трябва никога повече да се случва.

— Добре, съгласна съм. И не трябва никога повече да се случва ти да си тръгваш, дори и никога да не си си тръгвал — гласът ѝ едва се чува.

— Съгласен.

— Чудесно.

— И как ще го направим? Какво ще правим сега? — неговият глас е много по-буден от нейния.

— Ще спим.

Речено-сторено.

Лука живее при Дора.

— Твоето жилище ми харесва, толкова голямо и топло. И тук мирише толкова приятно — Лука се разхожда насам-натам, с ръце в джобовете, докосва всичко с поглед.

— Това съм аз, мирише на мен. На мен с теб — Дора го следва, с ръце в джобовете. В неговите джобове. — Но да е голямо? Не. Та това е просто студентска квартира.

Лука се смее.

— Какво има?

— Ти изобщо нямаш представа какво е студентска квартира и колко хора могат да живеят в такава като твоята.

Той се обръща, поглежда я, очите му са пълни с нежност. Дори с възхищение. Сякаш нейната наивност е нещо ценно и уникално.

Лука спи в леглото на Дора.

То е истинско френско легло „персон и половина“. Лука никога не го е разбирал това „персон и половина“: какво означава един човек и половина, що за човек ще да е?! Обаче е уютно и двамата нямат шанс да не се докосват цяла нощ.

— Никога не съм заспивал така с някого, прегърнат и притиснат. Не можех изобщо да търпя някой да ми диша във врата.

— Ти стана нов човек. И то за рекордно време — тя се усмихва и го целува.

— Не, аз най-сетне станах стария, онзи, който винаги съм бил. Но без теб...

— Точно така, запомни го: без мен има само многотоchie.

Двамата се споглеждат и всичко е ясно.

Понякога Лука се буди в леглото на Дора и не е сигурен къде се намира. Мисли, че все още е в Загреб, в леглото на някоя жена, с която се е запознал предишната вечер, ала после се пробужда и носят му и той подушва Дора, косата ѝ, ухаеща на театър, и кожата ѝ, ухаеща на рози (това е от нощния ѝ крем, казва тя, една актриса трябва да се грижи за външността си повече от другите жени) и всичко става за секунди, и той се пресяга към нея, държи я, понякога тя само промърморва нещо неразбрано на него или на друг гостенин в нейните сънища, или пък го гали, и те се любят в полусън, с полузатворени очи.

Лука е в малката трапезария на Лора.

— Това е вкусно — казва Лука и си взема още.

— Да, аз готвя добре, когато съм в настроение — казва Дора с пълна уста и двамата се смеят. Те се смеят много. Никога досега двама души не са се смели толкова много заедно.

— Но как се казва?

— Ами аз сама съм го измислила.

— Въпреки това му трябва име.

— Защо? Всички твои картини ли имат имена?

— Разбира се. Без име не става, изобщо не бих могъл да ги продам.

— Аз обаче не искам да продавам кулинарните си творения!

И те пак избухват в смях и това се повтаря непрекъснато и постоянно се смеят. Сякаш тавите и сърцата им пак са на шест и на девет години. Най-много.

— Това няма значение! Ако утре се наложи да кажа на моите обожатели и купувачи и на журналистите, които никога не ме оставят на мира, кое е любимото ми ястие, какво да им кажа тогава? Нещо като: О, знаете ли, има едно такова, някаква манджа с много зеленчуци и козе сирене, и към него ориз, а сосът е много тъмен, вероятно домати с червено вино — казва Лука и прави смешни гримаси, театралничи, и двамата се смеят.

— Е, добре, щом казваш, тогава ще нарека тази манджа, за която дори няма рецепта, „Лукациони“, написано с „ц“, естествено! — Тя се покланя и той аплодира, и те са щастливи, по-щастливи, отколкото тогава, когато тя бе на шест, а той на девет години.

Лука се разхожда с Дора из града.

Всеки ден тя изготвя малък маршрут, двамата се обличат топло, първият сняг вече е навалял, но напук на студа те стоят навън, със зачервени носове и замръзнали челюсти. Край на смеха! Студ, от който носят така те боли, че би предпочел да не дишаш. Кое то, естествено, може да бъде проблем. Затова те си разтриват ушите един другиму и духат топъл въздух в лицата си. Дора постоянно се опитва да се скрие в якето на Лука, но тогава и двамата се спъват и нерядко се приземяват на твърдата земя. Опитват се да се засмеят, но не става. Всичко е замръзнало. На камък. Никакво чувство вече. Край, приключи. Затова те бързо побягват към топлината.

Понякога обаче небето не е така сиво и слънцето си пробива път, и има само няколко облачета, които се набутват пред него, и тогава двамата се споглеждат съзаклятнически, Дора и Лука, малко засрамени от това, че са се сгасчили един другиго. И въпреки това!

— Виж, „Художникът“! *La penseur*!

— *Oh, là, là!* Ще се издадем, *mademoiselle*!

— Но е така. Бързо, гледай го бързо, преди вятърът да го вземе или да го преобрази!

— Да, например в катедрала, чиято кула е разбита, вероятно от бомба.

— Не разказвай истории! Това са образи, а не процеси! Катедрала! Друг път! Не бива просто да си измисляш нещо, трябва да съответства, иначе изобщо не са ни нужни облаци, можем да си...

— Сега си спомних пак! Точно както тогава!

— Какво означава това „точно както тогава“?

— Ако не ти угаждам...

— Какво означава това „не ми угаждаш“?

— ... тогава ти или се натъжаваш, или ревеш...

— Изобщо не рева, аз никога не плача!

— ... или побесняваш и повече не искаш да играеш с мен.

— Ти си такова голямо дете, това е толкова тъпо, не мога да повярвам, че наистина го мислиш! — Дора се извъръща настрана и с бързи крачки и клюмнала глава се отдалечава от него.

— И ето ни пак. За кой ли път. — Той прихва и тръгва след нея: — Искаш ли да отидем да плуваме? На скалата?

Лука се оставя на Дора да го развежда и да обяснява всичко.

Първо тя му показва гробището на Монмартр. Там прекарват безброй часове: Дора иска той да види гроба на всеки прочут, най-често непознат за него, човек, тя не може да се насити на тези студени, сиви камъни. Устата на Дора е пълна с имена, които звучат великолепно дори и само заради това, че ги изговаря тя.

Следват забележителностите една след друга, а те, както всеки знае, нямат край, не и в Париж: тук сякаш целият град се състои само от прочути сгради и внушителни, зашеметяващи паметници! И сякаш зад всяка врата се е случило исторически важно събитие, и сякаш във всяка къща се е родила велика личност! Лука се чувства уморен дори само при мисълта за следващия ден и неговите тайни, които изобщо не са никакви тайни, защото ги има във всеки или поне в повечето пътеводители. А понякога му се приисква просто да не прави нищо, да затвори очи и да създава собствени картини в главата си. В крайна

сметка обаче той все пак не успява да избяга от чара на този неповторим град и попада в негов плен, точно както Дора и милиони други хора по света. Макар че за него е важна само една причина: това е градът на Дора.

Лука чака Дора, когато тя е в театъра.

Понякога той просто трябва да я остави да върви сама, да я целуне, да я прегърне за последно засега, още веднъж да докосне къдриците ѝ и да я види как изчезва през входната врата или в сградата на театъра, ако я придружи дотам. И тогава животът му изпада почти в застои. Остават му само безбройните погледи към часовника, който все се прави, че е спрял.

Би могъл да използва времето и да се обади, например, на баща си или на Ана. Да им каже какво се е случило. Ала той не иска. Най-вече не иска да размишлява над това, защо не го прави. Затова предпочита да гледа часовника, който за пореден път със сигурност е спрял.

После обаче, един ден, в един от онези излишни часове на самотата, той открива някого, който го кара да забрави чакането. Пабло Неруда. Лука никога не е чувал за този поет, но попада на книгата в етажерката на Дора. „Стиховете на капитана“ и „Сто любовни сонета“. Лука никога не е обичал поезия. Никога не я е разбирал. Тези стихове обаче го удрят, подобно на юго-дъждовния южен вятър у дома, в Хърватия, който не ти позволява да дишаш. И въпреки това не можеш да избягаш от него. Постоянно, отново и отново, обръщаш глава срещу вятъра, за да бъдеш докоснат и обхванат от него. *Взemi ми хляба, ако искаш, и въздуха взemi ми ти, но остави ти твоя смях.* Толкова проста може да бъде лириката. Лука не го е знаел. *Любима моя, ние се открихме, от жаждата обзети, се изпихме, водата цяла и кръвта, ние се открихме, от глад обзети, се изхапахме до кръв, тъй както огън хапе, до рани и до кръв.* Тъй разбираема и ясна. *Но ако ти усещаш всеки ден, всеки час, че ти за мене си определена, с непобедима сладост, и ако всеки ден разцъфва цвят по твоите устни, за да ме търсиш мен, тогава смей се, мила тоя, смей се. Моя, тъй се повтаря в мене този огън, и нищо в мен не гасне, не се забравя нищо, и моята любов от твоята се храни, любима, докато ти си жива, в*

твоите ръце ще бъде тя, без моите да е напускала. Лука е сигурен един милион процента: Неруда трябва да ги е познавал, Лука и Дора. И трябва да е написал тези стихове само за тях. Трябва да научи испански. Трябва да може да прочете тези думи на езика на Неруда. Няма търпение Дора да се прибере, тогава ще си четат един другиму стиховете. Като безкраен разговор.

Лука разучава с Дора нейните реплики.

И Дора се смее до сълзи.

— Ти не можеш, не знаеш френски! — Тя покрива устата му с целувки, всяка отделна бръчица от смеха, всяко ъгълче.

— Естествено, че мога, слушай! — И той произвежда серия от звуци, които не означават нищо и никога няма да значат нещо, той почти пее в старанието си да звучи като на френски. И Дора се смее до сълзи.

— Правилно беше, нали?

Дора само го гледа влюбено и гали лицето му.

— Впрочем, изобщо не е задължително да говоря френски, достатъчно е само да следя твоите думи и да ти подавам някоя ключова думичка, ако ти потрябва. — Той закрепва пред себе си неразбираемия текст, а между веждите му се появява дълга бръчка.

— Добре. Хайде, какво чакаш, потегляме, *mon capitaine!* И не бъди строг с мен, ако забравя някоя дума.

— Ще видиш, аз съм безпощаден! Наказанието ще бъде ужасно, внимавай...

И какво правят? Смят се, естествено. Сякаш е nelечима болест.

Лука посещава Дора на репетициите.

Да, понякога му е позволено. Тогава той седи в салона, най-отзад, почти на последния ред, и я слуша. За него това е като специална награда, макар да не разбира почти нищо от това, което говорят актьорите на сцената! Това обаче не му пречи ни най-малко, защото може да гледа Дора, да я слуша, да ѝ се възхищава, дори малко да я ревнува от стария крал, който накрая може да я държи твърде дълго в прегръдките си. За Лука ревността е съвсем ново чувство, най-

вече по отношение на жените. Защото той все още си спомня много добре първия ден на Дора в детската градина и нейната приказно красива, уникална, идеална чанта, на която той не можеше да се насити. Тогава той усети ревност. Макар че беше по-скоро завист. Да, и той искаше такава, не го дразнеше, че и Дора има. Сега обаче го дразни това, че онзи старец там може да я докосва просто така, даже трябва да я докосва! Че това е част от нейната професия. Той преглъща шумно. Какво ли му предстои още? Целувки, милувки, голи сцени? Изведнъж му прилошава и той тича в мъжката тоалетна, за да напръска лицето си с вода. Да удави очите си в студени капки, та да не виждат повече такива картини. Които живеят само в главата му. „И как беше? Аз как бях? Хареса ли ти?“ Неговият отговор е дълго мълчание. Преди да я вземе в прегръдката си и да я притисне много силно.

— И аз те обичам, *ljubavi moja jedina*.

Лука си намира мляко ателие, с помощта на Кристиан, наема го и рисува всеки ден по няколко часа.

Да, той успява да го направи и това го радва невероятно много. Но рисува само когато Дора е заета, когато няма време за него. И може би точно защото Дора рядко няма време за него, той рисува бързо, много бързо. Никога не е рисувал толкова бързо. Би могъл да рисува дори със затворени очи, тъй лесно картината излиза от него, сякаш е фотография и е достатъчно само да натиснеш едно копче, и всичко е готово. Запленява го този нов начин да запълва платната с бои. Всичко това е една огромна изненада, а Лука обича да бъде изненадан, той разглежда готовата картина, никога досега не е виждал нещо такова, пред очите му се ражда нещо неописуемо, създадено от неговите четки за грундиране, плоските, кръглите четки и тези от хермелинов косъм, и макар Лука невинаги да знае какво се е родило, той знае, че е добро, даже много добро. Като неговия нов живот. Той знае, че в този момент е всичко, което изобщо някога ще бъде.

Лука продава и две картини, пак с помощта на Кристиан.

С мъка и със свито сърце. Защото двете картини са любимите му създания, сърцето му бие по-бързо, когато ги гледа, а едната от тях той искаше непременно да подари на Дора. Но купувачът иска точно тези двете и Лука се съгласява, защото му трябва и пари, за себе си, за

Дора, за всичко, което ще дойде: още много неща ще дойдат, той го усеща съвсем сигурно, и заради това иска да е подготвен, не бива да им липсват пари, нищо не бива да се проваля само защото нямат пари, абсолютно и изобщо нищо. Той е уверен, че може да продаде всичките си картини, възлага това на Кристиан.

— Нищо да не остане. Когато се върнем на морето продай всичко!

Кристиан се учудва, повдига питащо вежди, които е оскубал до една съвсем тънка ивичка — било заради някакъв бас, някакъв глупав и безсмислен и детински бас, какъвто може да се случи само между ергени на средна възраст.

— Дора напуска Париж?

— Разбира се, след премиерата, когато тя... Не знам, мисля, че ще стане така. — Той поглежда неуверено приятеля си, надявайки се на съгласие. — Ти как мислиш? Тя ще дойде ли с мен?

— Не знам. Но не си го представям. — Честността му удря Лука подобно на еднолитрова кутия с черна боя. Той започва да брой.

Кристиан обаче е донякъде запознат с начините за бягство на Лука. Поставя длан върху ръката на приятеля си.

— Ти просто продължавай да рисуваш, всичко ще бъде от добре по-добре.

И така, Лука рисува, а Кристиан продава, а Дора прелива от щастие.

Лука посещава изложби и музеи.

Понякога сам, понякога с Дора. Дора знае всичко и се ориентира много добре. Цели часове, и то всеки ден, двамата прекарват в Лувъра. Седят или стоят пред шедьоврите на всички епохи и мълчат. Всяка дума би била в повече. И двамата не могат да се наситят най-вече на импресионистите от колекцията на Жан Валтер и Пол Гийом в ремонтирания, отворил наскоро тази година, Мюзее дьо л'Оранжери. Колко много имена! Лука ги знае всичките, те са като стари приятели, сякаш открай време са го съпровождали през живота му, подкрепяли са го, насочвали са погледа му. Лука почти изпада в екстаз. Ръката му стиска до болка дланта на Дора, ала тя не казва нищо. Знае какво

означава да си сляп, ням и глух от чувства. Обсебен. Носен от пороя на страстта.

— Аз съм един от тях — казва тихо Лука. — Аз съм един от тях.

Лука вечеря с Дора в уютни малки ресторанти с превъзходна кухня.

Те са цяло изкуство, тези ястия. Напомнят му на неговите картини, на тези особени смесици от цветове, които понякога се получават случайно, но от които въпреки това или пък точно заради това се ражда незабравимото. Той вкусва от всичко, любопитен е. Опитва се да поръчва сам, а келнерите, в зависимост от категорията на ресторанта, се подсмивват, усмихват се, смеят се или пък се обиждат, когато той произнася имената на ястията: да, звучи като френски (Лука има музикален слух, а и от известно време вече е тук!), обаче не означава нищо, даже абсолютно нищо. Би умрял от глад, ако я нямаше Дора, дотам се стигна.

— Какво бих правил без теб?

— Ще умреш.

И на всички всичко става ясно.

Дора подарява на Лука стихове от Неруда на испански.

Лука се запознава с Жана, най-добрата приятелка на Дора.

И с Папу, естествено. *Naturellement!* Четиримата се разхождат в парка Монсо, младите жени му разказват смешни истории от детството си и се смеят много, а Лука завижда, иска му се и той да е бил с тях. И макар Папу да е вече много стар и да се движи едва-едва, Лука без усилия си представя колко див и палав е бил по онова време. В главата му се раждат картини, някои от по-късно — вече в ателието му. Една от тях той подарява на Жана, другата — на Дора.

— Дора никога не е говорила за теб. А аз съм най-добрата ѝ приятелка!

— Аз просто го бях забравила. — Дора не лъже. Поглежда го, изпълнена с любов.

— Не си искала да си спомняш за мен — поправя я Лука.

— Не разбирам. — Жана седи между тях в кафенето и гледа ту единия, ту другия.

— Беше твърде болезнено да мисля за него. Нямах да го преживея, така си мислех. И затова го забравих — гласът на Дора става накъсан и Лука я поглежда разтревожено.

— Но сега съм тук. И оставам. — Той протяга ръка през масата и докосва лицето ѝ, а Дора го намества в дланта му. Тя затваря очи. Около устата ѝ пробягва усмивка, подобно на лек бриз.

— Луда история — изпъшква Жана и си поръчва още една чаша вино. О, защо пък чаша, я цяла бутилка! За всички.

Лука отива с Дора на гости у майка ѝ.

— Не, не мога да повярвам!!! Като в роман! Направо ще го издам като книга! И аз дори бих те познала, да, наистина. У теб все още се вижда малкото момче, в очите, да, най-вече в очите. Напомнят ми на някого. Дора, на кого ми напомнят очите му, толкова зелени, толкова дълбоки и яснозелени? Дора, какво ще кажеш? А твоите картини, просто фантастични, чисто и просто казано, сякаш от някакъв друг свят! Какво ще кажеш за една малка монография с твоите произведения, а? Би могло да се направи. Е, аз все още не мога да повярвам. След толкова много години, толкова нещо не се случва всеки ден. Деца, запомнете това, то е нещо уникално. Духовно родство, така го нарече Марк, когато му разказах. Непременно трябва да се запознаеш с него, Лука, ще си допаднете чудесно, нали всички вие сте хора на изкуството! Дора, представи си, вие всички сте творци! Така се радвам да те видя отново. Като си спомня какво беше тогава и колко неразделни бяхте, като два преварени макарона, така бяхте залепнали един за друг! Божествено! Трябва да се срещаме по-често, да предприемаме нещо заедно. Толкова съм щастлива, че вие двамата пак се намерихте. Така е правилно. Чисто и просто, това е правилното. По онова време си мислех, че... Но не, нека да не говорим за това сега, когато всичко е наред. Да, моя Дорице, тогава, в онези години, не беше лесно...

Лука отива с Дора на гости у баща ѝ.

И след като Иван изпива втория си коняк, той се усмихва срамежливо.

— Ами, това е съвсем необикновена история, деца. — Той си налива трета чаша. Щедър е с ценната течност. — Вие със сигурност ли не искате? — Той посочва с глава бутилката.

— Не, благодаря. Аз пия само вино, но не и сега, не искам да се излагам пред вас. — Лука опипом търси ръката на Дора и я стиска леко. Тя е тук. Така е добре.

— Сега какво ще правите? Какви са плановете ви? — Иван сяда отново в старото кресло, което преди шестнайсет години беше чисто ново и много модерно. Днес не е нито едното, нито другото. И Дора знае, че точно заради това то подхожда много добре на баща ѝ, и от това ѝ става болно.

— Не знам — Лука поглежда Дора и се усмихва.

— Още не сме говорили за това — усмихва се в отговор Дора.

И ако не бяха така откровено влюбени, на човек би му прилошало от толкова много усмивки.

— Питай ни нещо по-лесно, тате — Дора се опитва да не бъде тъжна в компанията на баща си. Затова се опитва театрално да прикрие чувството на безнадеждност, та тя го може, нали е актриса, това е нейното амплоа. Лука го знае. За това постижение обаче тя няма да получи „Златна палма“.

— Още колко време ще останете в Париж? — пита Иван и поглежда двамата, сякаш е искал да каже: Е, по-лесно ли е така?

Дора се размива, става и го целува по бузата. Лука тръсва глава, а погледът му остава прикован върху белия килим, осеян с много следи.

И Лука обича Дора.

С целия си живот. Не може да сравни с нищо тази любов. С нищичко, което познава. Той си мисли за малкото момче и неговата най-добра приятелка, тогава, когато той все още не знаеше, че хората могат да изчезват, просто така. Дори когато го правят с предварително уведомление. Това не променя нищо. Махат се. Няма ги вече. Мислеше ли той тогава, че ще я види някога отново? Не знае. Но сега тя е тук, и той също е тук, и всичко е наред. Защото Дора го обича. И той обича

Дора. *Преди да те обичам, любима, не ми принадлежеше нищо. Нерешителен бродех из града, из деня. Значение нямаше нищо, и име нямаше нищо. Светът бе от въздух, така предполагах аз.* Усмехнатите сълзи на Дора са хлябът му и водата му. И той не би се учудил, ако сам започне да съчинява поезия. Макар че, защо му е? Никой не го може по-добре от Неруда. Всичко е казано. Човек никога не бива да се опитва да подобри нещо, което вече е свършено.

И Лука е щастлив. Толкова щастлив, колкото трябва да си, когато си щастлив. Лука не мисли за Макарска. Почти всичко, което той иска и от което се нуждае, е тук до него. Само морето отсъства.

Няколко седмици след изложбата обаче Лука все пак се обажда на баща си.

— Тате, аз съм — произнася той, а после следват мълчание и срам.

— Лука, сине, как си? Всичко наред ли е? — Гласът на Зоран е спокоен.

— Чудесно е, не се притеснявай.

— Добре.

— А ти как си?

— Много добре.

— Как върви хотелът?

— Горедолу. За Нова година обаче ще дойдат близо сто души, всички искат да празнуват тук.

— Ами това е добре.

— Да.

— За бизнеса.

— Сигурно.

— Ходи ли за риба?

— Да, миналата неделя.

— И?

— Зле. Зле.

— Е, така е понякога.

— Да, знам.

— Ами, хайде тогава.

— До скоро, сине.

Лука звъни само още веднъж в Макарска.

Обажда се на Ана. Съвсем друга история.

— Аз съм.

— Лука, къде си? Какво правиш? Кога ще си дойдеш? — Ана се вълнува, но това не ѝ пречи да бърбори. О, не, не и на нея.

— Не знам.

— Какво е станало? Ти къде си?

— Все още съм в Париж.

— Какво правиш там? Нали искаше да се върнеш още преди две седмици, най-късно!

Това е почти укор.

— Знам.

— Какво значи това „знам“!? Просто си ела у дома!

— Ще видим.

— Това пък сега какво означава!?

— Ще се обадя пак.

— Обади се на Клара. Тя нищо не казва, но се е побъркала от притеснение. Не можеш просто така да изчезнеш...

— Ще се обадя пак.

— Лука, какво става? Какво се е случило?

— Не мога да ти кажа сега, така, по телефона...

— Тогава си ела у дома! Не може така!

— Всичко е наред, Ана. Наистина.

— Обаче съвсем не звучиш така.

— Ще се обадя пак.

— Не забравяй да се обадиш на Клара!

— До скоро, Ана.

Той не се обажда на Клара. Естествено, че не го прави. Няма Клара. Клара е един друг живот, не е неговият. Неговият живот е Дора. Но нито дума за Дора. Той иска да я запази само за себе си колкото е възможно по-дълго.

И през цялото това време я обича. Страстно. Безусловно. Изцяло.

13

Онзи мъж от галерията се обади още на следващата сутрин. Няколко пъти. Дора го познава по настоящия звън на телефона. Бързаш. Нетърпелив и необуздан. Само числа в главата. Но, не, не е справедливо, това не е вярно. И въпреки това Дора не вдига слушалката. Изобщо не отива до телефона, защото Лука е тук и тя има да върши по-важни неща. Тъкмо кара бърз курс по съзряване, казва усмихната Дора. Дора е щастлива. Няма да води телефонни разговори. Не сега. Най-добре — никога. Обаче тя знае, че това не е възможно. Значи все пак, някога, но само не сега веднага. И така, телефонът звъни през целия ден.

— Това мъжът от галерията ли е? — пита Лука.

— Може би. — Гласът ѝ казва: Не искам да говоря за това.

Така минава денят след това.

В деня след деня след това, вече е „все някога“. Точно в 8,15 часа Дора сядна на дивана до телефона и набира номера, който от години знае наизуст. Това е идеалното време — между приготвянето за тръгване на работа и излизането от апартамента. Всичко е много добре обмислено. Звъни се. Дора е малко възбудена, никога досега не е правила подобно нещо. Звъни се. Няма време за големи речи. Нито за обяснения. Звъни се. Няма въпроси и отговори. Звъни се. Само една уговорка за среща. Звъни...

— *Oui?*

— Аз съм.

Мълчание.

— Дора.

— Знам.

— Може ли да се срещнем.

— Защо?

— Искам да ти кажа нещо.

— Не става ли по телефона?

— По-добре, не.

— Както кажеш.
— Става ли днес?
— Ама ти доста бързаш.
Мълчание.
— Е, добре.
— Аз ще дойда при теб.
— При мен?
— Или да се срещнем на гарата?
— На гарата ли?
— Ами тогава ти реши.
— Можем да се срещнем в „Ше Алфредо“.
— Аз не искам да ям.
— Тогава в клуб „Джаз“.
Мълчание. Сякаш тя обмисля.
— Не. Ще се срещнем в кафене „Бланш“.
— Никога не сме ходили там.
— Именно затова.
Мълчание.
— Разбирам.
— В пет часа?
— Много е рано, имам съвещание в четири.
— Добре, тогава в шест?
— *D'accord*.
— До скоро.
— До скоро.

На прага Дора и Лука се прегръщат демонстративно. Макар никой да не ги гледа. Той я целува по бузата, съвсем кротко. Очите ѝ са големи, а челото ѝ замислено. После те се целуват по устата и тя си тръгва. Отдалечаващият се гръб на Дора му казва ясно и отчетливо:

„Аз знам какво правя. Всичко ще се нареди.“

Андре вече седи на една маса в ъгъла. Не изглежда добре. На Дора ѝ става болно, когато го вижда такъв.

Той се изправя. В първия миг ѝ се усмихва, както винаги, дори самата ѝ поява изглежда го прави щастлив. После изведнъж лицето му пребледнява и застива като маска. Той знае защо и двамата са тук.

Естествено, че знае. В някакво кафене, в което се срещат за първи и вероятно за последен път. Преди да седне, Дора докосва нежно лицето му. Не, по-точно казано: тя понечва да го докосне. Но той се навежда малко назад и ръката ѝ остава да виси във въздуха, без опора. Изоставена. Дора трябва да се справи сама. Няма как да го заобиколи.

— Андре, напускам те.

— Какво? — Не е заради изненадата от казаното, а директността и естествеността, с която тя го изрича. Точно те го карат едва ли не да подскочи.

— Напускам те.

— Защо?

— Така е честно.

— Прямо кого?

— Прямо теб. И мен.

— Но аз те обичам.

— Да, знам. — На Дора ѝ е трудно да го гледа право в очите.

— И така, защо?

— И аз те харесвам.

— Ти ме харесваш?! Ти ме харесваш? — Той наистина говори твърде високо.

— Да. Ти го знаеш. — Толкова по-тих е гласът на Дора.

— А какво ще кажеш за любов? Обичаш ли ме?

— Не знам.

— След четири години не знаеш.

— Затова и трябва да се разделим.

Известно време Андре мълчи. Размишлява и я гледа ехидно. Сякаш не може съвсем да проумее нейната логика. Изведнъж лицето му засиява.

— Ти имаше една случайна среща, харесало ти е и сега си мислиш, че трябва да ме напуснеш. Но това не е вярно. На мен ми е все едно. Ще го понеса. Направих ти предложение за женитба, ако си спомняш. Завинаги и за вечни времена. На мен ми е безразлично. Аз те обичам.

— Завинаги и за вечни времена — Дора повтаря думите му механично, като в транс. После казва неочаквано високо: — А аз обичам друг.

— След една нощ?

Дора мълчи. Не иска да обяснява нищо.

— *Господи!* Вие жените сте толкова тъпи!! След една нощ?! Толкова ли добър беше? Какво толкова е направил? Фокуси ли?

Дора мълчи. Няма смисъл да казва нещо. Завинаги и за вечни времена. Само това е важно.

— Ти изобщо знаеш ли името му? Или нямахте време за такива банални неща?

— Лука. — Отговорът се изтръгва сякаш автоматически. Сякаш тя не би могла да го премълчи, да го отрече. Особено пък сега, когато го намери отново.

— Лука? Художникът? От изложбата? Той ли е? — учудва се Андре в първия миг, после обаче избухва в гръмък смях. — Естествено! Веднага с главния изпълнител!

— Той се казва Лука. — Дора е отнесена, усмивката ѝ също е отнесена и замечтана. Тя се е потопила във вълните на Средиземно море. Ала Андре не вижда това. Никой не би могъл. Това е съвсем частно, закрито представление. Нещо като монолог.

— И ти го обичаш? Просто така, след една нощ? — Андре преглъща шумно, сякаш ще се удави в собствените си мисли. — Буквално казано, след една нощ?

— Не.

— А какво тогава?

— Цял живот.

Андре я гледа неразбиращо.

— Буквално казано. — И лицето на Дора заблестява като рокличките на състезателките по фигурно пързаляне.

А Андре замлъква.

— Моят Лука. — Най-сетне тя може да го погледне с чиста съвест. — Моят Лука.

Тя не може да скрие щастието в гласа си. То е по-мощно от старанието ѝ да нарани Андре възможно най-малко или изобщо никак.

— „Мой“? Като „моя приказен принц“? — Той не успява да прозвучи толкова подигравателно, колкото би му се искало и колкото би било правилно. Защото удивлението му изглежда истинско.

— Да, *mon prince charmant*.

Решено е. Със съвсем малко сълзи. Той брои само три пъти, но за щастие, безуспешно. Има да се уреждат разни неща. Да се споделят. Да се подготвят. И докато се усетят, ето ги пак заедно. Решено е. Кога точно и къде точно, ще трябва да се обсъди допълнително, но слава Богу, има телефони. И те се смеят в тъмнината на спалнята, където не могат да спрат да се любят. Решено е. Лука звъни на баща си и го уведомява. Зоран се радва. Дора стои до Лука и се усмихва едва-едва. Неговата печалба е нейна загуба. Решено е. Дора няма чувството, че ще умре. Все още не. Защото Лука е тук, тя може да го докосне. Той може да я обича, да я люби. Да изпълни нея и нейния живот.

На гарата е ветровито, става течение. Началото на февруари е и пак вали сняг, но какво ги е грижа Дора и Лука? Дори четиримата конници на Апокалипсиса биха могли да прелетят покрай тях по релсите, но те изобщо не биха ги забелязали. Как беше онова с песента за разделите? Когато някой, когото обичаме, си отиде от нас... Край сега. Всичко вече е казано. Дора не плаче, а Лука диша. Всичко е прекрасно. Уредено.

— Добре е, че пътуваш с влака.

— Защо?

— Така ще ме напуснеш по-бавно. Имаме повече време. — Дора целува меките му, студени устни.

— *Me falta tiempo para celebrar tus cabellos.* — Лука държи лицето на Дора в дланите си и ѝ се усмихва. Те са си обещали да бъдат смели.

— Питам се дали всъщност имаш представа какво каза току-що, или просто си назубрил всичко наизуст? — Дора трепери в ръцете му.

— Провери ме.

— Е, добре. Кажете ми го.

— Липсва ми времето да празнувам косите ти — казва той и я поглежда самодоволно.

— Не е зле. Но то не беше и трудно. Кажеш още нещо — настоява Дора.

— Не говориш сериозно! Искаш да предизвикаш мен, категоричния познавач на Неруда?! Нечувано! Какво безсрамие, ти, дръзко, малко хлапе!

— Това вече Неруда ли трябва да е? — Ъгълчетата на Дорините устни увисват. — Слаба работа, *mon amour*, много слаба!

— *Amo el trozo de tierra que tu eres, porque de las praderas planetarias otra estrella no tengo. Tú repites, la multiplicacion del universo.* — Той декламира, а минувачите го заглеждат любопитно.

— Не е зле! Това вече звучи така, сякаш знаеш какво казваш. — Дора е трогната. Прави се, като че ли нищо не се е случило, ала усеща как думите повече не ѝ се подчиняват.

— Благодаря. Дължи се може би на това, че аз действително знам какво казвам: Обичам парченцето земя, което си ти, защото във вселенските полета си нямам друга звезда. Ти повтаряш размножаването на Вселената.

Дора се смее:

— Ами, по-добре си остани при твоите бои.

После и двамата млъкват. Хора бързат покрай тях влакове пристигат и заминават. Шумно и студено е и мирише на застоял въздух.

— Идеята не беше добра.

— Да. Неруда не е непременно бомба за добро настроение.

— Не. Той прави така, че ти да ми липсваш. Макар че още стоиш тук пред мен.

— Той иска да остана.

— Тогава остани.

— Дора.

— Знам.

— Ще се видим много по-рано от скоро.

— Да, знам.

— Не плачи.

— Няма да плача само тогава, когато престанеш да броиш.

— Какво искаш да кажеш?

— Виждам устните ти, които се мърдат, виждам очите ти, които вече се скриват зад клепачите.

— Не, нали те гледам. Не мога да си позволя да не те гледам.

— Остани.

— Дора.

— Мисля, че няма да мога тук.

— Ти също не си взе сбогом с мен.

— Кога?

— В онзи ден, когато седях на нашата скала и те чаках. Ти така и не дойде. Никога.

— Това вече не си го спомням добре.

— Аз те мразех.

— Не ти вярвам.

— Исках да умра.

— Аз съм сигурна, че исках да дойда. Ти беше всичко за мен, а те отнеха от мен и аз не можех да направя нищо, бях още толкова малка и можех само да плача и да мразя живота си, лежах в леглото си и държах в ръка картината, моя портрет, който ти ми нарисува, и мислех за теб и... — Дора не издържа повече. Налага се Лука да я стисне много силно, за да не се свлече на мръсния сив под на перона. — Спомних си всичко! Всичко! Знам как беше, отново се сетих! Всичко се върна, виждам го! — Триумфацият ѝ глас е слаб.

Лука се бори с целия свят. И с вълнението на Дора. Тя става почти неудържима. Добре, че изведнъж се изправя. И го поглежда отчаяно. Но кого вижда тук? Полека-лека Лука го обзема страх.

— Ти няма да се върнеш повече, сега ще ме напуснеш и ние никога повече няма да се видим...

— Дора, има само мен и теб, и сега сме възрастни хора, и нищо и никой не може да ни раздели и да ни попречи да прекараме живота си заедно. Така е и така ще бъде винаги.

Лука знае, че няма много време, няма и въздух, липсват му всички животоспасяващи вещества, той усеща как клепачите му се затварят, и ето че вече брой: едно, две, три, четири, пет... а после целувката на Дора го изважда от мрака. Всичко става толкова бързо. Без истински преходи, които да направят разбирането по-лесно.

На всичкото отгоре влакът вече е пристигнал. Точно. Колко често се случва това?! Особено пък във Франция?! Къде останаха хубавите

времена, когато трябваше да чакаш влака по половин или един час?! Влакът е на перона. Две минути престой. Тоест — толкова кратък, че не си заслужава да се споменава. Лука е на стъпалото.

— *El amor supo entonces que se llamaba amor. Y cuando levante mis ojos a tu nombre, tu corazón de pronto dispuso mi camino.* Трийсет и седми сонет. Непременно го погледни. Това е отговорът на всичко. Запомни го! Непременно го запомни!

Влакът тръгва.

Влакът излезе от гарата и повече не се вижда. Не се мярка дори подобно на безопасна, малка, бягаща змия. Изчезна, сякаш никога не го е имало.

Дора продължава да стои неподвижно там.

Лука.

Страх я е.

Пътуването е дълго. С много междинни гари. Дора би го харесала, мисли си Лука. Той се отдалечава бавно, много бавно от нея. Било във влака, било на някоя гара или в автобуса, той стиска в ръка Неруда. Пъпна връв, осигуряваща живот. Еликсир на живота. Спасителен пояс. Всичко в едно. Стихове като гаранция, че всичко казано, почувствано и обичано е наистина, а не е било само сън. Не може да изчезне.

Автобусът взема завоя и Лука вижда пред себе си града. Още около петнайсет минути и той ще пристигне в Макарска. Беше тук преди доста месеци. Морето. Липсва му морето. До болка. По-леко се диша, когато морето е наблизко. Липсва му Дора. Той може да диша единствено когато Дора е при него. Лука затваря очи и започва да брои: едно, две, три, четири, пет, шест... Вече усеща приятната лекота на безсъзнанието... Не, не бива, обещал е на Дора. Единствено това е важно. А тя разчита на него. Сега всичко трябва да стане бързо. Едващо те напуснах... Това е вече нещо като решение. Не че той е силен в тези неща, никога не е бил, не. Обаче това тук, това е решение. Защото всъщност не е никакво решение, а е необходимост. Безалтернативност. Усещаш го като ситуация, в която нямаш избор. А това му харесва. Защото той иска да е точно така. Той отново намери живота си. Неочаквано Дора е неговият дом. Винаги е била. Дом, където всичко се нарежда. Има смисъл. Има значение. И морето. Ясно е. Всичко стана толкова ясно. Или пък е само умората? Два дни път, почти без сън.

Не. Не е възможно. Защото всичко стана ясно още преди няколко месеца, изведнъж, от един поглед. От първата дума. Още преди първата дума. Изведнъж и изненадващо и въпреки това съвсем естествено, подпечатано с първата целувка.

Лука се обляга назад и затваря очи. Не си струва да заспива, след малко ще пристигне. Дора, къде си...? Усещам надолу, някъде между

вратовръзката и сърцето, по-скоро нагоре, известна междуребрена меланхолия: изведнъж повече не те виждах. Дора.

Решено е. По-рано от скоро, така ѝ обеща той. По-рано от скоро. Всичко си пасва и се подрежда. Той е много уморен.

Автобусът навлиза в града и Лука би могъл да види гарата, ако очите му бяха отворени. И Клара.

— Клара?

Клара кимва и се усмихва бегло, сякаш се радва, че Лука я е познал. Понеже косата ѝ е по-дълга и в тялото е станала по-закръглена, и изглежда по-възрастна, а не на почти двайсет и девет, така, сякаш е преживяла тежък период. Сякаш е била болна. По-дълго време. Болна или нещастна, или изоставена и забравена.

Но Лука, естествено, би я познал навсякъде. Не я е виждал няколко месеца, да, така е, не е разговарял с нея и не ѝ се е обаждал по никакъв друг начин. Пък и тя не му е липсвала, не е мислел за нея, нито в един, дори и най-кратичък миг тя не е била част от неговия живот през последните месеци. Ала сега той стои тук и тя стои пред него, сякаш не ги е имало тези месеци на мълчание, и какво изобщо прави тя тук, на гарата, и откъде е знаела, че той си идва и кога...

— Ана ми издаде, че ти ще си дойдеш днес по някое време. — И тя пак се усмихва. — Това е вторият автобус. Щях да изчакам още един.

И изведнъж Лука е така неописуемо уморен, че и той успява само да се усмихне, само за миг и бегло и неангажиращо, както човек се усмихва на непознат, когато не знае какво да каже, но все пак. Той копнее за легло, за здрав, дълъг сън. Исква да бъде сам. Исква да се обади на Дора. Трябва веднага да чуе гласа ѝ. Той изважда двата си куфара от багажника на вмирисания автобус и тръгва. Клара крачи до него и дясната ѝ ръка, увита в ръкава на дебело яке (февруари е) от време на време докосва неговата, която също е облечена дебело. И така двамата вървят един до друг, сякаш са двойка, сякаш си принадлежат, макар да не са се виждали месеци наред. Времето, през което са били разделени, е по-дълго от времето, което преди това са прекарвали заедно. Е, не истински заедно, но все пак по някакъв начин. Той не е гледал на това в толкова тесен смисъл, спали са няколко пъти, но е

имало и други жени, ходили са няколко пъти на кино или на разходка с лодката. Но нищо сериозно, само удоволствие. Не са били давани обещания или нещо подобно. И тя изобщо не възразяваше. Нито веднъж не го попита дали я обича. А и той сам не се е питал какво иска всъщност тя от него, след всичко, което са преживели двамата и след като накрая той се отнесе толкова лошо с нея. Не го интересуваше. Тя беше една от многото. В това неустойимо хаотично време на очакване, което можеше да продължи така вечно. Но слава Богу, Дора не е Годо. Тя се върна. Дора. Трябва веднага да чуе гласа ѝ.

Ръката на Клара докосва неговата, сякаш иска да го спре, и изведнъж той наистина спира, обръща се към нея и ето го, на! Просто така, без неговата воля. Без предупреждение. Сграбчва го в капана, удря го в момент на най-дълбока уязвимост. Той не може да направи нищо, не може да предугади думите, които Клара изрича, не може да ги задържи, камо ли пък реалността зад тях. Той е напълно безсилен, никой не може да му помогне и да го закриля. Дори и Неруда. Който го познава както никой друг, и него, и любовта му към Дора. Дори и Дора не може да му помогне. Неговата Дора Това не може да се върне назад.

— Бременна съм.

И пада нощ, и изглежда, сякаш денят никога повече няма да се върне. Дора. И всичко е наистина решено. Сега и чак сега. Окончателността на мига.

Дора бърза към къщи. Всяка вечер, след всяка репетиция тя бърза към къщи, сяда до телефона. И чака. Така минават дните, многобройни, дълги дни без край. Лука ѝ се обади само веднъж, от гарата на Венеция, където имаше прекачване. Оттогава нищо, или нейният телефон е повреден (това със сигурност не е вярно, тя го провери), или той е забравил телефонния ѝ номер (Дора не би могла да си го представи), или пък той е умрял (но това е забранено). И така, какво?!

Дора не е добре. Не може да се съсредоточи върху работата си, броди насам-натам като призрак и пита всекиго какво се е случило. Хелена, Жана и даже баща ѝ се опитват да я успокоят: той сигурно е много зает, има да урежда много неща, за да се върне по-бързо при нея, може би е звънял, когато тя не е била у дома си... Защото всички вярват, че Лука обича Дора и че те ще бъдат заедно. Опитват се да я разсеят, много са изобретателни и находчиви. Всичко е напразно. Само едно обаждане от Лука ще спаси положението. „Защо не му позвъниш ти?“, чудят се всички. Обаче Дора няма номера, Лука не ѝ е дал никакъв телефонен номер, а и тя не го е искала, просто е забравила. Случват се такива неща. Странно е, мислят си те, но не казват нищо.

След една седмица Дора се разболява от грижи, несигурност, нещастие. Не иска да става от леглото, обажда се в театъра и обяснява, че кара тежък грип. Фредерик, режисьорът с ярките шарени кърпички в джобчето на сакото, ѝ пожелава бързо оздравяване, те разчитали на нея, затова да побърза, нямали вече много време и трябвало да се направят още някои неща, но тя не бивало да се притеснява, нека се грижи сега за себе си и да оздравява бързо и нека постоянно си преповтаря текста, премиерата е вече на прага. Да, да, казва нетърпеливо Дора и затваря. После набира някакъв кратък номер и иска международни справки. Свързват я. Звъни се дълго, много дълго, вероятно точно в този миг всички искат да узнаят телефонния номер на „Парк-хотел“ в Макарска, Югославия. А после, след известно търсене,

той все пак е записан на един голям бял лист. Телефонният номер. Дора се вторачва в него. А сега какво? Да го набере, все пак е добро начало. И ето че от другата страна пак отеква сигналът „свободно“. Днес е един добър ден за телефониране.

— Парк-хотел. Добър ден — обаждат се висок женски глас. И чака, защото Дора не успява да каже нищо.

— Ало? Тук Парк-хотел, какво мога да направя за вас?

А Дора затваря и заплаква. Тя не може да направи нищо за нея, тя, тази вероятно мила жена с този ясен глас, тя не може да ѝ даде обяснение, не може да изпрати Лука при нея. Най-лошото е, че е твърде възможно тя да знае нещо, което Дора не знае. Унизително е. В този миг тя мрази Лука. Не разбира нищо.

Но не може да постъпи другояче, опитва още веднъж.

Няма избор. Всичко друго се усеща като смърт.

— Парк-хотел. Добър ден — Висок женски глас.

— Добър ден. Моля, мога ли да говоря с господин Рибаревич? — Дора не разпознава собствения си глас. Сякаш иска да се престори.

— А кой го търси?

Дора мълчи. Какво да каже?!

— Ало? Там ли сте още?

— Да. Казвам се Негрини.

— Господин Рибаревич в момента не е в хотела, ще се върне чак следобед.

— Кога е най-добре да се обадя?

— Опитайте някъде към петнадесет часа. — Гласът е все така любезен. И висок.

— Благодаря.

— Няма защо. Дочуване.

— Дочуване.

Дора затваря телефона, изтощена е, сякаш дни наред е вадил от морето мрежи, пълни с риба. Или сякаш за един ден е трябвало да научи всички женски роли от пиесите на Шекспир. Тя затваря очи и чака. Сега би предпочела всичко друго, освен чакането.

Към два часа идва Хелена и ѝ донася обяда. Дора нетърпеливо я отпраща. Исква да е сама, когато говори по телефона с бащата на Лука. Хелена настоява да чака в кухнята, тревожи се много. Дора я чува, че вика Марк: трябвало да дойде веднага. Дора си представя как Марк

протестира, защото тъкмо пишел и не можел просто така да си зареже работата. Точно сега се намирал в прекрасен творчески устрем, за два часа написал десет страници. Но Хелена вече плаче и Марк сигурно е тръгнал насам. В три без нещо той наистина е в хола на Дора, почуква тихо на вратата на спалнята ѝ, подава глава и когато го вижда, Дора се разплаква. Хелена притичва към нея, понечва да я прегърне, но Дора крещи, че иска да я оставят на мира. Дора ги вижда през стената: Хелена е объркана, а Марк иска да си ходи вкъщи, да продължи да пише. Естествено, той остава и пие червеното вино, което е намерил в хладилника. „Как можеш да пиеш точно сега“, чува Дора гласа на Хелена, ядосана е, „Чисто и просто, сега не е моментът. Трябва да запазим ясен разсъдък си.“ Марк не отвърща нищо, вероятно продължава да отпива от виното, само така може да остане тук и да понася всичко това.

В същото време Дора нито за миг не отлепя поглед от часовника. Следи голямата стрелка, сякаш тя е нейният пулс. Петнайсет часът.

— Парк-хотел. Добър ден. — Плътен басов мъжки глас.

В първия момент Дора е толкова изненадана, че затваря телефона. И веднага набира пак.

— Парк-хотел. Добър ден. — Басов мъжки глас, този път с леко въпросителна интонация.

— Добър ден, мога ли да говоря с господин Рибаревич? — Гласът на Дора трепери.

— На телефона. С кого разговарям? — Сега гласът е неприкрито питащ.

— Дора Негрини. — Така, сега вече стана. Сега се разбра. Каза го. Сега ще узнае всичко. Няма повече несигурност. Всичко ще се изясни и тя ще види, че напразно се е притеснявала. Най-лошото е зад гърба ѝ. Пак ѝ се плаче, този път от радост и облекчение.

И ето че тя отново се срива в дълбока пропаст, безкрайно е нейното свободно падане. Това беше.

— Ало, госпожо Негрини, там ли сте? — Загрижен глас на мъжа, който е баща на Лука.

Около Дора е мрак.

— Ало! Чувате ли ме?

Дора се напруга, отваря уста. От нея излиза само тишина.

— Госпожо Негрини, добре ли сте? — Загрижено, но вече и малко объркано.

— Аз съм Дора. Дора. Тогава бях много малка. Тогава, в Макарска. И ние винаги бяхме заедно, неразделни. А после аз заминах. Аз не исках, но моите родители... Преселихме се. Аз съм. Дора — пелтечи тя. Не, не може да е тя, не, тази фъфлеща, говореща глупости жена.

— Дора? Дора на Лука?

— Дора Негрини? Познаваме ли се?

И пак грее слънце, и светът се надига и се покланя. Изумително постижение. Уникално представление. Завесата пада.

— Да.

— Дора. Малката приятелка на Лука? Не мога да повярвам!

Нещо в тези думи не е наред и Дора трябва да се вкопчи в ръба на пропастта и да се държи съвсем здраво. Нещо тук е тотално фалшиво. Мускулите ѝ треперят от напрежение и усилие. Как да издържи всичко това?

— Може ли да говоря с Лука? — Откъде идва този глас?!

— Ами, той, Лука не е тук. Той си е у дома.

— Да. Мога ли да говоря с Лука?

Мълчание, което намирисва на нерешителност и объркване.

— Мога да ви дам номера...

— Да, искам да говоря с Лука.

Той ѝ казва телефонния номер и Дора го записва.

— Благодаря. Дочуване.

Тя затваря, без да му даде възможност да отвърне нещо. После заспива. Последната ѝ мисъл е посветена на принца, който да я събуди с целувка. Да си разменят ролите, за разнообразие.

В това време и след това в кухнята пият вино.

Минаха дни. Дора стана от леглото си, а вчера отново беше на репетиция в театъра, Фредерик, днес в червено и оранжево, я прегърна, после обаче отскочи бързо назад и попита дали тя наистина е напълно здрава, щяло да бъде трагедия, по-трагично от самия крал Лир, ако сега на него му се случело нещо. Дора се усмихна бегло и даде най-доброто от себе си, за да му покаже, че няма опасност за

никого от ансамбъла да се разболе. Това, което си премълча, бе, че тя изобщо не е била болна. Във всеки случай, не и заразболна. Сетне Фредерик я попита за Лука и тогава очите ѝ станаха огромни и влажни, и тя избяга, скри се в гримьорната. Трудно я изкараха от там и я заведоха на сцената.

Днес обаче тя стана рано. Днес е денят. Тя реши така. Седи на дивана до телефона и диша и издишва дълбоко. Така, както са я научили и както тя е научила и Лука. Вдишване и издишване. Дълбоко и дълго. Лявата ѝ ръка е вече върху слушалката. Дясната все още върху корема, за да контролира дишането. После лявата хваща слушалката, вдига я и я слага в скута на Дора. Лявата намества слушалката до ухото на Дора, а дясната набира номера. Дора диша спокойно. С корема. Три пъти дълбоко. И тя е спокойна като морето в привечерния здрач след проливен дъжд. Звъни се. Часът е осем сутринта. Звъни се три пъти. После се обажда Лука.

— Ало? — Ето го, това е нейният глас. Ето го, това е нейният мъж. Дора не може да говори. Всичко е забравено. Съществуват само той и тази любов, по-голяма от света.

— Лука, аз съм, Дора — прошепва тя.

— Дора — неговият глас е като лед на слънце.

— Лука, *ljubavi toja!* Върни се при мен. — Тя гали с устни микрофона на слушалката. Цялото ѝ тяло трепери, сякаш усеща докосването на Лука.

— Дора... — И край, нищо повече. Сякаш ледът не е прокълнат да се топи под лятното слънце.

— Лука, какво стана? Върни се при мен. Минаха вече седмици, защо се бавиш, какво правиш там? Защо не ми се обади нито веднъж? Едва не полудях, не можех да отида дори в театъра, лежах в леглото и те чаках, чаках да се обадиш, къде си? Какво правиш още там? Ела при мен. При нас. Така, както се бяхме разбрали. Лука. — И изведнъж тя усеща умора, обгръща я някакво безразличие, сякаш предусеща какво ще последва.

— Дора. Всичко свърши. — Гласът на Лука е тих и непознат. — Папу умря.

— Съжалявам. — Гласът е нетърпелив.

— Лука, *ljubavi toja*, липсваш ми. Какво казва Неруда? Хайде, само една строфа, така копнея за това.

— Дора — простенва Лука.

— Дишай, Лука, дишай. — Тя съвсем ясно го чува как брои. — Дишай, принце мой, дишай.

Делят ги стотици километри. Устните им не могат да се докоснат. Пръстите им остават само спомен. По дългия стотици километри кабел потича отчаяние.

— Дора. Сбогом.

— Не. Без теб? Лука, спомни си.

Мълчание.

— *El amor supo entonces que se llamaba amor. Y cuando levante mis ojos a tu nombre tu corazón de pronto dispuso mi camino.*

Чува се шум, сякаш някой се бори за глътка въздух.

— Седемдесет и трети сонет. Не съм го забравила. Потърсих го. Ти си прав. Това сме ние, Лука!

— Дора. Трябва да тръгвам. Не ми се обаждай повече. Никога повече... — Пауза. — Моля те.

И той изчезва.

В слушалката остава само монотонен сигнал.

И той изчезва.

Изчезва животът. Миналият и бъдещият. Няма ходене с боси крака. Няма подарен сладолед. Твърде късно е. Вече не може да бъде спасено нищо. И никой.

Очите им, отдалечени на стотици километри едни от други, се взират тихо и часове наред в нищото, докато започнат да болят. Въпреки това те не се помръдват. Не искат да се преструват. Че не изпитват страх или че не са сами. Изоставени, разрушени. Напълно. Във всичко. Никога повече. Няма общ дом. Няма общ дом, който може да понесе това. Нищо вече не е истинско. От днес всичко ще бъде забравено. Трябва да бъде забравено. Сякаш никога не го е имало, всичко това. Само спомени, които не са добре дошли. От които боли. Край. На всичко. Няма вече Лука. Нито Дора. Нито целият свят. Без завеса. Без поклон. Няма вече чакане. Нито надежда. Мъртви. Завинаги и за вечни времена.

Мъртви

мъртви

мъртвимъртвимъртвимъртвимъртвимъртвимъртви.

Като Папу, който умря преди два дни. Стар и щастлив. Имаше си всичко и не се налагаше да се отказва от нищо. Дора би искала да е Папу. Лука също. Мъртви. Завинаги и за вечни времена.

Премиерата. Дора прави упражнения за лицето. Стои на прозореца и отпуска челюстите си. Издава разни звуци. Никой не ѝ пречи. Всички са заети със себе си. Те са абсолютни професионалисти. Точно като Дора. Уханният априлски въздух обгръща нежно лицето ѝ. Дойде моментът. Тя винаги е искала да е така. Прашна сцена, червена завеса и публиката. Нейната публика. Нищо друго не ѝ трябва.

И не се задават въпроси. Често пъти се избягват и погледи.

— Време е, момичето ми — вика Фредерик с приглушен глас и ѝ се усмихва, днес е в отровнозелено и черно, много елегантен, и той вече тича към другите и ги ободрява. Кряка възбудено наоколо като кокошка, снесла яйце.

На Дора това не ѝ е нужно. Нито яйце, нито ободряване. Тя знае какво може и колко е добра. Хвърля още един изпитателен поглед в огледалото и няколко минути оглежда внимателно лицето си. Всичко е наред. Това не е тя. Това е Корделия. Тя е готова да умре.

Огромен успех.

Дора е обградена от семейството си и приятелите. Всички я поздравяват и честват нея и успеха ѝ. Тя е щастлива. Доволна е от себе си и от постижението си. Фредерик я хвали и с просълзени очи казва, че тя е новата звезда — хитът на театралния свят. Тя е едва на двайсет и две години. Вече забелязва тук-там завистливи погледи, ала днес те не я дразнят. Целият свят ѝ принадлежи. Така казва Фредерик. Освен... О, нищо. Да забравим това.

В късните часове на нощта на своя първи голям, истински успех, Дора стои на прозореца в тъмния си хол и гледа светлините на града, който е неин дом. И неочаквано тя взема решение. Самата тя е изненадана. Не ѝ е било ясно, че е имало да се решава нещо, защото

всичко беше вече решено. А после изведнъж, със замах, на който не можеш да устоиш и който те повлича със себе си като ураган, тя с цялото си тяло и с всички свои усещания и мисли и сетива и с целия си копнеж разбира, че не може да си представи да не чувства вече тялото на Лука. Болката е физически непоносима. Да бъдеш жива погребана. Кошмарът на нейния живот. Затова тя стои на прозореца и осъзнава, че трябва да остане вярна на себе си и че няма никакъв друг избор, освен да се бори.

И така, тя взема решение и усеща как прохладният априлски въздух пълни дробовете ѝ. Тя диша.

За първи път от шестнайсет години. Този чудно красив град край един идеален залив. В лоното на висока планина, където можеш да бродиш на воля. И навсякъде морето. То блести сребристо на утринното агънце, като вечността. Като Божи дом. Дора е напълно завладяна. Очите ѝ се просълзят и тя ги скрива зад големи черни очила.

Една красива млада жена. Във фойето. В прилепнала тъмносиня рокля. Плоски бели сандали. Два големи куфара. Бяла ръчна чанта. Пръсти, целите в пръстени. Дълга, къдрава коса. Игрива. Влиза в очите. Тя постоянно духва падналия кичур. Бяло-сини обеци. Тясно лице. Пълни устни. Широк нос. Големи тъмни очи. Нетърпеливи ръце. Елегантен часовник на китката.

Дора.

— Дора.

И ето че Лука вече брои: едно, две, три, четири... И Дора бързо намира пътя зад рецепцията, и цялата се обляга на неговото тяло, устата ѝ ляга върху неговата и тя нежно му прошепва: „Ти си моят принц, не заспивай, ти си моят принц, само мой, остани при мен, погледни ме, погледни в очите ми, аз съм тук, всичко е добре, мина ти, всичко е добре, принце мой.“ Лука се свлича на стола до себе си, сякаш няма мускули. Нито воля. Сякаш е един от старите, проядени плувни дюшеци, които се валят на много места из хотела, изоставени из разни тайни кътчета, зарязани от собствениците си отпътувалите летовници. Очите на Лука са затворени, дишането е тежко. Има неща, за които никога не си подготвен. Той усеща главата на Дора върху корема си, ръцете ѝ около кръста си, ала в момента му липсва кислород и той продължава да седи неподвижно. Усеща натиска на нейното тяло и му е едновременно странно и прекрасно, и му се иска едновременно да я задържи и да я отблъсне от себе си. Отваря очи, за повече не му стигат

сили, и я вижда пред себе си, коленичила, дългата ѝ коса е в скута му, и щастieto е зашеметяващо, завладяващо и едновременно смъртоносно. Чува я да мърмори нещо, гласът ѝ не достига до него, но това, което излиза от устата ѝ, би могло да е думата „принц“. Той слага длан върху косата ѝ.

Дора затаява дъх и вдига шава, погледът ѝ улучва Лука неподготвен. Очите ѝ са насълзени, а устните ѝ се мърдат и оформят думата, която той подозира, и Дора знае, че Лука знае, че е загубил. Че е изгубен. Защото той победи: тя е тук и каквото и да се станало, сега то е отминало, и сега картите ще се размесят наново, и тя вече усеща жокера в ръката си, тя може само да спечели, което означава, че и Лука ще спечели. Вече е спечелил. Защото всяка секунда може да се случи всичко. Всичко е допустимо. С всяко вдишване всичко може да се промени.

— Да изчезваме от тук.

19

Мъничка хотелска стая. Като цял един свят. Като цял един живот. Безкраен, безграничен, безконечен. Като гълбините на океана. Неизследвани, тайнствени, страховити. Неустойими. Възхитителни. Като броя на звездите. Безбройни. Непознати. Тревожещи. Неразрушими. Безсмъртни.

Те лежат прегърнати в разбърканото легло, тя не търпи дори чаршаф върху тялото си, той слага брадичка върху косата ѝ. Все още не искат да говорят. Говоренето ще развали всичко и ще разбули истини, които никой не иска да чува. Не, говоренето ще трябва да почака. И затова те се любят още веднъж. Телата им едно до друго. Запотени. Уморени. Гладни. Ненаситни. Щастливи. Върху мокрите чаршафи. Ръка върху корема. Нокти, впити в ръката. Уста върху гърдите. Крак, прехвърлен около ханша. Неговите зелени очи. И затова се любят веднага още един път. За да не забравят какво имат, кои са, откъде идват и към кого принадлежат. И тогава, когато притихват, потънали дълбоко един в друг и гледайки се в очите, те знаят, а знаят, че и другият го знае, че точно в този миг любовта е узнала, че се нарича любов.

— Гладна съм, от вчера не съм яла нищо.

— Със самолет ли пътува?

— Не, исках да измина същия път като теб.

Той я целува.

— Когато бях във Венеция, дори се обадох сама на себе си по телефона.

Той се усмихва и я целува пак.

— За щастие, не се обади никой.

Той притиска нос в челото ѝ.

— Когато видях града тук, се разплаках.

Той избърсва нежно сълзите, изсъхнали още преди часове.

— Ами морето. Едва не го забравих!

— Да, морето.

Дора надига леко глава, достатъчно, за да види Лука, и го поглежда сияеща.

— Гладна съм, трябва да хапна нещо.

— Можем да си поръчаме нещо тук в стаята или да отидем в ресторант. Както искаш.

Пръстите му следват нейните движения. Като танцьори на сцената. Съсредоточени върху това, да не допуснат грешка.

— Да остана ли в тази стая?

— Не знам така, без да проверя резервациите.

— Но коя стая беше предвидена за мен? Тази тук няма изглед към морето.

— Не разбирам. Какво имаш предвид?

— Ами аз си резервирах стая тук в хотела, с изглед към морето.

Преди една седмица.

— Какво? Не знаех нищо. Две седмици бях край морето, взех си отпуска, беше чудесно. Ходих за риба с един приятел, Винко, трябва да те запозная с него. Днес е първият ми работен ден, не съм проверявал дори списъка с резервациите, не знаех нищо за това, че ти... С какво име си запазила стая? Никой не ми е казал нищо... Говори ли с баща ми? Той знаеше ли? Нищо не ми е казал. Ти сама ли дойде? Колко ще останеш?

— Ще остана две седмици.

— А аз съм женен.

Дора и Лука седят в безлюдния хотелски ресторант, където всичко е тъмнокафяво — дървени маси и столове, дървени пейки и плочки в същия цвят. Като шоколад. Натурален. Само покривките на масите са в червено-бяло каре. Стените са боядисани в бяло и по тях са окачени маслени платна с морски мотиви. Почти всички са от сбирката на Лука. Дора ги познава веднага, без изобщо да ги е виждала някога. Защото със своите багри те владеят пространството така, че там вече нищо няма особено значение. И тя познава неговите особени мазги. Косо държана четка, много плоска, така че само висящият над нея палец оказва натиска върху нея.

Дора и Лука седят в безлюдния хотелски ресторант. Всеки потънал в своите мисли — като две натоварени със злато испански каравели наред Атлантика, сразени от бурни ветрове и вълни. Мисли, които си приличат като еднояйчни близнаци.

Те вече си поръчаха: за Дора една голяма порция макарони, запечени със сирене, и голяма салата, а за Лука — порция пържени картофи. Пият вино, винаги пият вино, когато ядат заедно. Келнерът поздравява дружелюбно Лука и поглежда любопитно Дора, ала не казва нищо. Лука се е погрижил за рецепцията, намерил е кой да го замести, смяната му така и така приключва скоро. Уредил е и стаята за Дора, дал ѝ е хубава стая. С изглед към морето, разбира се. Занесъл е куфарите ѝ в стаята и още веднъж лично е проверил всичко. Лука се грижи добре за своите гости. А Дора е нещо повече от гост. Тя е неговият живот.

Поръчката пристига бързо, те са единствените клиенти. Хранят се мълчаливо. Доста има да се дъвче и смила. Такъв забележителен ден, пълен с изненади. Дора наистина е гладна, вилицата ѝ се стрелка неуморно от чинията към устата. Лука яде, понеже храната е пред него, в действителност няма никакъв апетит. Твърде възбуден е. Трябва да се съсредоточи върху дишането си, трябва да мисли за това, да не си затваря очите. Присъствието на Дора улеснява тази задача, защото той

трябва неспирно да я гледа, за да е сигурен, че тя наистина седи тук пред него. Всъщност изобщо не е възможно да е тя, защото тя принадлежи към един друг живот, неговия истински живот. Каквото вече не може да има. От друга страна, може да е само тя, защото тя е неговият живот, правилният живот. В това време Дора яде и не казва нищо, не го поглежда, а тогава постепенно го обзема страх.

Най-сетне чиниите са празни и прибрани. Най-накрая. Поръчана е втората бутилка вино. „Дингач“ от полуостров Палешач, най-доброто червено вино в страната. Лука маха на келнера, който продължава да го гледа питащо, а Дора — любопитно, и му дава знак, че иска сам да налива виното. Така и прави. Те вземат чашите си и ги вдигат, чукват ги. Погледите им остават залепени един в друг.

— Така, а сега ми кажи, че това не е вярно. Че беше само една безвкусна шега. Бързо, кажи ми бързо.

Гласът на Дора е спокоен и овладян. Лука я познава, това е нейният служебен глас. Пред него Лука е безсилен. И ето че вече...

— Да не си посмял! Само да си посмял да изпаднеш в несвяст.

Да, както вече се разбра — безсилен е. Изцяло и напълно. Прозрачен е.

— Не, за съжаление не мога да ти го кажа. Макар че няма нещо, което бих желал повече. — Гласът на Лука е от тих по-тих и никой не знае докъде ще доведе всичко това.

— Не разбирам. През февруари все още бяхме заедно и се обичахме. Сега е май, а ти си женен. Тогава беше ли вече женен?

— Не. Тогава не бях женен. Тогава исках да се ожения за теб. И все още го искам. Ти си моята жена.

— Завинаги и за вечни времена. Знам. Но сигурно има някоя, която няма да е съгласна с това — казва тя. Няма ирония. Нито отчаяние. Все още не.

— Но е така.

— Обясни ми го така, че да разбере. Трябва да разбере, иначе ще падна и ще умра.

— Просто е, но и не е просто. Дълга история. — Лука отпива глътка вино. Предусеща, че сега ще последва това, от което най-много го е страх, когато е сам.

— Имам време, най-малко две седмици. — Дора също отпива глътка вино. Голямата подготовка.

— Тя е бременна.

— А! Оказа се бърза. Дългата история, искам да кажа. Но и другото също. — Дора изпива до дъно чашата си. Затваря очи и се усмихва.

— Тя се казва...

— Не искам да знам!

— Ходехме дълго. Преди, още докато следвах. В Загреб. После се разделихме. Миналото лято аз се върнах у дома и тя беше тук, чакаше ме. Не беше нищо сериозно. Съвсем неангажиращо...

— Виждам.

— Аз имах и други жени, тя не казваше нищо, дори да е знаела, нямам представа. — Лука не смее да погледне Дора. Страхува се от погледа ѝ. Представя си как тя става и го зарязва, а това би означавало края.

— После дойде изложбата ми в Париж. И там беше ти. Край на историята. Съществуваш само ти. Откакто те познавам.

— Обаче тя е бременна!

— Да, от мен.

— Ти сигурен ли си?

Лука мълчи. Че какво ли би могъл да каже!

— Как можа да се случи това?

— Ами ти знаеш.

— Не се ли пазехте?

— Тя каза, че пие хапчета.

— А ти?

— Аз не пиех хапчета. — Това не се получава добре, мисли си Лука, изобщо не е смешно. Не, никак даже. Лука няма чувство за хумор. — Аз ползвах презервативи. В повечето случаи.

Дора удря с юмрук по масата.

— Тогава как е станало?

— Не знам. — Лука наистина не знае. Вярва, че има компенсираща справедливост. Но не го казва на Дора.

— Това е несправедливо.

— Да, предполагам.

— Какво означава това, ти „предполагаш“?

— Вече казах, че нещата са сложни.

— Кое му е сложното?! Досега всичко е много просто и ясно. — Дора се навежда през масата. Чертите на лицето ѝ са изкривени.

— Има една предистория — казва Лука бавно и тихо.

— Разбрах го, но това не е причина...

— Тя беше...

— Как се казва тя?

Лука я гледа плахо.

— Искам да знам как се казва тя.

— Ама преди малко ти...

— Не искам да си имам работа с призраци, когато я... — Дора отново се обляга на стола си и започва да прави дихателни упражнения. Лука познава добре този момент. — И така, как се казва тя?

Гласът на Дора е спокоен, което пък съвсем не успокоява Лука. Не, тъкмо напротив.

— Клара.

— Клара.

— Да, Клара.

Голямото мълчание. Сякаш изведнъж са тримата на масата. Сякаш сега всичко е казано и е станало ясно. Завесата пада. *Дора излиза.*

— Хайде да отидем на скалата.

С всяка следваща крачка всичко става все по-познато и по-ясно и по-любимо. Морето, чакълът, жълтата къща, тясната пътечка към фара. Сякаш нищо не се е променило. Сякаш тя никога не си е тръгвала оттук. На Дора ѝ се плаче. И дори това е спомен. След кулата на фара те се спират. Заглеждат се към морето. Сещат се за какво ли не. Над главите им крещят чайки. Лек бриз си играе с къдриците на Дора.

— Възможно ли е наистина да съм пристигнала само преди няколко часа? — Тя сякаш говори сама на себе си.

— По-скоро изобщо не си си тръгвала.

Лука я взема в прегръдките си и я целува. Тя отвърща на целувката му. И остават така за дълго.

— Хайде да вървим нататък.

И те тръгват към скалата, стопляни от следобедното слънце. Срещат две влюбени двойки, които нито се интересуват от тях, нито имат време да ги погледнат.

— Тук някъде трябва да е. — Дора развълнувано наднича над ръба към пропастта.

— Да, само още няколко крачки. Ела.

Лука я дърпа напред, после, зад един замайващо ухаещ храст жълтуга, започва да се спуска по стръмното. Следва тясната пътечка, а Дора следва него. От гигантския куп спомени ѝ се завива свят. Като удари в гърба, които я тласкат напред. Още няколко крачки, и още няколко крачки, и ето че вече са там — приклякват пред скрития вход на тунела. Споглеждат се.

— Твърде големи сме! — Дора не иска да го повярва.

— Глупости! Ще успеем. Само че няма да е толкова лесно, както преди петнайсет години. — Лука се смее уверено.

— Тогава ти влез първи.

— С удоволствие, мила моя, ти винаги си била една малка страхливка.

— Аз? Не се чуваш какво говориш! Аз не съм...

Лука залепва устните си върху думите ѝ, целува я и тя престава да говори и да се ядосва.

— Ти изобщо не си се променила. Обичам те.

— Не бива да ми казваш такава нещца.

— Но е истина.

— Може би е без значение. Може би другата истина е по-важна. Може би има и топ списък на истините и...

Лука повтаря същия метод, за да я накара да млъкне, и пак с голям успех.

— Скоро ще се стъмни, хайде да пропълзим.

И Дора го избутва пред себе си в тунела и го следва. Слепешката. Макар да знае, че на него не може да се разчита безусловно. Ала на нея ѝ е все едно.

Без усилия и кикотейки се, те достигат другия край на тунела и се изправят. И ето я — стърчи пред тях, тяхната скала, така изпълнена със спомени, картини, мисли и часове на мълчаливо уединение, че те се вкопчват здраво един в друг, за да не се плъзнат по мокрия, солен камък. Величествено е. Покоряващо. Уникално.

— Хайде да гледаме облаци! На бас, че пак ще те победя!

Дора и Лука лягат на скалата и се вглеждат в малкото облаци, радващи се на небето.

— Ето там! Бебе!

Лука не казва нищо. Опитва се да го види, ала погледът му е размътен.

— О, извинявай, не исках...

— Няма нищо, забрави.

Те мълчат. Дора търси ръката на Лука.

— Защо трябваше да се ожениш за нея?

— Защото не можех да го направя за втори път. Изключено.

— Не разбирам.

— Веднъж вече тя беше бременна от мен, а аз не исках детето и тя направи аборт, а аз я напуснах. Един път стига.

Дора се надига, сяда и се навежда над Лука. Нежно, съвсем леко ръката ѝ се плъзва по лицето му.

— Това е ужасно. Съжалявам.

— Първия път аз наистина бях отвратителна гадина, отнесох се с нея ужасно гадно. Много я харесвах, но когато тя каза, че е бременна, и то пред баща ми и Ана, аз превъртях, дъхът ми секна, целият ми живот се възпротивяваше срещу това. Просто не беше правилно, нищо не беше правилно. Не отговорих, не директно, и въпреки това на нея, естествено, всичко ѝ беше ясно, ѝ тя направи това, което исках аз, без да се налага да го изричам. А после тя толкова страдаше заради това и ме обичаше, че би направила всичко, всичко, което исках, но аз, аз не можех да го понасям, тя изобщо не се бранеше, аз го намирах за ужасно, затова просто я изоставих, тръгнах си, нито дума към нея, нищо, бях жесток, вероломен. Толкова се срамувах, но не можех другояче, животът ми вече не беше тук, усещах го съвсем ясно...

Дора го прегръща. Люлее го насам-натам и знае, че до този момент той не е разказвал това на никого.

— В една връзка винаги има двама, които правят грешки и носят отговорността за тях.

— Да, но някои повече, други по-малко.

— Прав си. Да бягаш, това не е решение.

Слънцето залязва. Въздухът е благоуханен и мек и съблазняващ. Дора сякаш пак е на шест години, тъй измамно е времето.

— Ти не можеше ли да поемеш отговорност за детето, без веднага да се жениш за нея? — пита Дора. Шепнешком. Това са най-важните моменти в живота ѝ и това чувство я прави притихнала и замислена и предпазлива и отворена за всичко. Обаче ѝ се завива и свят.

— Не знам, може би. Така стана, така го чувствах, сякаш нямах избор, сякаш трябваше да поправа нещо. Да платя дългове.

— Лука, ти имаш дълг само към себе си.

— Разбираш ли, беше онова чувство, че трябва да направя нещо, сякаш всеки чакаше, никой не каза нищо, не, но всички ме гледаха... Ние сме малък град, Дора, село, всеки познава всекиго, всички знаят всичко...

Дора гушка Лука като новородено бебе, нежно и грижовно, и се надява той да се успокои. И да остане при нея. Да върне всичко назад. Все едно не се е случвало.

— А тя не каза нищо, нито дума, просто чакаше, само присъстваше, и ето че се озовахме в гражданското, и аз казах „да“ и изпаднах в несвяст...

Дора се чуди дали да се смее, или да плаче. Всичко ѝ се вижда толкова гротескно. Прилича на кошмарен сън.

— ... а теб те нямаше, аз до последния миг се надявах, че ти ще ме измъкнеш от там, ще ме спасиш, като Индиана Джоунс, или като...

— Като истински принц, искаш да кажеш.

— Като истински принц.

— Само че ти си моят принц! Моят принц, забрави ли?!

— Истински принц.

Тъмно е и въздухът е свеж и притихнал и небето е обсипано със звезди и луната нараства. Ухае на цъфнали дървета и отпочиващо си море. Животът празнува сам себе си. Всяка година отново.

— Ти обичаш ли я?

— Обичам теб и искам да прекарам живота си с теб. — Лука говори като човек, прехвърлил на друг проблемите си, и повече не му се налага да се притеснява, за нищо, защото някой друг ще се погрижи

за всичко, а той може пак да отиде да си играе безгрижно с приятелчетата. Да си гради пясъчни замъци, макар че в Макарска няма пясъчни плажове. Да играе водна топка. Или футбол. Или пък да рисува. Просто да бъде себе си.

— Какво ще правим сега? — обажда се Дора. Би могло да бъде риторичен въпрос или пък може би тя сама пита себе си. В никакъв случай обаче въпросът не е насочен към Лука. И затова той я изненадва двойно повече с отговора си.

— Бихме могли да я убием.

21

Лука излиза от стаята на Дора.

— Това преди малко беше шега, нали? — каза тя боязливо, когато стояха на прага.

Той я погледна ласкаво и уморено, притисна я към себе си и прошепна: „Естествено.“

Лука излиза от хотела. Три часът призори е. Почти не са заспивали нито за минута. Ясната нощ го прегръща хладна и освежаваща. Пролет на морето. Лука не бърза да се връща вкъщи. Знае какво би трябвало да направи. Само че не знае дали ще има смелост за това. Тръгва по заобиколен път. Градът изведнъж му се вижда твърде малък. Защо не остана при Дора! При нея се чувства силен и решителен. Накрая къщата все пак се появява пред него. А на стъпалата отпред седят Ана и Тони. Ана съвсем наскоро е навършила двайсет и една години. Когато го вижда, тя скача и се затичва към него. Тони остава да седи на стълбите.

— Къде беше? Търсим те цяла вечер! Къде се беше покрил? — Ана е на крачка от истерията, нещо, което не е типично за нея. Шумна и възбудена — да, но истерична — не.

— Какво има? Какво е станало?

Лука чувства приятна умора. Дора още отсега му липсва и се страхува от разпавии. Но най-вече не иска да се кара и ако е възможно, да не среща Клара. Не иска да се ядосва, иска да запази в себе си чувството „Дора“.

— Какво става ли?! Преди няколко часа татко откара Клара в болницата, докато ти си се мотал Бог знае къде! — Ана е истински бясна и затова Тони най-сетне става, идва при тях и обгръща покровителствено раменете на Ана.

— Защо?

— Защо?! Защо! Защото ще има дете от теб, ти... ти си... — Тя не намира подходяща ругатня, която би могла да изрази чувството към брат й, напиратно в този миг.

— Но още е много рано. — Лука не се оставя да бъде въввлечен в паниката, която Ана разпръсква около себе си. Тъкмо днес неговият живот отново намери смисъл. И той в никакъв случай не иска да го рискува.

— Естествено, че е още рано, обаче тя получи контракции и нищо не може да се направи, не можеш да кажеш: „Мило дете, още е рано, изчакай още няколко седмици, стой си там, където си“, не става така, малоумнико, щом дойдат контракциите, идва и бебето, а теб те нямаше, татко я откара в болницата, а тебе те нямаше, обаче то е твоето дете и твоята жена, къде беше, къде беше цял ден, никой не те беше виждал...

— Бях зает.

— Зает ли? Какво значи това? С какво си бил зает?

— Имах гости.

— Какви гости? Тате каза, че си оставил да те заместват в хотела. Какво ти става?

Лука знае, че сега не е подходящият момент да вмъкне в разговора Дора. Клара е в болницата, ще ражда бебето. Тя разчита на него, той ѝ обеща. Ожени се за нея, искаше да се грижи за нея и детето, пое задължението. Тогавя това му се стори единствено правилното. А в своята хотелска стая, в стаята, която той избра за нея, Дора спи и му се доверява и вярва — в него и в това, което двамата имат, само те двамата го имат, могат да го имат, единствено и неповторимо. Тази любов, като безбрежния океан.

И ето че Лука започва да брои: едно, две, три, четири, и задържа дъха си и получава удар по главата. От Ана.

— Не прави сега дивотии, чуваш ли!

Лука само я поглежда апатично.

— Размърдай се, трябва да отидем в болницата!

Погледът на Лука се люшка насам-натам между очите на Ана и Тони, и търси отговори. Той тръсва глава. Не, не биваше да е така. Това е погрешно. И той се ядосва на Клара, която ще ражда бебето преждевременно и така поставя Лука в невъзможно положение. Точно пък днес. И така постепенно Лука побеснява, до такава степен побеснява от дън душа, на всички и на всичко, като някакъв водопад от омраза, безпомощност, тъга и огорчение го завладяват тези мисли, че той ляга на пода, изпълнен със страх.

— Какво да правя, какво! — Тих вик на една измъчена душа.

Ана го поглежда настойчиво, после се усмихва за миг и го хваща за ръката.

— Ела, аз съм с теб.

И така, тримата тръгват, а на Лука му се плаче.

Дора не трябва да заспива. Защото тя вече сънува. С широко отворени очи. И нищо не може да ѝ отнеме това спокойствие и тази увереност. И усмивката. Да спи, това би било прахосване на време. Животът е пълен с чудеса. Дора седи на балкона и всмуква в себе си сребърния блясък на морето. Дора размишлява за секундите, които определят живота. Които не могат да бъдат предвидени. Просто изведнъж са тук. Завинаги и за вечни времена.

В болницата е тихо. Изглежда запусътяла. Като след природно бедствие, от което няма оцелели. Тони отива да търси медицинска сестра. Ана стиска здраво ръката на Лука и го отвежда до седалките. Оранжеви пластмасови столове. Лука се оглежда. Това е новата болница. Не е онази, в която двамата с Дора по цели часове играеха на пациенти, без дати за преглед и без оплаквания. Как му се иска да има машина на времето.

— Ана, Лука!

Тони ги вика тихо и маха с ръце като побеснял. Те стават и го следват. Няколко коридора по-нататък спират пред една стая и Тони сочи с глава към вратата.

Клара е в родилната зала, но Зоран е тук вътре. Влизат. Зоран е легнал на болничното легло и спи. Лука се усмихва. Ана го поглежда и също се усмихва. Времето на нежностите. В помещението има само един стол и Ана се намества на него. Тони застава зад нея. Лука се обляга на прозореца. Морето не се вижда. Хотелът не се вижда. Значи, Лука не може да вижда нищо, което е важно, и от това отново го обзема страх. Става неспокоен и се блъсва в леглото. Зоран отваря очи. Никой не говори. Това е голямото чакане, времето, в което бащата само гледа сина си, сякаш този син е загадка, която трябва да бъде решена, преди да удари полунощ. Иначе каляската ще се превърне в тиква. Но вече приближава четири часът. На изток е почти светло, отвъд високите планински върхове, които служат като параван на слънцето. Времето

изтече. Вече нищо не може да се промени. Никакви загадки не могат да бъдат разгадани. Те ще си останат загадъчни.

— Много дълго продължава — казва Тони, който не умее да понася мълчание.

— Да — отвърща Зоран, който вярва, че по-малкото думи означават повече.

— Минаха няколко часа, нали?

— Да.

— Какво каза лекарят? — Ана най-сетне помага на приятеля си.

— Не знам. Първо нямаше лекар, после дойде една акушерка, тя само я погледна, не я прегледа, а после я отведеха.

— И това е всичко? Никой не каза нищо?

— Да. Не.

— Ти не попита ли? — учудва се Ана на баща си.

— Заспал съм.

— Аз да се осведомя ли? — пита Ана Лука, който продължава да гледа през прозореца и да търси живота си. Той не казва нищо. Това не го засяга. Макар да е дал на Клара обещание и да е поел задължение към нея. Човек може да наблюдава живота си отвън и да се чуди как се е развило всичко и какви грешки е допуснал той. Да, може. Да се оттеглиш на дистанция спрямо себе си, е добре, препоръчва се. Да се махнеш изобщо и напълно обаче, е опасно и никак не е добра идея.

— Лука!

Лука отправя към Ана поглед, отдалечил се на дистанция, и не отговаря.

— Да, върви, детето ми. — Зоран винаги иска да успокоява.

Ана става и бавно излиза от стаята.

— Вече се зазорява.

— Да — отвърща Лука и продължава да търси.

Дора се събужда рязко с някакъв натиск в гърдите, едва диша, а сърцето ѝ бие лудо. Главата ѝ е пълна с образи на умрели хора, които тя не познава, ала те я притискат, наобикалят я в кръг и бавно го стесняват, и тя повече не може да се движи. Дора отваря очи, от устата ѝ се изтръгва тих вик. Тя е сама. Леглото е студено и тя трепери. Придърпва одеялото до брадичката си и се извърща на другата страна,

за да вижда морето през отворената врата към балкона. Вълшебно. Тя се успокоява и заспива пак. Надява се на по-приятни сънища.

— Момиче е.

Ана плаче и се смее и прегръща Лука и Тони и баща си и отново Лука и подскача из малката болнична стая и пляска с ръце и прави пируети и не може да се спре. Очите на Зоран се насълзяват и той повтаря няколко пъти: „Момиче, момиче“, и усмивката му е пълна със спомени и той тупа силно Лука по рамото и пак се усмихва: „Момиче“. Тони също се хили, тупа Лука по другото рамо и дори не се опитва да успокои Ана.

— Момиче — прошепва Лука и излиза от стаята. Бавно, но уверено. Сякаш е намерил това, което е търсил. С първите слънчеви лъчи.

— Какво правиш тук? Ти не застъпваш ли чак следобед?

Лука минава покрай рецепцията и не казва нищо, само махва с ръка, без да се усмихне. Странно, мисли си неговият приятел и колега от сутрешната смяна и отново се заема със списъка на гостите.

Лука почуква на вратата на Дора и тя отваря почти едновременно, сякаш вече го е очаквала. Което си е истината. Прегръщат се. Целуват се.

— Момиче е.

И едва сега той успява да се усмихне. Вглежда се в очите ѝ, и те заплакват, и добре знаят, че всичко, независимо какво, е по-добре, отколкото да са разделени.

След като са се любили, се отпускат кротко в леглото. Сега вече могат да си говорят и да обсъждат. Да обясняват и да изясняват. Да държат. Да не пускат.

— Как са те?

— Не знам.

— Какво?! Не знаеш?

— Тръгнах си веднага.

Дора тутакси се замисля какво означава това. Дали означава нещо.

— Но това е твоята дъщеря. И твоята жена.

— Знам. Знам. Никога не ми е било по-ясно, отколкото в този момент. Повярвай ми. Не ме оставят да го забравя.

— Преди термина е, нали?

— Да.

Двамата се замислят.

— Смяташ ли, че има нещо общо с нас?

— В какъв смисъл?

— Че е някакъв знак?

— Що за знак? За какво?

— Нямам представа. Просто се питам.

Те се опитват да разберат.

— Тя знае ли...

— Какво?

— Че ме има мен? — Колко скромна е станала! Сякаш тя е едно просто съществуване. Без съдържание. Без значение.

— Не — казва той, но не е съвсем сигурен. — Във всеки случай, не от мен.

— Че от кого друго би могла да научи? Ти на кого си разказвал за Париж?

— На никого. Нямах време. Нито възможност. Всичко стана толкова бързо...

— Тя не ти ли зададе въпроси?

— Не.

— Не попита защо си останал толкова дълго в Париж? — Не.

— Що за жена е това!

Дора се вбесява. Тя не обича да бъде игнорирана. Не току-така е станала актриса.

— Това не я е засягало. Тя го знаеше.

Двамата мълчат. Не знаят сега накъде. А утринта е прекрасна.

— Гладна съм.

Салонът за закуска е пуст. Масите са разтребени. Лука поръчва в кухнята закуска. Готвачката го познава. Келнерката го познава. Всеки в този хотел го познава: той не само е синът на директора, но също е и прочут художник, а хората край морето са като слонове — никога нищо не забравят. И всички гледат Дора любопитно и пренебрежително.

Сядат на терасата към морето. Тихо е. През май няма вилнееци край басейна деца. Само старци, които просто искат да се насладят на топлината на юга. По цял ден се разхождат или ходят на излети, или седят край морето и се чувстват щастливи. Особено когато пишат картички на приятелите у дома.

Хранят се мълчаливо. Лука не е гладен, но въпреки това яде. Погледите им постоянно се срещат. И непрекъснато се докосват.

И не забелязват, че вещите погледи на персонала също тъй постоянно се споглеждат. И всичко им е ясно. Лицата на влюбените не могат да пазят тайни. Те са разтворена книга. И вече започват да приказват. Да шушукат. Да разпространяват отговори, които не са такива.

Когато опразват чиниите, двамата стават. Лука хваща ръката на Дора.

— Да изчезваме оттук.

Долу на скалата се чува само плясъкът на морето.

Дора и Лука лежат върху затоплящия се камък и краката им се плацикат във водата.

— Имам сто въпроса. Поне сто.

— Давай.

— Първо обаче бих искала да чуя нещо от Неруда.

Лука мълчи.

— Или си го забравил?

— *Да не бъда, означава може би да бъда без теб* — отговаря бързо той. Не я поглежда. Наблюдава чайките, беснеещи из безкрайните небесни висини. — Когато нощем всички спят или са по стаите си, или когато съм сам в хотела, тогава го изваждам от чекмеджето и чета, на глас, и си представям, че ти си тук и ме слушаш, и това така ме раздрусва, че ме обзема страх да не загубя съзнание. Без теб няма нищо. Да не бъда, означава да бъда без теб. Без никакви „когато“ и „ако“ и „но“.

Дора също наблюдава беснеещите чайки из безкрайните небесни висини. Така е раздрусана, че се страхува да не загуби съзнание. Всъщност, това не е съвсем вярно. Но тя просто обича да споделя всичко с Лука. Абсолютно всичко.

— А ти всъщност какво правиш в хотела? Откога работиш там? Никога не си го споменавал.

Главата на Дора е върху неговия корем.

— Откакто знам, че ще ставам баща.

— Ами рисуването? Имаш ли време за него?

— Откакто се върнах от Париж, не съм рисувал. Дори не съм си разопаковал нещата.

Ръката на Лука е полегнала върху корема на Дора. Той усеща топлината на тялото ѝ и всичко изглежда другояче. Възможно. С изходи. Сякаш скоро ще може отново да отиде да играе безгрижно с приятелите си. Пясъчни дворци, които не са такива.

— Това е престъпление! Та ти си художник. Творец. — Иде ѝ да заплаче, така безмерно тъжно ѝ се струва това. Да се откажеш от самия себе си, а после какво?! Какво ще остане след това?

— Знам. Но няма значение. Сега трябва да изхранвам семейство.

— Това е... това е... — Има състояния, които не могат да се опишат с думи.

Дора става и започва да крачи насам-натам по скалата. Лука я наблюдава обезпокоен. Погледът ѝ се е впил в каменния под, сякаш търси мъртви раци.

— Не можеш да постъпваш така, ти трябва да рисуваш, непременно трябва да рисуваш. Моля те! — Тя спира пред него.

— Не плачи, моля те, не плачи!

— Не плача.

— Напротив. Очите ти са целите зачервени и влажни, блестят.

— Знаеш, че аз никога не плача!

Дора е бясна, говори все по-силно и става все по-буйна. Налага се Лука да стане и да я прегърне и да ѝ шепне нежно в разрошената коса, да я успокоява.

— Аз винаги ще рисувам.

— Обещаваш ли?

— Обещавам.

— Обещаното си е обещано и не се отмяташ.

— Точно така — засмива се той високо и вдига в дланите си лицето ѝ, за да погледне в очите ѝ. — Сега, когато ти си тук.

— Трябва да се прибереш у вас. Трябва да отидеш в болницата и да видиш дъщеря си — казва тя и очите ѝ тутакси пак се зачервяват и насълзяват, а гласът ѝ става неуверен, и Лука пак трябва да я притисне към себе си.

— Трябва да видиш дъщеря си.

— Ще го направя.

— Твоята дъщеря.

— Дора.

— Трудно ми е да си представя, че твоята дъщеря не е и моя дъщеря.

Чуват звъна на обедните камбани. Толкова тържествено. Сякаш ще оповестяват нещо важно.

Лука се прибира у дома. След един час трябва да бъде пак в хотела, този път, за да работи. Но Дора ще е там. Значи, дума да не става за работа! Животът е по-добър от *закуска сред природата*, смесица от „*Червената шамандура*“ и *лукс, покой, чувственост*. Самата мисъл, да рисува отново, изпълва главата му с картини.

Зоран спи на дивана в хола. Лука установява, че не е спал повече от трийсет часа. Може би заради това се чувства като пиян. Или защото Дора е тук. Или защото му се е родила дъщеря. Или пък защото животът му е преобърнат с главата надолу и всичко заплашва да се срути и да падне в морето. Неудържимо. Той влиза под душа. Горещите водни капки са като балсам за кожата му. Затваря очи и му се завива свят от мисли и чувства. След двадесет минути водата постепенно изстива, той я спира и се подсушава. Остава косата си мокра и несресана. Облича се и тихо излиза от къщата. Понеже Зоран все още спи. И той вече не е в първа младост, мисли си Лука и от тази мисъл му става болно.

Болницата е отдалечена. Петнайсет минути път пеша. Той крачи бързо. Няма много време. В два часа трябва да е в хотела. Старае се да не мисли за Клара, за това, което ще й каже. За това, което тя ще му каже. Което тя ще очаква от него. Това го стъписва и той се спира наред пътя, на площад „Качич“, иска му се да побегне, но се насилва да продължи. В болницата е приятно прохладно. С неочаквана решителност той закрачва към стаята, където предишната нощ научи, че е станал баща. Не чука, влиза вътре, сякаш е у дома си.

И ето я и нея. Клара. Тя спи и Лука ѝ е благодарен за това. До нейното легло стои малко креватче, по-скоро стъклена кутия и там вътре нещо помръдва. Лука съзира невъобразимо тънки ръчички, миниатюрни длани и ходила, и всичко се движи безцелно потрепващо. Лука се примъква по-наблизо, в никакъв случай не иска да събуди Клара.

И ето я и нея. Неговата дъщеря. Той я разглежда. Исква да види всичко наведнъж, макар че всъщност не се вижда нищо. Той изучава лицето ѝ. Всичко е кръгло и меко и безизразно. Устата мърда, а клепачите примигват. И това е всичко. Значи това е съществото, което обърка живота му. Кое то му отне рисуването и Дора. Той обаче не може да го мрази. Но не може и да го обича. Наблюдава го и си представя, че то е негова дъщеря от Дора. Представя си, че я е искал и ѝ се е радвал и я е очаквал с копнеж. И си представя, че е женен за Дора и че тя е родила това дете и че тя спи сега в това легло...

— Прекрасна е, нали?

Лука се дръпва уплашено крачка назад, сякаш е направил нещо забранено.

— Толкова съм щастлива — казва тихо Клара, а Лука не може да си наложи да я погледне. Чувства се ужасно мизерно. В душата му ясно и отчетливо се обажда чувство на вина, не може да заглуши и угризенията на съвестта.

— Как си? — Тя пита него. Сякаш той е прекарал часове наред в родилната зала, за да роди дъщеря им.

От толкова житейска несправедливост му призлява.

— Ти как си? Тежко ли беше? — Той не познава собствения си глас.

— Всичко мина вече. И ние сме добре. Нали?

Лука я поглежда. Очите ѝ са пълни с въпроси, които тя никога няма да му зададе, защото се бои от отговорите. Тя му подава ръка. Той се поколебава само за един кратичък миг, но тя го забелязва и усмивката ѝ тутакси изчезва. Погледът ѝ става съвсем тъмен. Поставя длан върху главата на бебето си.

— Ти би искал да имаш син, нали?

И когато му става ясно, че тя нищо не разбира и нищо не подозира, той осъзнава, че няма смисъл. Затова ѝ разказва всичко, казва ѝ всичко, изповядва се, там, където няма какво да изповядва, моли я за прошка, обещава ѝ много, още веднъж, дори поплаква малко, описва ѝ неописуемото, своите чувства, мислите си, признава, че иска непременно да рисува отново, защото това е той, той не може да работи на рецепцията в хотел, та той е творец, пръстите му трябва да са омазани с бои, за да може да се нарече такъв, той говори неспирно и страстно и скоро всякакво чувство за вина е забравено, и той ѝ се

разкрива без никакви задръжки, така, както не го е правил никога, през всичките години на познанството им и на връзката им, и той изпитва облекчение, той...

Лука гледа Клара — безмълвно и отсъстващо, поглежда детето в креватчето — бегло и унило. Устата му не се е помръдвала. От гърлото му не е излязъл нито звук. Той стене вътрешно. Изпълнен със самопрезрение.

— Трябва да тръгвам.

И той изчезва. Побягва. По-скоро като страхливец, отколкото като принц.

24

— Великан, който в едната си ръка държи лула, а в другата — голям сладолед.

— Имаш фантазията на петгодишно дете! — Лука прихва. Залива го водовъртеж от нежност.

— Ама че тъпотия! Фантазията няма възраст!

И тя става, и гласът ѝ трепери, и лодката се клати, и тя трябва да внимава да не загуби равновесие и да не падне в морето. Макар че няма да е страшно, краят на юни е. Но часът е едва седем и половина. Тя все още е с рокля. Дори не са закусвали.

Лука също се изправя и няколко секунди наблюдава Дора: тя решително забива юмруци в хълбоците си. Готова за нападение. Тогава Лука се хвърля върху нея и двамата падат в морето. С един общ вик. Който обезпокоява само рибите и чайките. Двамата са единствените хора надлъж и нашир между Брач, Хвар и брега. Смят се и крещят и гълтат солената вода, сякаш е най-доброто вино, с неизвестна година и реколта, с изгубен етикет. Лудеят и се плацикат и се гмуркат и завършват всичко в една прегръдка, където устните им остават слепени едни за други.

— Ти намокри хубавата ми рокля.

— Тогава я съблечи.

— Не мога, лепне!

— Ела, ще ти помогна...

И после има още повече шум и пляскане във водата и викове и потъване и изплуване, и изплюват морето и изтъркват солта от очите си.

А после лежат на палубата и се любят в топлината на ранното утринно слънце.

— Виж там! Люлка, на която седи плюшено мече.

— Точно така. А ти виждаш ли цигарата между остриите му нокти? И празната бутилка бира до него.

Дора го поглежда недоверчиво с згълчето на очите си. Лука рисува. От няколко седмици той пак рисува. А вчера Дора му подари боите, които бе поръчала при Кристиан в Париж. Днес те вече се използват. Чудесна гледка!

— Ако искаш да бъдеш оставен на мира и просто да си рисуващ, трябва само да кажеш, няма нужда да ме навиваш.

— Аз никога не те навивам, само те развивам... до голо!

— Всички мъже сте еднакви.

— Обичам те.

Следва дълго мълчание, понеже се целуват.

— Липсва ли ти Париж? — пита Лука, докато рисува. Донесъл си е няколко по-малки платна. За малки водни студии, казва той. Никога не му омръзват. Винаги от крива по нещо ново, някой скрит дотогава нюанс, непозната черта, блясък, който може да се появи само при определени атмосферни условия и да се разкрие.

— Ще имаш ли проблеми? — Наоколо пръска енергично размесена боя.

— Не. Не знам. Не вярвам. Просто ще направя няколко месеца пауза.

— Наистина ли го искаш?

— Не. Обаче искам да съм при теб.

— Тогава съвсем не е зле, че добрият стар крал Лир си счупи крака.

И двамата прихват.

— Да, това помага донякъде.

После пак млъкват, защото има още повече да се казва и да се пита и да се решава и да се върши. Най-вече да се върши. И въпреки че всичко това вътре в тях гори и пари и понякога не ги оставя да спят или да дишат, те се опитват да не мислят за него, колкото се може често се опитват, което обаче не е много често, понеже те живеят наред тези въпроси и несигурности и страхове. И хора. Днес обаче, днес е ден на самотата, на самотното интимно уединение на двамата, идеално, за да забравиш онова, да го потиснеш, да го отместиш. И може би точно заради това те не го правят. Защото денят е свършен. Морето. Слънцето. Въздухът. Небето. Перспективите. И така би

трябвало да бъде всичко. Най-вече техният живот. Значи, трябва да говорят. И те говорят.

— Аз още нищо не съм казал на Клара.

— Знам.

— Не мога.

— Защо?

— Всеки път, когато я виждам, детето е при нея.

— Защо винаги казваш „детето“, защо не го назовеш по име?

— Не знам. Не искам да свиквам с нея.

— Това са глупости, *ljubavi moja*. Тя е твоя дъщеря, трябва да свикнеш с нея.

— Не знам. Мисля, че ме е страх.

Дора го прегръща. Той обича да обляга глава на рамото ѝ. То мирише на сол и слънце и на него и на Дора.

— Можеш да я обичаш и да се грижиш за нея и да напуснеш майка ѝ. Нея не бива да изоставяш, това не трябва да правиш. В никакъв случай.

— Толкова е трудно. Когато съм при теб, всичко е ясно. Когато после се прибера у дома и ти не си там, тогава се обърквам и вече не знам какво да правя, освен да бъда при теб.

Главата на Лука бавно се свлича в скута на Дора.

— Трябва да уредиш това. Аз не мога да го направя заради теб. Тя не е моя жена, не аз съм се оженила за нея, макар да обичам друга.

Дора е ядосана. Избутва тавата му от себе си. Става нетърпелива и постепенно започва да се притеснява.

— Скоро ще станат два месеца, откакто съм тук.

— Знам. Можем да го отпразнуваме!

— Лука, няма да издържа още дълго така.

Лука я гледа как става, изпъва се, а после увесва шава. Той знае, че трябва да каже нещо или още по-добре, да предприеме нещо, правилното нещо, и той го иска, иска го повече от всичко друго на света, иска Дора и само и единствено нея, но е като болен, като парализиран. Като жив погребан в малък ковчег. И ето че започва да брой: едно, две, три, четири, пет... Очите му се затварят натежали и му е добре, рее се над себе си и над всички проблеми...

— Стига вече, престани. Ти си мой, само мой, отвори очи, погледни ме, принце мой, аз ще те спася, още те пазя от огнедишащите

змейове и злите вещици и прокълнатите гори, принце мой...

Дора покрива с целувки самодоволното му лице. И те се любят.

И пак нищо не е уредено и решено.

Близо два месеца, откакто Дора за първи път след шестнайсет години се завърна в Макарска и Лука стана баща, след като целия ден и почти цяла нощ се люби с Дора. Близо два месеца, откакто Дора и Лука станаха отново неразделни. Никой не се чуди. Никой не задава въпроси. Дори и онези, които ги осъждат и смятат, че така не бива. Но всички говорят. Всички зяпат заинтригувано, защото подобно нещо в Макарска досега не се е случвало. Никой не им се присмива. Защото във въздуха все още витае нещо странно, когато Дора и Лука са заедно. Не може да се нарече нито мир, нито буря. Ухае на мандарини и на печени бадеми и на море и на току-що изпечени бисквити и на пролет. Сякаш двамата са загърнати в облак. Някои твърдят, че той, облакът, бил тюркоазен, други пък, че бил оранжев. Домица, престарялата жена без възраст, която все така седи пред къщата си в края на гората между крайбрежната алея и плажа, казва, че бил светлосин, почти бял като небето лете. Казва го и кима многозначително, и затваря слепите си очи. Откакто преди двацет и три години тя предсказа земетресението, хората малко се страхуват от нея, някои дори изпитват респект, ала постоянно ходят при нея за съвет. Най-вече млади, влюбени жени. Домица се надява, че и Дора скоро ще дойде да я посети. Тя твърди, че знаела точно какво трябва да направи Дора. Някои се кълнат, че били видели на рафта с билки у Домица плик с името на Дора.

Дора отдавна вече не живее в хотела. Стана твърде скъпо, а тя още не е достатъчно известна. Скоро след пристигането ѝ в Макарска тя посети леля Мария, която все още пече приказно вкусни шоколадови кейкове и се зарадва да види Дора. Защото през всичките тези години Мария нямаше почти никакъв контакт с братовчедка си Хелена, тъй че не знаеше и нищо, ама нищичко, за Дора, за нейните успехи, нито за раздялата на родителите ѝ и за новия живот на Хелена. Дора не прекарва много време вкъщи, в малката стаичка, която леля ѝ любезно ѝ предостави, но Мария се задоволява и с малко, „По-добре от нищо“, казва тя и се усмихва, и когато Дора не ношува вкъщи, тя не

й се кара, а измайсторява някоя вълшебна торта, та да привлече Дора у дома и да я задържи тук. Леля Мария също чува какво говорят хората, ала не се намесва. Вижда колко щастлива е Дора, вижда как очите и цялото лице на Лука сияят, когато идва да взема Дора от къщи. Мария не може да каже нищо, понеже и тя все още помни онова време, когато те бяха деца, Дора и Лука, и затова всичко й става ясно и тя само казва на хората: „Спомнете си за тогава!“ и те го правят, спомнят си, като истински слонове, и по лицата им се появяват бръчки, защото не знаят как ще свърши всичко това, а което е още по-лошо за тях — вече не знаят какво да мислят, кой е добър и кой лош. И така хората в Макарска си остават постоянно извънредно много заети, подобно нещо този град не е преживявал никога досега.

Дора не я интересуват тези хора, не я е грижа, тя се радва на подкрепата на леля си, това й стига. Но и много други хора са мили към нея. Не й беше трудно да си намери работа в туристическата агенция: придружава френско говорещи гости, не са много на брой, та затова тя има много свободно време; от друга страна обаче, те дават щедри бакшиши, най-вече, когато узнават, че тя е актриса и е тук заради любовни дела. Така че тя има достатъчно пари. Всъщност на нея така или иначе не й трябва много. Стигат й Лука и шоколадовият кейк на леля й. Че какво по-добро има за тялото и душата?

Когато тази вечер, след излета с Лука, тя се връща вкъщи, щастлива и малко раздърпана, пред входната врата я чака млада жена. Първата мисъл на Дора е: Клара. Обаче това почти момиченце със светлоруси коси й се струва някак познато, напомня й за някого, за нещо, случило се преди невъобразимо много години в един друг живот. Тя усеща как вътре в нея се надига вълнение и топлина, и се усмихва, макар лицето на посетителката да остава сериозно.

— Ти си Дора — казва тя. Не е въпрос. И не чака отговор. — Аз съм Ана. Сестрата на Лука.

— Ана... — Естествено! Разбира се! Първата жива публика на Дора. — Ана. Колко хубаво.

— Аз пък не съм много сигурна в това — казва Ана много бавно, сякаш трябва подробно да размисля над всяка отделна дума, да я търси из скритите лабиринти на мозъка си. Сякаш от последната им среща

насам е живяла на самотен остров и вече не владее езика, говоренето като такава.

Дора протяга ръка към Ана, но не я докосва. В лицето на Ана се вижда нещо, някаква дълбока тревога, някаква нарочна решителност, но и потиснат копнеж. Затова Дора не прави нищо. Чака. Ана мълчи. Дора не я кани в къщата. Просто чака следващите думи на Ана.

И изобщо, добре е да изчакваш, когато има неяснота. Минават минути. Двете само се гледат.

— Трябва да говоря с теб.

— С удоволствие.

— Искам да се махнеш, да си вървиш. Там, откъдето си дошла.

Дора не казва нищо, чака. Обаче е малко изненадана все пак.

— Лука си има семейство. Дъщеря. Ти не си му нужна. Остави го. Той би могъл да бъде щастлив с двете, ти само трябва да го оставиш на мира.

Дора обмисля какво да прави, но не ѝ възразява. С всяка дума, която Ана сега започва да изрича все по-бързо, сякаш най-сетне е открила скривалището в мозъка си, тя все повече се обърква.

— Той харесва Клара, те ходят толкова отдавна, познават се цяла вечност, преживели са заедно много неща и са минали през много. Клара вече загуби едно дете от него, те имат минало. Тя винаги е живяла за него, никога не го е изоставяла, никога не се е местила, никога не го е забравяла, никога и за нищо на света, винаги е питала за него, не се е срамувала или нещо такава, не, на нея може да се разчита. А ти, ти така и така ще изчезнеш пак, без да кажеш и дума, ще го напуснеш и пак ще го нараниш, а аз пак ще трябва да се грижа за всичко, за него и за семейството му, ти изобщо няма да се замислиш, просто ще се махнеш, за да станеш актриса; както чувам, наистина си станала такава, моите поздравления, тогава значи имаш това, което винаги си искала, твои снимки в списанията, какво още търсиш в Макарска, никой не те ще тук...

Дора прави крачка напред, иска да я прегърне, защото в този миг Ана е най-много на три-четири години, и Дора я разбира и знае какво ѝ е било, когато всички са си отишли, баща, майка, брат, а и Дора я е нямало, тя си тръгна първа. Затова тя иска да прегърне Ана и да се извини, ала Ана я изненадва, и себе си изненадва, като удря на Дора плесница.

Дора се хваща за бузата, а Ана я зяпва.

— Съжалявам. Извини ме, моля. — И после Ана хуква, като котка пред зло куче.

Отпърво Дора понечва да се затича след нея, после се сеща, че я чака малка група белгийски туристи, за да ги разведе из ресторантьорския пейзаж на Макарска.

Разтърква парещата си буза и влиза в къщата. Горе на стълбите стои леля Мария и клати глава. „Дорице моя, мило дете“, казва с укор тя. Какво ще излезе от това, питат угрижените ѝ очи, докъде ще доведе? Мария не разбира много от тези неща, никога не е била сгодена, не се е женила, грижела се е за родителите си и е пекла сладкиши и си е мислела, че това е всичко. Единственото ѝ притеснение в нейното съществуване е бил въпросът дали маята ще бухне, или не. Животът трябва да бъде толкова простичък, мисли си Мария. А после идва това. Дора. Нейната малка Дора.

В полунощ пред хотел „Метеор“, най-новия и най-големия в града, Дора се разделя с туристите, прегръщат се, целуват се и Дора бавно тръгва към Парк хотела, където Лука е нощна смяна. Върви по крайбрежната алея в залива Доня Лука. Не бърза. Крачките ѝ са предпазливи, сякаш е препила, което, разбира се, не е правила. Тя гледа пръстите си в сандалите и размишлява. И се стряска, когато в полезрението ѝ се появяват още един чифт женски крака. Ана.

Ана изглежда уморена. Сякаш е била заспала и някой я е събудил и насила я е завлякъл дотук.

— Трябва да говоря с теб.

— Това някакъв евфемизъм за шамаросване ли е?

— Съжалявам. Наистина.

Дора не отвърща нищо. Както бе казано, тя размишлява. Освен това е и доста късно. А и Лука я чака. Макар че този разговор беше отдавна назрял и можеше да стане интересен.

— Не знам защо го направих.

— Вероятно си била бясна.

— Може би, но нямам право да го правя всъщност.

Дора не споделя какво мисли, нито какво според нея е разгневило така Ана. Както бе казано вече, късно е. А и Лука я чака.

— Аз не мога да си те спомня толкова добре, обаче чувството си остана. И табуто над твоето име — усмихва се срамежливо Ана. Дора също се усмихва. Тя разбира. Тя също си имаше нейни табути. В продължение на шестнайсет години.

— И сега какво?

— Какво възнамеряваш да правиш, това е въпросът — Ана поглежда Дора уморено и изпълнена с очакване.

— Не знам. Обичам Лука. И той ме обича.

— Но той е женен. И има дете.

— Той се е оженил по погрешни причини за грешната жена. Той обича мен, аз съм неговият живот. Нищо друго няма значение. — Дора също е уморена и всъщност не ѝ е приятно да обяснява неща, които засягат само нея и Лука.

— Това е много себично и безотговорно.

— Ти искаш ли той да прекара целия си живот с жена, която не обича, знаейки много добре, че мен ме има някъде на този свят? Ти това ли искаш за брат си? — Дора усеща как сълзите напират в очите ѝ. Прави крачка встрани и понечва да си тръгне. Ана я хваща за ръката и Дора се спира.

— Аз искам той да е щастлив, но въпреки това той има задължения. Човек не бива да мисли само за себе си.

Дора я гледа дълго, без да казва нищо. Няма повече нищо за казване. Ана има право да мисли каквото си иска. Дора не е длъжна да я убеждава в нищо, това не е нейна задача.

— Сега искам да тръгна — казва Дора едва чуто.

— При Лука ли?

— Да. — И Дора отблъсква от себе си ръката на Ана и се отдалечава, бавно и колебливо.

Когато стига до каменните стъпала, чува Ана да казва: „Мразя те“ и тези думи я улучват остро. Усеща болка в цялото тяло, както при не особено успешен скок от десетметров трамплин. Хуква нагоре по стъпалата и останала без дъх, спира пред остъкления вход на хотела. Вижда Лука да стои на рецепцията и да говори с бармана Йоцо, който очевидно си тръгва. Смят се високо, а Йоцо пляска с длан по крачолата на панталона си. Очите на Лука греят в зелено, като, като... Ах, Дора няма представа като какво, няма подходящо сравнение, но те ѝ

принадлежат, тези очи. И само това има значение. Тя влиза. Лука я съзира и престава да се смее. Разперва ръце. Дора е у дома си.

Лука стои пред отворения хладилник и се опитва да охлади тялото си и да си достави малко свеж, годен за дишане въздух. А още няма дори шест часа сутринта! Денят ще бъде екстремно горещ.

В къщата е още тихо, макар той да не вярва, че някой спи, не и при тази жега. Лука вади мляко от хладилника и го затваря. Тъкмо понечва да седне на масата, когато съзира Клара в рамката на кухненската врата. Тя само стои там и го гледа, кой знае откога. Лука се опитва да се усмихне, но нещо не му се удава както трябва, някак разкривено е. Изрича „добро утро“, обаче Клара продължава да го гледа. Лука решава да се откаже от масата, изведнъж се разбързва и пие млякото направо от кутията. Прав. Става му добре. Охлажда отвътре. И той вече прави първата крачка към вратата.

— Седни, Лука.

Гласът на Клара е напълно събуден, сякаш изобщо не е спала. Лука няма как да знае. Вече месеци наред той спи на дивана в хола, откакто Клара и бебето си дойдоха у дома.

— Тръгвам веднага, в шест трябва да съм в хотела.

— Седни, важно е.

И Лука изведнъж усеща пак непоносимата жега и се изпотява, и знае, че ще се наложи да сменя ризата си.

— Непременно ли трябва да е сега?

— Сякаш ще имаш някога време, по-късно или изобщо някога!

Лука не отговаря. Тя е права. Той никога няма да има време. Така, както беше през последните месеци: постоянно в бягство. Може би наистина е дошло времето да престане с това и да разчисти всичко.

— Добре, тук. — Той сядна на кухненската маса. — Сега съм тук.

Клара приближава и сядна срещу него. Лука отдавна не е виждал лицето ѝ толкова отблизо. Тя е уморена и изтощена и нещастна, а в очите ѝ няма много живот. Гледката му причинява болка. Няма да я понася твърде дълго.

— Какво става тук? — Гласът на Клара трепери.

— В какъв смисъл? — отвърща Лука. Знае колко тъп и нараняващ е този въпрос, даже е обиден, но трябва за начало да събере малко смелост.

— Лука, хората приказват. В този град нищо не може да се скрие задълго.

— Знам. — Той поема дълбоко въздух и издишва шумно. Клара заплаква безшумно и това е сигнал за Лука. Сега или никога: — Обичам я, тя е всичко за мен. Познавам я цял живот, откакто се помня. Шестнайсет години бяхме разделени, а после случайно се срещнахме в Париж, и това е. Обичам я.

И изведнъж му става по-леко да диша, дробовете му са пълни с кислород, би могъл да се издигне над земята. Кошмарът приключи. Най-накрая. Той успя. Измъкна се. Каза го. Необратимо. И той се усмихва и чувства как лицето му се прояснява. Изпълнено с гордост. „Обичам я.“

— Ами аз?! Ами Катя? — Клара говори и плаче. Почти шепне.

— Клара, ти знаеш защо се оженихме. Знаеш, че ставаше въпрос само за детето, иначе...

На Лука му е трудно да го каже. Той няма нищо против Клара, всъщност всичко е по негова вина. Той пак започна връзка с нея, макар да не го искаше. Вярно, че тя винаги бе на негово разположение, чакаше го, така е, обаче той имаше избор, никой не го е насилвал. Не се замисли за нищо. Тя просто беше там и беше отзивчива и приемаше и търпеше всичко, никога нищо не каза и не попита, никога не се оплака. Просто беше там. По дяволите! А на него му беше абсолютно все тая дали е Клара, или някоя друга. И сега са женени, а той отново намери Дора. И детето се роди, неговото дете. Неговата дъщеря. Катя. Да, тя се казва Катя.

И той изведнъж става, излиза бързо от кухнята и почти изтичва в голямата спалня, където е креватчето на детето. Въпреки жегата дъщеря му спи, с отворена уста. Катя. Юмручетата ѝ постоянно потрепват, сякаш тя се бори с дух. Катя. Неговата дъщеря. Той се навежда над креватчето и внимателно поставя показалеца си върху червената ѝ бузка. За секунда тя затаява дъх, сякаш е изненадана, после продължава спокойния си сън.

Лука усеща нечия ръка върху гърба си. Зад него стои Клара.

— Погледни я, нашата дъщеря. Твоята дъщеря. Тя не заслужава ли, не си ли струва да има истинско семейство?

Това не е въпрос, на който може да се отговори. Или трябва да се отговори. Лука разглежда миниатюрното личице. Нищо тук не е както трябва. Най-малкото пък семейството, за което говори Клара.

— Можеш ли да си представиш да не я виждаш, да не прекарваш всеки ден с нея, да не я държиш в ръце...

Гърбът на Лука се схваща. Отново се изпотява. Преди още да е разбрал, той усеща какво се случва точно в този момент. Макар все още да не е държал Катя в ръце. Да не е прекарвал никакво време с нея. И е бил много лош баща. В този момент той намразва Катя. От този миг насетне тя е виновната.

Без да каже нито дума, Лука излиза от стаята и от къщата. От живота си. Без да е сменил ризата си.

Августовското слънце гори по кожата, дори и на сянка. Дора пие втора чаша вода. Жадно, лакомо. Сякаш няма да има достатъчно за всички. Облечена е в лека бяла рокля. И е със слънчеви очила. И сламена шапка. Пълно оборудване. Насреща ѝ седи Зоран. Неговите слънчеви очила са оставени до чашата с бира. Двамата се поглеждат. Този разговор няма да е лек. Става дума за човека, когото и двамата обичат повече от всичко.

— И така, какво искахте да ми кажете? — Дора съвсем не е сигурна в себе си, така, като се чува да го казва, но не трябва да се забравя: да се преструва, това е нейната професия.

— Аз те помня, когато беше съвсем малко момиче. Когато с Лука ходехте навсякъде и плавахте с лодката. Бяхте неразделни.

Категорично ясен случай на бащинска носталгия. Погледът му е плах и размит. Дора не успява да види кой знае какво в него, най-много едно малко момче и неговата още по-малка приятелка.

— За това ли искахте да говорите с мен? — Това беше задължително изречение.

— Не, естествено, че не. — Зоран отново я възприема истински. Усмивва се топло и обичливо. — Искях само да ти покажа, че знам за какво става дума тук и колко стара е вашата история. И че знам коя си ти. За моя син.

Погледът му се посвещава на бутилката бира, но той не пие.

— Лука разказа ли ти, че тогава ги напуснах? Просто изчезнах.

— Знам. Тоест, Лука ми каза, че ви е нямало няколко години.

Дора съвсем не е неподготвена. Въпреки това остава изненадана от чутото.

— Беше лошо, за всички. И за мен също, макар аз да бях онзи, който си отиде. Не намерих покой. Мислех, че съм длъжен към себе си и към децата, не на последно място, и към Антица, да бъда честен, да отстоявам чувствата си — продължава Зоран. Играе си с празната

бирена бутилка, сякаш тя е животът му. Винаги става дума за всички или нищо. Или — или.

— Аз също смятам, че човек носи отговорност към самия себе си — казва Дора. Всъщност не ѝ е до приказки. Усеща, че нещо тук не е наред. Като го слуша така, да, правилно е, или поне почти правилно, ала нещо не е наред. Иска ѝ се да стане и да изчезне. Но остава на стола си.

— Нямаше полза, не доведе до нищо. За никого. Антица се самоуби, Лука напусна първо себе си, а после другите. Ана узря твърде рано, прекалено рано стана възрастен човек. Аз бях сам и самотен. Всичко щеше да стане другояче. Трябваше да се постарая повече. Човек винаги трябва да се напруга. Да не се отказва веднага.

Дора му отвръща тутакси:

— Щом като си заслужава усилията и мъките. Абсолютно вярно.

Тя изрича думите с апломб. С толкова страст, че Зоран се вглежда в очите ѝ и кимва тъжно.

— Ако човек винаги знаеше всичко това с пълна точност! — Гласът му прозвучава почти отчаяно.

И изведнъж Дора разбира съвсем точно за какво става дума тук и какво трябва да каже тя.

— Лука и аз, ние заслужаваме всякакви усилия. Ние си принадлежим. — И с това е изречено всичко. Според Дора.

— Не ми се сърди, дете, но аз смятам, че всичко трябва да си остане така, както е. Ти си имаш своя живот, Лука — неговия. Всичко друго би било много сложно. — Зоран говори тихо, гласът му е приглушен, сякаш се срамува заради думите си. Малко, но все пак се срамува.

— Тук не става дума за просто или сложно. Става дума за две сродни души — отвръща Дора самоуверено и решително.

— Сродни души. Красиви думи. Има ли изобщо такива?

— Погледнете ни — Лука и мен. Ние сме отговорът на въпроса.

— Толкова е сложно. Мисля, че простото е по-добре... — Той прави пауза. — Не ми се сърди.

— Зоран, тук нищо не е просто и не би било просто, дори аз да изчезна. Тогава пък със сигурност няма да бъде просто. Тази жена го изнудва. Заплашва го, че никога повече няма да види дъщеря си. Сякаш тя би могла да му забрани, сякаш тя е човекът, който взема решенията.

— Дора дъвче долната си устна, а очите ѝ се присвиват, превръщат се в две едва видими цепки. Гневна е, озлобена. Готова е да се качи на барикадите. — Това достатъчно просто ли е за вас? Наистина ли искате синът ви да прекара живота си с такава жена?

Зоран не дава признаци, че ще отговори. Главата му е увесена, като след дълъг, напрегнат работен ден. Сякаш е имало многобройни дублирани резервации и му се е наложило да търси места в други хотели за десетки гости. Той се вкопчва ту в чашата, ту в бутилката бира. Без изобщо да пие.

Дора бавно се надига. Изведнъж става съвсем спокойна. Почти без да помръдва. Сякаш се е отказала или от един път всичко ѝ е станало безразлично. Или пък сякаш е спечелила. Тя поглежда Зоран. Безучастно. Съвсем делово. Тя няма какво да губи. Затова може да си позволи да каже, че съжалява. И сетне тръгва. Напряко през терасата, после няколко стъпала надолу, към крайбрежната алея. Пред нея, под жаркото обедно слънце проблясва плажът Доня Лука. После тя поема направо, покрай жълтата къща, към фара. После наляво, по каменистия бряг. Към скалата.

Лука се събужда стреснато. В първия миг не разбира къде е. Сънувал е. Нищо приятно. И целият е плувнал в пот. В стаята сигурно е четирийсет градуса. До него спи Дора. Той се заглежда в нея, преливащ от любов. И от любопитство. Все още е любопитен. Всичко в нея го изненадва постоянно, отново и отново. Това, което познава, той го обича. А в това, което не познава, се влюбва на момента. Но всичко, абсолютно всичко му е близко и познато, сякаш веднъж вече го е изживявал. Или няколко пъти. Що се отнася до Дора, Лука е ненаситен.

Той се опитва да стане, без да я разбуди. Леглото обаче се разскърцва. Дора промърморва нещо неясно в гънките на чаршафа. Лука се промъква в банята и затваря вратата след себе си. Много му се иска да вземе душ, ала не желае да вдига силен шум. Освен това би било по-добре да се изкъпе заедно с Дора. Затова излиза на пръсти на балкона, с надеждата да има свеж бриз. Никакъв шанс. В този късен следобед не духа мистрал. Морето е тихо, даже някак мазно. Никакво движение, никъде. Всичко се е стаило и чака.

— Лука! — тихо го вика Дора.

С един скок той е до нея. Не е трудно в тази малка хотелска стая. Те се срещат тук винаги когато стаята не е заета. За щастие, се случва често, понеже тя е толкова малка и скромна и непредставителна. Прекарали са тук безброй много ноци. Наслаждавали са се на морето. Мълчали са заедно с него. Заобиколени от пинии, даряващи спасителна сянка. Твърде много светлина. Когато имаш тайни. Когато искаш да си необезпокояван. Когато всеки друг човек е в повече. Когато по-добре се справяш в здрача. Когато можеш от леглото да докоснеш тавана на стаята.

— Дора — прошепва той в ухото ѝ. В тази стаичка джудже. Която е като цял един свят. Като цял един живот. Безграничен. Безкраен. Несвършващ. Като гълбините на океаните. Незследван.

Тайнствен. Плашещ. Неустоим. Запленяващ. Като броя на звездите. Безбройни. Непознати. Страховити. Неразрушими. Безсмъртни.

— Лука! — Дора се обръща по гръб и го придърпва върху себе си. Една целувка за дневника.

— Чаках те. Хайде да отидем под душа.

— Защо бързаш толкова...

И ето че те отново се любят и светът изглежда наред. Наивен е този свят и те двамата в него!

— Дора...

— Да?

— Обичам те... — ... само теб винаги теб през целия си живот ти си моят въздух моят пулс ти си безкрайно в мен морето, което виждам си ти рибите, които ловя ти си ги примамила в моята мрежа ти си моят ден и моята нощ и асфалтът под обувките ми и вратовръзката на шията ми и кожата по тялото ми и костите под кожата ми и моята лодка и моята закуска и моето вино и моите приятели и моето сутрешно кафе и моите картини и моите картини и моята жена в сърцето ми и моята жена и моя жена моя жена моя жена...

Наивен и нищо неподозиращ е светът!

— Как ще продължи оттук нататък?

Лука мълчи. Не иска да каже, че не знае. Тя вече знае това.

— Както досега, не може да продължи.

— Обичам те.

— Достатъчно ли е?

Лука мълчи. Не иска да каже, че не знае. Тя и без това го знае.

— Защо не можеш да се разделиш с нея?

Лука увесва глава. Чувства се мизерно. Дора вижда колко уморен е той, разкъсан, изнурен от борбата между искане и можеене. Как този двойствен живот го изсмуква и посрамва, как гризе силите му.

— И не ми казвай, че е заради Катя. Никой не може да ти забрани да се грижиш за дъщеря си, да я виждаш. Всичко е само въздух под налягане. — Дора усеща, че пак се ядосва и как този разговор отново я унижава. Защото подобно нещо не ѝ е нужно. Би трябвало да е ясно. Всичко би трябвало да е ясно. Просто, както би казал Зоран.

— Ако ти можеше да си там...

Това пък я вбесява. Защото тя разбра. Той няма смелостта да се наложи. А това, че я обича, не означава нищо. Не е достатъчно.

— Не мога повече така. Ще си вървя.

И той тутакси е плътно до нея и я уверява, че никога няма да го допусне и че тя е неговият живот, без нея той е мъртъв. И Дора няма сила да се брани и съпротивлява, тя знае, че ще умре, ако никога повече не бъде докосвана от него. Ако никога повече не вижда очите му. Всеки ден. Цял ден. Ако той не я люби. Тя няма да го понесе. Всичко е просто и недвусмислено и тя няма голям избор. Остава се да я прегръща и утешава и убеждава и тя остава. И те се любят. А после отиват на разходка из града. Открито и безсрамно, държат се за ръце. Ала Дора знае — това не е победа. Неговият дом не е неин. По някое време на деня пътищата им трябва да се разделят, пък било и само защото той трябва да си облече чиста риза или да се обръсне. А ризите му глади друга, жената на Лука. На Дора ѝ се повдига. Колко лицемерен и лъжлив още може да стане светът! Срамота! Някой ден всички те ще се вкаменят като колони от сол.

Дора и Лука знаят, че това не е последният подобен разговор. И са постоянно нащрек. Тайно се наблюдават. Заплашват да се разпаднат.

А би трябвало да е толкова просто.

Лука се събужда стреснато. В първия миг не знае къде е. Сънувал е. Нищо приятно. И е плувнал в пот. В стаята сигурно е четирийсет градуса. Усеща нежно, плахо докосване по гърба си. Дора. Той отваря очи. Пред него има малка масичка. В ъгъла телевизор. До него — прозорец с пуснати пердета. Тъмно е. Вляво от главата му има кресло. Това не е хотелска стая. Със сигурност не е. А и той вече знае къде е. Лежи на дивана в своя хол и все още усеща ръката върху гърба си. Тя се размърдва. Предпазливо. Не е Дора. Не може да бъде. Той скача от дивана. Стои там по слипове, а Клара, все още наведена над облегалката на дивана, го гледа. Лука познава този поглед, макар много отдавна да не го е виждал, не го е възприемал. Тя е с прозрачна червена нощница и под нея Лука вижда съвсем ясно все още понаедриялото ѝ от бременността тяло. Той отвръща поглед от нея. Тя се изправя и казва тихо „Лука“. Гласът ѝ е дрезгав, пълен с минало, което Лука долавя. Но той не изпитва никакъв интерес. По-скоро е

стреснат, отколкото бесен. „Лука“, повтаря тя и се приближава. Но Лука изпъва ръка пред себе си, сякаш да се защити, да я възпре. „Но ти си мой съпруг, Лука“, промълвява нежно тя, едва помръдвайки устни. Лука отстъпва крачка назад, все още опънал ръката си. После още една. Тръска глава. Той не иска. Той не я иска. Не иска и да я унижава. Но тя не се оставя да бъде спряна. „Клара, престани!“ Не се случва нищо, тя вече е точно пред нето, ръката му е безсилна, Клара обляга тялото си на неговото и на него му се завива свят от гадене, той прави крачка назад и казва: „Не, Клара, Не, не искам!“ Нейните ръце обаче са върху неговите рамене, устата ѝ го целува по гърдите. „Не, Клара, не!“ Но тя продължава. „Ти си моят мъж, обичам те, искам те“, и тялото ѝ сега е много тежко, залепено за неговото и той знае, че ей сега ще повърне. Страхува се да не загуби съзнание. „Не!“, изкрещява той и не го интересува дали някой ще чуе и ще се събуди, той има чувството, че трябва да се бори за живота си. И той с все сила я отблъсква от себе си и тя полетява през стаята, на сантиметър се разминава с малката масичка и пада на килима пред дивана. Не помръдва. Просто остава да лежи там. Лука се вслушва напрегнато. В стаята е тъмно, все още е нощ. Никакво движение. Той го направи! После чува тихо скимтене, шум, който той обикновено свързва само с животни. Лука отива до Клара. „Клара, стани!“, казва той, но нищо не се помръдва, няма и отговор. Той я наблюдава как лежи на пода. Нощницата ѝ се е дръпнала нагоре, Лука вижда краката ѝ и голото ѝ дупе. Не чувства нищо. Като мъртъв е. Бавно го обсебва чувството на унижение и той бързо влиза в банята. Увесва глава над мивката, не може да рискува и да се срещне с отражението си в огледалото. Пие вода от чешмата. Не може да престане да пие. После все пак престава, понеже вече не може да диша, но оставя водата да тече. Подпира се на ръба на умивалника и разтърсва енергично глава, сякаш иска да я освободи от гледките от преди малко. Веднъж завинаги.

Завинаги и за вечни времена. Дора.

Лука не знае колко дълго е стоял заключен в банята. Когато отваря вратата и влиза в хола, там няма никого. И е светло. Лука се облича бързо и безшумно и излиза от апартамента. Има една-едничка мисъл: Дора.

В началото на септември най-сетне се случва.

Утрото е свежо и слънчево. Дора ще придружава група френски туристи до Сплит, имат еднодневна екскурзия. В девет часа трябва да е на пристанището, там ще ги чака автобус. Преди това тя иска да се отбие в лекарката на леля Мария и да си вземе топли хлебчета, днес те ще закусят заедно, това не се случва често.

Все още малко сънena, тя отваря вратата. И там стои Клара. Дора веднага я разпознава. Това може да е само Клара. Защото така, както навсякъде по Дора пише, че тя е жената, която Лука обича, така по тази непозната жена навсякъде е написано, че тя е съпругата на Лука. Дори пръстенът на ръката ѝ носи неговото име.

Дора се спира за миг, после понечва да продължи. Тя няма какво да каже на тази жена.

— Искам да си вървите. Да напуснете Макарска и да оставите мъжа ми на мира.

Дора се спира. Замисля се за миг. После се обръща и се изправя в цял ръст пред Клара. Двете са приблизително еднакво високи. Но Клара не изглежда добре, тя е мършава, сякаш е отслабнала бързо, и то твърде много, бледа е, а очите ѝ са зачервени и подпухнали. Отчаяна е. Дора не изпитва съчувствие. Трябва да се грижи за себе си.

— Аз съм майката на детето му.

— Е и? Той обича мен. И обича дъщеря си. А вие трябва да престанете да го изнудвате.

— Той е мой мъж. Ожени се за мен.

— Защото сте били бременна. Как можете да живеете така?

Клара се разплаква. На Дора това ѝ идва в повече. А и минават хора и ги гледат. Не се спират, само забавят ход и минават много, много бавно край двете жени. Шушукат. Главите се допират. Дора има чувството, че са на театрална сцена. И все пак не се чувства добре. В този миг не иска нищо толкова силно, колкото да се спусне завесата.

— Но аз го обичам! Какво да правя без него?! — За щастие Клара говори тихо.

— И аз. И той ми принадлежи.

Дора поглежда другата жена, чието лице е разкривено от болка и омраза. Всичко свърши. Тя трябва да се махне от тук. И ще вземе Лука със себе си. Тук той ще загине. Ще се задуши.

Дора хуква. Има чувството, че никога повече няма да се спре.

Вечерта се връща от Сплит. Хората слизат от автобуса с доволни физиономии. Дора получава големи бакшиши. Казва „довиждане“ на шофьора и автобусът потегля. И там стои Лука. И изведнъж всичко, което тя цял ден се е опитвала да забрави, се връща. Лука ѝ се усмихва едва-едва. Изтощен е, раменете му висят вяло. На Дора ѝ се прииска да не бе слизала и автобусът да ги беше взел и двамата. Да ги откара в гаража, ако трябва. Все едно. Само да е далече от тази безизходица.

Лука я прегръща безмълвно. Хванати за ръка, те се отдалечават от града и неговите светлини. Към скалата. Дълго мълчание, прекъсвано само от няколко бегли целувки. Чувството за несвят ги съпровожда като вярно куче. Крачките им са предпазливи. Понякога колебливи. После сядат на скалата, техния таен дом. Където гиналото присъства точно толкова явно и истинско, както настоящият миг. Където се срещат техните два живота, за да се обединят.

— Знаеш ли, че преди няколко години тук наблизо намериха труп на жена?

— Не може да бъде! Самоубийство ли?

Денят беше дълъг. Очевидно и за Лука, защото той просто седи и я гледа. Зеленината на очите му е мътна, водниста. Дора обляга бузата си о неговата.

— Не. Била е убита.

Вече е нощ. Става хладно. Небе без облаци. Скоро ще има пълнолуние. Въздухът е замрял. И те сядат там като картина в музей.

— Убийство... Но тук е толкова тихо и мирно.

— Убил я мъжът ѝ. Той се предаде в полицията и си призна. Искал да се отърве от нея.

— Естествено. Какво друго.

Мълчание. Мълчанието е злато, както се казва. Може би.

— Защо ми го разказваш?

— Мотивът бил любов. Така писаха във вестниците тогава. Запазих статиите.

Лука говори все по-бавно. Денят беше дълъг. Във всяко отношение.

Луната сияе ярко. А водата отразява светлината ѝ. Някъде в синята тъма се виждат няколко малки рибарски лодки. Чува се боботене на двигател. Или удари на весла по водата. Животът си тече, не можеш да го спреш.

Тишината е вълшебна и заплениваща и толкова нереална. И дори животът да не може да бъде спрял, той може понякога да замре, да затаи дъх за миг, така че да ти се стори, сякаш той спира, сякаш прави пауза. И в такива мигове виждаш живота си като през далекоглед. В зависимост от това, как държиш тръбата, пред теб се появява или отдалечена панорама, или виждаш и най-малкия детайл. И тогава се дивиш. Или се отчайваш. Въздъхваш облекчено. Поздравяваш сам себе си. Всичко е възможно.

— В повечето случаи за това става дума, любов или пари.

— Той обичал друга, а жена му не искала да го пусне да си отиде. Бил отчаян. Не виждал изход.

— И това е било изход? Решение?

— Както и да е. Тя била мъртва, а той бил свободен.

— Свободен ли? Изпратили са го в затвора, нали? Нали каза, че се е предал? — Дора става и тръгва по скалата, сякаш следва невидима скица.

— Да, обаче се е отгървал от нея. А това, че се предаде, искам да кажа, това не е трябвало да го прави... или? — казва Лука колебливо, макар че мисълта не му идва за първи път.

— Лука, накъде биеш? Какво искаш да ми кажеш? Дано да не е това, на което прилича!

— Не, естествено, не. — Отговорът му идва твърде бързо.

— И ние можем да го направим, но без да се предаваме! Това ще е решението на нашите проблеми! — Лука ѝ говори задъхано, преди тя да успее да го прекъсне.

— Млъкни!

Дора му обръща гръб. Посвещава се на морето. На тишината на водата. На светлините. Затваря очи. И за миг, за най-краткия миг в историята на човечеството, тя я допуска в себе си, тази мисъл. Тя е невъобразима и едновременно освобождаваща. Приятна е, като балсам, понеже е нереална. Забранена. И Дора никога няма да си признае, че дори за най-краткия миг в историята на човечеството тя е нарекла тази мисъл своя.

— Дора?

— Не казвай нито дума! Никога повече. А аз ще се правя, че изобщо не сме разговаряли за това. Никога.

Лука отваря уста, за да възрази, ала тя го пресича:

— Нито дума. Говоря ти сериозно. — Останала без сили, Дора стои на ръба на скалата. — Моят живот не е холивудска мелодрама... — Тя се разхълзва високо, сякаш животът ѝ все пак е такава.

Сега Лука намира в себе си сили да стане и тутакси е до нея. Понечва да я прегърне, ала тя го отблъсква, изгубва равновесие и ако Лука не я хваща, би паднала в морето. Дора се сеца за мъртвата жена и се разплаква. Лука я взема в прегръдките си, този път тя му позволява: твърде слаба е и объркана, за да се противи. И се срамува, макар и тайно.

— Прости ми, моля те, прости ми, не знам какво ми стана, какво се е вселило в мен, отчаян съм и толкова съм бесен на себе си и на Клара, тя ми каза, че сутринта е идвала при теб, толкова съжалявам, прости ми, не издържам вече това, то ме изяжда, чувствам се толкова безпомощен, напълно безсилен, прости ми, забрави какво казах, всичко е глупост, погледни ме, това съм аз, твоят Лука, само твой, нищо не се е случило, довери ми се, прости ми, за миг откачих, мислех, че...

Не е лесно да се каже кой кого държи сега и кого пази да не падне. Стоят там жалки и нищожни на скалата си и наблюдават как се разпадат.

Минават няколко дни. Привидно всичко си върви както обикновено. Дора и Лука прекарват заедно всяка възможна минута, любят се в хотелската стая, която си е тяхна, макар никога да не са я плащали; в лодката, която винаги е на тяхно разположение; на плажа, който нощем, изглежда, е само техен. Кроят планове. За живота си в Париж. И в Макарска. Защото е ясно, че те няма да се откажат от

морето. Обмислят къде да живеят в Макарска, ще им е нужно жилище, със стая за Катя. А в Париж ще трябва да наемат по-голям апартамент, защото сегашният има само една спалня, тоест няма място за дъщерята на Лука, която ще им идва на гости колкото се може по-често. Избират се роли и се обсъждат, приемат се награди и отличия, рисуват се мислено картини и се показват по изложби и се разпродават. И още деца се планират, създават и очакват с радост, и се измислят имена, оспорват се, затова се измислят нови и пак се отхвърлят. И през всичкото това време се любят и се желаят. И се смеят. Завинаги и за вечни времена, разбира се.

Привидно всичко си върви както обикновено.

Изминали са още повече дни. Деветнайсети септември е. В осемнайсет часа Дора взема Лука от хотела. Искат да се разходят. Лука иска да покаже на Дора мястото, което би нарисувал. Открил го е наскоро. Дора се радва на въодушевлението на Лука. Не е далече, само кратка разходка покрай няколко хотела. Хванати за ръце, двамата крачат, без да бързат, към къмпинга, а през това време Лука ѝ разказва за работния си ден, истории за гостите, които не знаят как работи кранът на чешмата или не намират копчето за лампата и се оплакват, че тя била счупена. Дора се смее. Лука също.

Какви хора има само! Решително, но бавничко те се приближават към целта си. Още няколко крачки и са там.

Това е малко парче изпъкнала суша, под крайбрежната алея, в сянката на голяма, стара, израсла накриво пиния. Под дървото се е скрила добре една пейка, която преди много време беше боядисана в зелено. Днес само тук-там се виждат остатъци от избелялата боя. Дъждовете и хората, отпочивали тук, са оставили следи. Дора и Лука са седели много често тук. Дори са се любили на пейката. Страстно и кратко. С много кискане и хихикане. Беше нещо забранено. Веднъж обаче Дора бе седяла тук и бе чела книга. Наоколо пееха щурци. Деца крещяха във водата. Чуваха се моторни лодки. Хубаво и приятно място.

Лука скача от улицата долу и помага на Дора да слезе. Не я отвежда до пейката, не. Прикляква под дървото и застава на ръба на малката естествена тераска. Оттук не се вижда крайбрежната алея. А и

прикрилият се не може да бъде видян. Дора стои до Лука. Трябва да се притисне до него, защото няма достатъчно място. Лука протяга ръка и показва на Дора какво иска да нарисува. С палците и показалците си прави рамка, през която се вижда картината. Перспективата. Дора плъзва ръка по гърба му. Обляга глава на рамото му. Лука говори пламенно и въодушевено, а през кратките паузи за дишане целува Дора. Слънцето грее топло, макар вече да се е склонило към морето. Морето пък, от своя страна, танцува насам-натам в неподражаем ритъм.

Прекрасен ден и възхитително място.

Затова Дора отвлича Лука в хотела. И се радва, че стаята е заета. Защото в стая, която не е тяхна, се говори по-лесно. Можеш да запазиш хладен разум. Можеш да изричаш изречения, без да се страхуваш от тях. Една хотелска стая е като забравен филмов декор. Хиляди такива думи лепнат по стените, гризат матрака, ближат плочките в банята, висят по прозрачните пердета. Можеш да си въобразиш всичко. Можеш да създадеш живота си наново. Да го разрушиш. Да се убиеш, без да забележиш. Да се правиш, че за всички това би било най-доброто. Да убедиш сам себе си. Да се правиш, че си убеден. В една стая като тази. Една стая като всяка друга.

— Вдругиден заминавам за Париж. Ела с мен.

— Не мога.

— Тогава какво ще правим?

— Не мога повече.

— Какво значи това?

— Не го понасям повече.

— Какво искаш да кажеш?

— Няма да успея.

— Ти си избрал нея!

— Трябва ми спокойствие.

— Вместо живот?

— Липсва ми смелост.

— Означава ли, че се отказваш от нас?

— Означава, че съм страхливец.

— Значи, ще ме оставиш да си ида?

— Искам да умра.

— Това може да се случи и на двама ни.

— *Двама влюбени щастливи не познават нито края, нито смърт, докато обичат, много пъти ще се раждат и умират, в тях природата е вечна.*

— Това е гадост.

— Това е Неруда.

— Ти вече нямаш правото да декламираш Неруда.

— Ти си моят живот.

— И ти умираш.

— Дора.

— Завинаги и за вечни времена.

... ти трябва сам да се обичаш, за да можеш щастие да си дариш, за да останеш, ти трябва да си силен, по-лесно е да се откажеш по-лесно е да се предадеш по-лесно е да страдаш...

— Дора.

— Побързай, *злато мое!* Иначе тълпата чисто и просто ще ни погълне и няма да видим нищо.

Хелена е неспокойна. Стои пред вратата на спалнята на Дора и се притеснява. Не е, защото може би действително ще закъснеят за опакования мост Пон Ньоф. Не. Предвид състоянието на дъщеря ѝ, това ѝ е съвсем безразлично. Кристо е важен, събитие на века, със сигурност е така, ала Дора е всичко за нея. И тя не е добре, никак не е добре. Меко казано.

Дора седи на леглото си, вторачена в пустотата. Животът ѝ е пуст. Светът е пуст. И безсмислен. И жесток. Излишен. Непотребен. Главата на Дора е пуста. Няма мисли. Всички те я напуснаха преди три дни. Няколко картини, ала никакви размисли. Никакви наблюдения или отражения. Чувства, не, чувства не бива да допуска. Това е съвсем съзнателен акт. Да не чувстваш нищо. При никакви обстоятелства. Забранено. Непрекъснато мигат червени предупредителни светлини. Дора не знае дори дали диша. Вероятно диша. Тя поглежда гръдния си кош, да, повдига се, значи: има дишане. Но тя не го усеща. Чува майка си да говори. Значението на думите не достига до нея. Дора отсъства. От живота си, който вече го няма. Не иска даже да умре. Няма никакви желаниа и никаква воля. Да чака — това е единственото, което тя може да прави сега. Да чака животът да я намери отново. Това обаче може да продължи доста дълго, защото тя се е скрила добре.

Лука седи на дивана в хола, вторачен в пустотата. Животът му е пуст. Светът е пуст. И безсмислен. И жесток. Излишен. Непотребен. Главата на Лука е пуста. Няма мисли. Всички те го напуснаха преди три дни. Няколко картини, ала никакви размисли. Никакви наблюдения или отражения. Чувства, не, чувства не бива да допуска. Това е съвсем съзнателен акт. Да не чувстваш нищо. При никакви обстоятелства. Забранено. Непрекъснато мигат червени предупредителни светлини.

Лука не знае дори дали диша. Вероятно диша. Той поглежда гръдния си кош. Да, повдига се, значи: има дишане. Но той не го усеща. Не е броил. Щеше да си спомни, със сигурност. Но не е и нужно да изпада в несвяст. Лука и без това отсъства. От живота си, който вече го няма. Не иска даже да умре. Няма никакви желаниа и никаква воля. Да чака — това е единственото, което той може да нрави сега. Не да чака животът да го намери отново. Не, такова нещо вече няма да има. Свърши се. Няма го. Замина. Преди три дни отлетя. Отлетя животът. Той трябва да се откаже от живота и да намери покой. Такава беше сделката. Но може да мине известно време, докато наистина намери покоя. Той се е скрил добре. Или пък Лука.

— Лука, ела в леглото!

Значи все пак не се е скрил толкова добре!

Лука, естествено, не ѝ отговаря. След малко Клара застава до него, слага ръка на рамото му.

— Ела в леглото, късно е.

Тя го знае. Всеки вече го знае.

Къде да отиде? Този проклет град! Всички ъгли са пълни с призраци.

Лука се надига бавно, без да поглежда жена си. Обува обувките си, оставени до дивана, взема портмонето си от масата, напуска къщата, безмълвно. Клара вика след него. Той затваря вратата зад себе си, тихо, даже предпазливо, и върви, и върви, привидно безцелно, все напред. Изневиделица пред него се появява, полюшваща се, лодката. Не е било безцелно. Ето, така човек се заблуждава. Той скача на борда. Отключва кабината и ляга на кушетката. Под нея, в едно чекмедже, има тениска, която не е нито негова, нито на баща му, нито на Ана. Бяла тениска с червено-син знак. Нещо китайско трябва да е. Тениска, която е ничия и която сега е в Макарска. Просто е тук, и така е добре, дори Лука да не я изважда. Не би го понесъл. Да помирише живота, който е вътре в плата. Това не би могъл. Да съзре картини, не, не бива. Но да бъде наблизко до живота — това трябва да направи. Да се накаже сам, в това Лука е истински майстор. Погледът му се плъзва из кабината, съзира кутията с боите и Лука за миг надава крясък. Грабва архивната кутия и понечва да я запрати в морето, ала тя се разпада в ръцете му и четки и бои и парцали и туби и буркани се озовават на пода. Сляп от гняв, той беснее из кабината и събира всяка част и

изхвърля всички навън. Някои достигат до тихата нощна вода, други падат с тропот върху палубата. Край на живота. Вече няма да има рисуване. Той не го заслужава. Рисуването е подарък от живота. А той е мъртъв.

Потен и треперещ, Лука сядна на стъпалата на кабината и заплаква.

Докато цял свят празнува обединението на двете германски държави или се чуди на това, или се бои, Дора и Жана седят в ресторант „Жул Верн“ на втория етаж на айфеловата кула, едно от най-скъпите места в Париж, ѝ вдигат наздравица за двайсет и осмия рожден ден на Дора. Годината е 1990.

— За теб, *ma cherie*! И за още много успешни години като тази!

Бузите на Жана вече са се зачервили, тя не понася особено добре алкохол, една чаша вино, и вече трябва да се напъва, за да си спомни собственото име. Затова Дора я пази внимателно, една чаша, и край. И то само защото е рожденият ден на Дора и понеже тази година тя спечели две награди, и понеже миналата седмица започна репетициите на новата пиеса. Роля мечта за нея, роля, която винаги е стояла на първо място в списъка ѝ: Маги в пиесата на Тенеси Уилямс „Котка върху горещ ламаринен покрив“. Филип Дедийо ще играе ролята на Брик, това я радва. Тя го познава още от академията, той завършваше, когато тя постъпи в първи курс, гледала е почти всички негови изпълнения в академията. После за известно време той изчезна от парижката сцена, опитваше се да направи кариера в Ню Йорк, но преди една година се завърна в Париж, за да изпълни брилянтно Хамлет. А сега двамата ще играят заедно. Дора е много развълнувана. Миналият петък след репетицията те пийнаха по чаша вино.

На сутринта Дора каза на Жана, че в очите му имало някакъв глад, и се закиска като ученичка след първата целувка. Жана — и тя. Как иначе. Все още са най-добри приятелки, както тогава на пейката в парка Монсо. „Ти си на път да се влюбиш в него“, извика Жана, а Дора отвърна: „Глупости“, и после те пак се смяха и се замеряха с възглавници. Като две млади котета, игриви и неразумни.

— Благодаря ти, Жана. — Дора пие виното бавно и се наслаждава на всяка глътка и всяка хапка от вкусотиите в изискано декорираната си чиния. Това е празник за очите и небцето, скъпо струващ празник, но днес това няма значение. Тя все още е жива и е

добре и има успех и може да си позволи подобна почерпка. Във всички случаи. Поглежда града под тях и усеща как я изпълва дълбоко спокойствие. Но и вълнение. А най-вече благодарност. Тя е още жива. Макар да има теми и неща, забранени във всяко отношение, особено пък определени имена, един цвят на очи, една определена усмивка. Строго секретно. Спомени за пръсти и за устни. Дора изведнъж се задъхва, трудно си поема въздух.

— Дора, какво ти е?

— Нищо, аз само се... Нищо.

Жана я поглежда мнително. Тя, естествено, знае за какво става дума тук. Все едно и също. Достатъчна е една миниатюрна дреболия, за да пренасочи мислите на Дора. Жана се притеснява. След пет години човек би си помислил, че... Но не, не и при Дора. Нищо не се е променило. Нищо.

Животът обаче е пълен с изненади. В следващия миг до масата им застава хубав мъж и Дора отново успява да се усмихне.

— Филип!

Филип се покланя и лепва на бузата на Дора една дълга целувка. Жана вижда как Дора затваря очи, сякаш ѝ се иска да изчезне в тази целувка.

— Добър улов беше!

Лука само кимва безмълвно, а Винко си запалва цигара. Хладилната камера е пълна с риба, ще вземат много пари. Винко сваля шапката си и се почесва по главата.

— Мразя тези шапки! Толкова бодат!

— Все е по-добре от измръзнали уши.

— Или замръзнала коса! — Винко пак си слага шапката.

— За това няма нужда да се притесняваш, приятелю! Винко се прави, че иска да зашлеви една плесница на Лука, и двамата прихват. Хубаво време е, спокойно, безметежно. Лука е доволен. Дано да остане винаги така. Няма връщане. Все по-често се сеца за баща си и как той си тръгна, просто изчезна, и лодката заедно с него. Тогава на Лука му беше много мъчно, страдаше, но днес разбира всичко и сам би искал да постъпи така, да се разтвори във въздуха или във водата. Да изчезне безследно. Защото понякога спокойствието, което той си избра, просто

не се понася, понякога животът го изненадва, направо го напада, изпълва го с болка и еуфория и желание, и тогава му се налага да бяга. В морето. Далече. За да не му се налага да брои, за да може да диша. Защото сега, когато и Ана я няма (преди две години изведнъж ѝ хрумна, че все пак иска да следва, при това ни повече, ни по-малко, а точно медицина!), няма кой да се грижи за неговото дишане. Затова не може да си позволи подобно нещо, да брои. Сега вече той бяга. Това е новата тактика: да бяга, без да избяга. Но поне му остава илюзията, един опит. Да се отскубнеш, за да се върнеш обратно, поне да подушиш живота така, мимоходом.

— Какво ще правиш с парите? Ще си купиш ли нова шапка?

— Много смешно! Наистина! — Винко изгася цигарата си и хвърля фасата в празна кутия от бира. Такива има цели купища, понеже бира никога не им липсва.

— Не, сериозно. Какво ще правиш с парите?

— Бисерка казва, че най-сетне трябва да се оженим.

— Ами ти?

— Аз не трябва да се женя — отвърща Винко, накланя глава назад и се заглежда в небето. — Не, приятел, всичко може да си остане така, както е.

— Това обаче няма да мине. И ти го знаеш — отбелязва Лука.

— Да, знам, но докато мога, ще се самозалъгвам. Позволено е, нали?

— Да, драги, мечтай си колкото искаш, докато можеш. Макар да чух, че вече са разглеждали булчински рокли.

— Ох, стига! — Винко въздъхва престорено измъчено, а Лука се усмихва.

— Или пък ще отидеш доброволец да разчистваш дърветата по шосето в Лика.

— Тези проклети сърби! Какво си въобразяват всъщност!

— Провокации, приятелю, чисто и просто провокации! Трябва да ги игнорираме.

— Лесно е да се каже. Ако изневиделица на пътя пред теб се изпречи някой дънер и не можеш да продължиш? Мато каза, че изобщо няма нищо смешно. Той си дойде от Загреб миналата седмица. Наистина не е за смях...

И те млъкват за известно време.

— Мислиш ли, че може да започне война? — Лука поглежда приятеля си.

— Не знам, с тези откачалки всичко е възможно, не знам, но нещата не изглеждат добре.

— О, стига! Надявам се, че ще се научат да разговарят едни с други, преди тази дървесна революция да ескалира.

— Ще трябва да бъде супер експресен курс! Имам чувството, че времето ни изпреварва.

— Ами да, вярно е. Погледни ни нас двамата! Нищо неподозиращи, като тези риби тук в хладилната камера!

Винко прихва, запалва си нова цигара и отлива обилна глътка бира. Хубаво време, добро време, време на усамотение по мъжки, и Лука му се наслаждава. Чувства се добре. До мига, в което и той накланя шава назад и вижда облаците на нощното небе. И му се завива свят. Но той не може да се отлепи, трябва да ги гледа вторачено, сякаш животът му зависи от това. Без сам да забележи, Лука възкликва високо.

— Лука, какво ти е?

Винко познава приятеля си. И знае историята, която не бива да споменава, и вижда болката в очите на приятеля си, която понякога отстъпва място на абсолютна пустота или на гняв, или на безнадеждността. Ала той знае още, че не бива да казва нищо. Трябва да се прави, че няма нищо, че не вижда нищо. Това, което във всички случаи може да направи, е просто да бъде там, да не оставя Лука сам, винаги да го държи под око. Да го разсейва.

— Как е Катя в детската градина, харесва ли й?

Изведнъж Лука се връща пак на земята. Далече от облаците, които не придобиват никаква форма. Погледът на Лука среща очите на Винко. Струва му много усилия, за да остане при приятеля си.

— Добре е — отговаря бавно той. — Харесва й да бъде с другите деца. Плаче, когато я вземаме. Възпитателката казва, че никога не са имали подобен случай.

— А какво прави Клара?

— Мисля, че пак се е заела да открила танцова школа. Твърди, че този път наистина щяла да успее. Още няколко документа и разрешителни и подписи, и готово.

— Добре.

- Точно така.
- Ами Дора?
- Днес има рожден ден.

На сутринта след рождения си ден рожденичката се събужда с леко главоболие и неприятен вкус на гнило в устата. Дора се пресяга към шишето с пода до леглото си, но не намира нищо. Отваря очи и тутакси забелязва, че не е в своята спалня, не лежи в леглото си. Предпазливо извърта глава към другата половина на кревата. По дяволите! Тя, която винаги е казвала, дори се е клела никога да не се забърква със сценични партньори. Никога. Трябва да се изчака, докато всичко приключи, продукцията, репетициите, представленията, за да прекараш после една или две повече или по-малко незабравими ноци с някой Орест или Антоний. А сега това! По дяволите, да му се не види! Ролята е твърде важна за нея, та да я застрашава по този начин. Макар че Филип много ѝ харесва. Между тях прехвърчаха искри още при първата им среща. И секът съвсем не беше лош, не, трябва да му се признае! Готино си беше, доколкото тя може да си спомни, защото се беше понапила. Но въпреки това. Трябва да спазваш поне собствените си правила! Законите са измислени, за да бъдат нарушавани, но не и собствените правила! Докъде ще доведе иначе това!?

Дора се измъква от леглото предпазливо и много леко, с надеждата то да не скърца или да не издава други звуци. Късмет! Тя събира набързо дрехите си и излиза от спалнята. Отказва се да влиза в банята. Облича се в коридора. Бързо, бързо. В мита, когато ръката ѝ хваща bravata на вратата, чува гласа на Филип: „Дора, Дора, къде си?“, глас, който приближава. И тя хуква да бяга. Още веднъж извади късмет!

Вечерта обаче ще се наложи да се изправи лице в лице с него на сцената. Е, нищо! Просто ще се скрие зад образа на Маги.

Лука седи в любимата си кръчма и пие вино. Главата му виси над чашата, сякаш търси там злато. Салонът е пълен. Хора, музика, смях, викове, звън от чаши и бутилки.

— Лука, ето те и теб! — Винко се провиква през цялото помещение, за да бъде чуто.

Лука вдига глава и го поглежда малко объркано, и Винко веднага разбира, че приятелят му вече е изпил твърде много.

— Виж, това е Саня, приятелка на Бисерка от Дубровник. Кажу: Здравей, Саня!

— Здравей, Саня — повтаря послушно Лука и оглежда момичето между Винко и Бисерка. Саня е дребна, но косата ѝ е приказно черна и очите ѝ са тъмни, а в това състояние Лука може да си представи всичко възможно. Кое то и прави. Образът не е ясен, което прави нещата много по-лесни. Той може да вижда каквото иска да види. Кое то и прави. Саня се усмихва не съвсем кротко и възпитано, а по-скоро така, сякаш има неприлични мисли. Сяда до Лука и отпива от чашата му.

Винко и Бисерка се споглеждат объркано. Винко се оглежда. Клара я няма наблизо. Е, то това щеше да го учуди. Когато погледът му се връща отново върху Лука и Саня, нейната лява ръка е върху бедрото на Лука, а дясната ѝ — на тила му. Носовете им вече са толкова близо, че и пръст не би могъл да мушнеш между тях. Винко поглежда питащо приятелката си, която би предпочела да се е оженила вчера, а не утре. В отговор тя само свива безпомощно рамене. И точно толкова секунди трябва на Лука и Саня, за да впият устни един в друг.

Все едно, всичко е безразлично, мисли Лука с мътната си глава. Мога просто да продължа там, където престанах, преди да ме посети животът. Кого го е грижа, все едно, нищо няма значение... И ето че те двамата вече са навън и се насочват към плажа. Все едно, нищо няма значение.

А близо месец след двайсет и осмия си рожден ден Дора установява, че е бременна.

Две седмици преди Коледа Дора се събужда посред нощ от силни болки в корема. Докато стои в банята, по краката ѝ потича кръв, на тънки струйки, като нишки. Край. Свърши се. Тя не плаче. То и без това беше една налудничавя идея. Отива сама в болницата. Свърши се. Няма никого, на когото би искала да се обади.

Когато след няколко часа излиза от упойката и идва на себе си, всичко е размито. Мислите и чувствата, имената и лицата. Очите ѝ са сухи, но бузите мокри. Свърши се и всичко може да се случи. Едно бурно, бушуващо море изпълва пустотата в тялото ѝ и в душата ѝ, солена пяна я обвива като втора кожа.

И сега какво?

Дора се обажда на Жана. Иска да излезе от болницата, въпреки че лекарят я посъветва да остане поне още една нощ. Тя обаче не може. Вечерта има репетиция и непременно трябва да е там. Защото тя има план.

Преди лекарят да подпише документите по изписването ѝ, той се опитва още веднъж да я утеши, млада била още, това не било необичайно, все пак е първата ѝ бременност. Казва още много други лиши думи, но Дора не го слуша внимателно. Тя има план. Кима любезно и се усмихва като професионалист, а после идва Жана и я взема, и я откарва у дома. Помага на Дора да си легне, сяда до нея и гали рошавата ѝ разбъркана коса. Тъмните очи на Дора я гледат особено, всяват притеснение у Жана. Днес е по-добре да си останеш вкъщи, казва Жана, репетицията може да се проведе и утре. Дора помръдва глава, но е невъзможно да се каже дали кима, или я върти. Дора е много спокойна. Сякаш случилото се не засяга нея. Сякаш има някакъв план. И гледай ти, тя си го има!

Преди да заспи, тя прошепва, щастлива и успокоена: „Ще отида при Лука.“ И заминава. На гости при своите сънища и мечти.

За първи път след близо шест години. Този чудно красив град край един идеален залив. В лоното на висока планина, където можеш да бродиш на воля. И навсякъде морето. То блести сребристо на утринното слънце, като вечността. Като Божи дом. Дора седи в автобуса, уморена и развълнувана, и е напълно завладяна. От гледката, от големите очаквания, от това, което след миг ще види. Очите ѝ се просълзяват и тя ги скрива зад големи черни очила. Студен, но слънчев февруарски ден. Годината е 1991. Леля Мария е починала преди три години, значи няма шоколадов сладкиш. Останал ѝ е само Лука. Но това ѝ стига.

Една красива млада жена. Във фойето. В тесни дънки и дебело синьо зимно яке. Плоски, елегантни зимни обувки. Малък сак. Тъмносиня ръчна чанта. Ръцете ѝ скрити в червени ръкавици. Издължено, бледо лице. Сякаш никога не е виждало слънце. Пълни устни. Широк нос. Големи, тъмни очи.

Дора.

Дора.

И ето че Лука вече брои: едно, две, три, четири, и Дора бързо намира пътя зад рецепцията, и обляга цялото си тяло о неговото. През дебелото яке не може да го усети истински, залепва устни върху неговите и му прошепва нежно: „Ти си моят принц, не заспивай, остани при мен, погледни ме, погледни и очите ми, принце мой, аз съм тук, всичко е наред, принце мой.“

Лука се свлича до стола до себе си, сякаш няма мускули. Нито воля. Сякаш е стар, проядем плувен дюшек. Очите на Лука са затворени, дишането е тежко. Има неща, за които никога не си подготвен. Той усеща главата на Дора върху корема си, ръцете ѝ около

кръста си, ала в момента му липсва кислород и той продължава да седи неподвижно. Усеща натиска на тялото ѝ и му е едновременно странно и прекрасно, и му се иска едновременно да я задържи и да я отблъсне от себе си. Отваря очи, за повече не му стигат сили, и я вижда пред себе си, коленичила, дългата ѝ коса е в скута му, и щастието е зашеметяващо, завладяващо и едновременно смъртоносно. Чува я да мърмори, гласът ѝ не достига до него, но тона, което излиза от устата ѝ, би могло да е думата „принц“. Той слага ръка върху косата ѝ.

Дора затаява дъх и вдига глава. Очите ѝ са насълзени, а устните ѝ се мърдат и оформят думата, която той подозира, и Дора знае, че Лука знае, че е загубил. Че е изгубен. Защото той победи: тя е тук и каквото и да е станало, сега то е отминало, и сега картите ще се размесят наново, макар той да не знае за това, и тя вече усеща жокера в ръката си, тя може само да спечели, което означава, че и Лука ще спечели. Вече е спечелил. Всичко може да се случи. Защото Дора има план.

— Да изчезваме от тук.

— Толкова е безлюдно!

— Хотелът е затворен. Зимна пауза до април.

— Тогава какво правиш тук?

— Чакам теб.

— Естествено. А освен това?

— Трябваше да прегледам разни документи, оферти, заявления, просто бумащина.

— В такъв случай значи съм извадила голям късмет.

— Не, аз извадих късмет.

— Почакай, преди да го твърдиш.

— Няма какво да чакам. Ти си тук.

— Вярно е.

— Благодаря ти.

— Това си беше чист егоизъм. Няма и следа от алтруизъм.

— Нищо. Няма никакво значение.

— Лука.

— Дора.

— Обичам те.

- Благодаря ти, че дойде.
- За мен беше удоволствие.
- Колко ще останеш този път?
- А ти колко би искал?
- Не ме карай да отговарям.
- Може да бъде така, както ти искаш.
- Дора.

Всичко е такова, каквото винаги е било, когато те са заедно. Точно както трябва да бъде. Всяко движение на единия допълва движението на другия. Всичко се подрежда и напасва. Без пропуски. Тела, погледи, думи. Съвършенството на живота. Сякаш изминалото време никога не го е имало. Сякаш изобщо няма никакво друго време.

Цяла седмица Дора живее в малка стая в затворения хотел, с Лука като единствено отоплително тяло. Студено е. Леденият северен вятър борел свири през опустелите коридори и помещения. Въздухът е кристално бистър и режещ като парче отчупено стъкло. Налага се да въртиш главата си заедно с вятъра, за да можеш да дишаш. Морето е като морски таралеж, боде при всяко докосване.

Дора и Лука не се отделят един от друг нито за миг. Любят се; ядат или в крайбрежния ресторант, където най-често са единствените клиенти, или си правят пикник някъде из хотела, на бара, пред рецепцията, в салона за закуска, в който, за жалост, няма закуска, в голямата хотелска кухня, където няма нищо за ядене; разхождат се из обезлюдения, сякаш замрял град, по плажа, към скалата. Скалата е добро място в такова време, има завет, вятърът не може да я достигне, защото тя е на южната страна на полуостров Свети Петър. Тогава Дора и Лука седят тук, увити в одеяло от хотела, и се любят, а зъбите им тракат от студ. Говорят си много. Нуждата им да си наваксат е огромна. Дора разказва за успехите си, за Хелена, която се разделила с Марк, за Иван, който оттогава отново ухажвал Хелена, много настойчиво и с неподозирана енергия. Ставал смешен, чисто и просто смешен, ядосвала се Хелена, обаче всъщност нямала нищо напротив. Дора умее чудесно да имитира майка си, толкова перфектно, че Лука се залива от смях. Дора говори за Жана, която все така работи с деца инвалиди и обмисля дали да не замине за Африка, навсякъде има толкова много

страдание. Дора не казва нито дума за мъжете в живота си, защото те не са важни. Дори и с дума не споменава за помятането. Или за плана си. Който досега работи отлично.

Лука описва своите неуспехи. Навсякъде само провали. Тази година ще навърши трийсет и две, а от почти шест години не е нарисувал нито една картина, няма и да го направи повече, така е решил; все още работи на рецепцията и никога няма да напусне, така е решил.

Лука не може да скрие презрението, което изпитва към себе си. Дора го притиска в прегръдката си. Тя е потресена, не може да каже и дума. Един живот, който с всички сили се опитва да се самоунищожи. Иде ѝ да закрепци. Толкова себеотричане и разхищение и самонаказване — при това без причина. Дора е смазана. Тя притиска Лука в прегръдката си, а Лука не казва нито дума за всички онези жени, които носят името на Дора и имат лицето на Дора, което тласка низостта чак до абсурда.

Те лежат, плътно и страстно прегърнати, обгърнати, от мрака, от студа, от вятъра, от страха пред отпътуването на Дора. Още днес. Защото това е последната им нощ.

„Никой друг, любима, не бива с моите сънища да спи.“

На Дора ѝ хрумват стотици, хиляди отговори, ала никой не е равностоен на Неруда, тя не намира такива дори и при Шекспир. Тя се бори със сълзите, които с всеки миг стават все по-натрапващи се. Февруарските нощи са дълги и лишени от светлини, а денят изглежда недостижим — това е единственото утешение, което те имат. Надеждата, че слънцето ще забрави да изгрее. Защо пък не? Всичко е възможно.

— Лука — прошепва Дора, — искам да бъдеш щастлив. Да се грижиш по-добре за себе си.

— Мила Дора.

— Моля те. Иначе цялото това лишение и отказ са били напразни.

— Нямам желание. Не знам как да бъда щастлив без теб. Без теб... Не го заслужавам. — Гласът на Лука е почти отчаян. И от него ѝ става болно.

— Но все някой трябва да има полза от нашето нещастие!

— Катя. Катя има полза.

— Може би — отвръща замислена Дора. — Въпреки че щеше да има много по-голяма полза, ако баща ѝ е щастлив.

Мълчание.

— Аз никога не изговарям твоето име. Не бива дори да си го помислям.

— И с мен е така.

— Не бих го понесъл.

— Аз бих умряла.

— А това ще е непростимо. Такъв талант!

— Точно така! Затова ти трябва пак да рисуваш! Светът има нужда от теб, Лука!

— Дора.

— Трябва да използваме тази възможност, когато всичко е позволено, дори и невъобразимото.

— *Моята любов трябва да те обича, два пъти да те обича. Затова аз те обичам, дори когато аз не те обичам, и затова те аз обичам, когато те обичам.*

— Ти си луда.

По някое време, когато слънцето все пак разпръсква срамежливо лъчите си над Макарска и морето, Дора става, тихо се облича, докато гледа спящия Лука, не прави нищо, за да обуздае бясно биещото си сърце, разпада се, подпира се на стената, а светът около нея се завърта във въртележка. Не може да помръдне краката си, ходилата ѝ не искат да напуснат тази стая: защото тук е животът.

Дора допира с устни челото на Лука.

— Лука — прошепва тя за последен път.

И излиза от стаята.

А Лука отваря очите си, които го болят от тази игра на „спя наужким“. Но той ѝ обеща да не се буди, да не става заедно с нея или да я люби още веднъж, да я прегръща. Няма да го преживее, каза Дора със сух глас, който заплашваше всеки миг да секне. Той трябваше да обещае да не я изпраща, да не гледа след нея или да ѝ маха. Нищо не му разреши. Освен да се прави на умрял.

— Дора — прошепва той за последен път, преди шлюзът да се затвори окончателно.

— Дор... — и не е в състояние за нищо повече.

Дора седи в самолета. Под нея са Алпите. Тя слага длани върху корема си и се усмихва. Винаги трябва да имаш план, тогава нищо не може да се провали. Тя изчисли всичко съвсем точно. И просто трябва да успее. Дните бяха правилни, изобщо най-подходящите. Трябва да се е получило.

Дора отказва чашата вино. Трябва съвсем отрано да започне да се пази. „Наздраве“, прошепва тя и отпива портокалов сок. И той не е лош. Пие за себе си, за мъжа, чието име тя отново не бива повече да произнася, за любовта и нейните плодове, забранени или не: тя е единствената, която решава дали са такива.

Затваря очи и се обляга назад в неудобното самолетно кресло. Тя е мъртва и жива едновременно, тя е всичко и нищо. Огромната височина не прави болката по-относителна, спомена по-размазан, не прави самата нея по-...

Тя се усмихва. В чантата си носи картина, рисувана от Лука. Неин портрет. Как спи. Главата ѝ е върху изпънатата дясна ръка. Лявата ѝ длан е отпусната върху чаршафа пред лицето ѝ. Изглежда доволна. Уравновесена. Сякаш е имала прекрасни сънища. Кичур коса се е спуснал върху лявата ѝ буза. Виждат се голите ѝ рамене. Личи си бременността ѝ. Ясно и отчетливо. Лука я е нарисувал, без да го вижда. В картината си той е уловил истината, която никога няма да узнае.

Толкова пиян Лука не е бил много отдавна. Винко едва го държи. Наполовина го носи, наполовина го влачи към къщи, а Лука с преплитащ се език крещи да го оставел в хотела, там си имал стая, сега живеел там, или пък на лодката, там бил домът му. После повръща. И така по целия дълъг, безкраен път до дома. Винко взема ключа на Лука и двамата влизат вътре. В жилището е тихо, само откъм едната стая се дочува тихо похъркване. Вече е два часа след полунощ. Винко

намества Лука на дивана в хола, завива го с одеялото, метнато върху креслото, и си тръгва. Не може да стори нищо повече за своя най-добър приятел. Дора си отиде. Всичко си отиде. Това е историята на Лука. Винко поклаща тъжно глава. Добре, че той си има своята Бисерка.

Адско главоболие събужда Лука. Той простенва. Ама че вечер! Опитва се да се обърне с възможно най-малко движение. Дора. Отваря очи. Светлината го заслепява. Затваря очи. Не. Дора си отиде. Замина. Сега той пак е сам. Мъртъв. Чие е това легло? Той не е в хотелската стая. Не е и кушетката в каютата, а не е и диванът в хола. Пак отваря очи. Но пък, от друга страна, не е и чак толкова непознато това легло. Нито стаята. Още по-малко пък жената до него. Пак затваря очи! Тревога! Код червено! По дяволите! Колко пиян е бил, че да направи такова нещо и да не си го спомня?! Лука усеща как стомахът му се преобръща, тича в банята, вкопчва се в тоалетната чиния като в спасителен пояс. Повръща и плаче.

По някое време той все пак излиза от банята и повлича оловните си крака към хола. Сяда на дивана. Това е неговото легло, когато преспива в апартамента. По случайност. Цепещата го глава се отпуска в дланите му, отново му се гади. Мисли си, че това повръщане май няма да изчезне никога повече. Което ще е добре. Той си го заслужи. Да изневери така на Дора. Става бързо, тича пак в банята, отдава цялата си симпатия на тоалетната чиния. На нея ще и бъде верен, обещава. Излиза бавно и боязливо от банята.

Пред него стои Клара. Щастлива. Сияеща. Самодоволна. Притиска се към него. Благодаря ти, прошепва тя, беше чудесно, радвам се, че пак сме заедно и че всичко ще бъде както преди, толкова ми липсваше, изобщо не можеш да си представиш, всички тези години без теб, но тази нощ ми показа, че все още ме обичаш и... Лука я блъска по-далеч от себе си. Грубо и гневно.

— Ти ме изнасили! — крещи той. — Мразя те, никога повече в живота си няма да те докосна, отвращавах те, ти ме използваш, моето състояние, видя, че съм абсолютно пиян и скапан и сринат до земята, как можа, дори мъж не би направил подобно нещо, ти си последното,

което съм си мислил, о, Боже, как можа да ми го сториш, мисля, че ще повърна пак...

— *Тати!* — Катя стои зад Клара, която я скрива почти напълно.
— Тати! — И тя се разплаква и започва да се удря с ръчичките по лицето. — Тати!

Лука отива в банята и се заключва.

Късно вечерта на пети ноември (годината е 1991) Дора ражда в Париж сина на Лука. Всичко минава бързо и без усложнения. Двамата са здрави и бодри. В чакалнята седят Хелена, Иван и Жана и вдигат наздравници с шампанското, което е донесъл Иван. Сетил се е дори да вземе чаши. Хелена го поглежда с благодарност, той само ѝ кима нежно. Откакто Хелена напусна Марк, Иван донякъде си възвърна предишния чар, грижи се повече за външния си вид, купил си е почти цял гардероб с нови костюми. И очите му пак искрят, усмихва се често. Хелена признава, че ѝ напомнял за младежа, за когото се омъжила, тогава, преди сто години. И тя се смее кокетно, когато го казва, и пърха с мигли.

— За Дора! — намесва се Жана, която след няколко дни, още преди Коледа, заминава за Зимбабве, за да се грижи за болни и изпаднали в беда деца. В очите ѝ има сълзи. Просто ѝ идва в повече — Дора, бебето, преместването ѝ, всичко ново и неизвестно.

— За моя внук! — казва Хелена и заплаква. Хълца и се смее и не знае какво да чувства и какво да мисли, затова си поплаква още малко и като някакво момиче се изсеква в носната кърпичка, която ѝ подава Иван.

— За любовта! — Иван изненадва сам себе си с този тост. Но в същия миг му се струва наистина така, сякаш любовта е най-важното нещо в света, това, около което трябва да се върти всичко. Той поглежда Хелена, жената, която той нито за миг не е преставал да обича, и си мисли за дъщеря си, която е била достатъчно луда и смела, за да осъществи сама това нещо, да си вземе това, което искаше да има, направи всичко само от любов към един-единствен мъж и продължава да го прави, и както той си я познава, никога няма да направи нещо друго. И ненадейно той се разхълзва високо, защото очите му се напълват със сълзи, от гордост, че е неин баща. Значи, не всичко, което той е вършил, е грешно, щом като има такава дъщеря.

А после им разрешават да видят Дора и сина ѝ. Те се втурват. Сякаш това е отличие.

Лука седи в ъгъла в любимата си кръчма и пие трета чаша вино. Не знае защо, но тази вечер е някак си настроен за вино. Червено вино. Сякаш има нещо за празнуване. Днес е много особен ден. Без да знае защо, Лука се усмихва, хили се и от време на време затваря очи, сякаш вижда картини. И действително. За един миг той усеща копнеж към платно и бои, защото картината в главата му е фантастична, всъщност той изобщо не я заслужава, и въпреки това тя се ражда точно в неговата глава! Дали това означава нещо?

— Следващият рунд е за моя сметка! — провиква се той към келнера Анте. В салона няма много хора, но всички познават Лука и му благодарят високо и многословно. А Лука отново се посвещава на чашата си и на картината в главата си и се чувства доволен. Ако беше смел, можеше дори да бъде щастлив. Но и доволен не е чак толкова лошо. Самият той не разбира какво става с него. Просто има някакво необяснимо и неоснователно чувство, че точно в този момент, когато той седи тъй безгрижно в кръчмата и пропилява безсмислено безстойността си време, някъде се случва нещо важно, нещо съдбовно за него, нещо, за което той няма смелост дори да помечтае, когато е сам-самичък на лодката си наред открито море или когато е пиян. И това неизвестно нещо огрява сърцето му и душата му, и той има чувството, че пак може да рисува. Това е чудо и Лука е благодарен, без да знае защо.

— Защо се хилиш толкова тъпо? — До масата на Лука стои Винко и го гледа подигравателно.

— Не знам защо.

— Да черпиш един рунд става и без повод, а? — На Лука му се струва, че приятелят му е ядосан. Разстроен.

— Да, защо не. Добре ми е.

— А че жена ти втори ден лежи с родилни болки и лека-полека започна да става опасно, и това знаеш. Или не?

— Възможно е. Обаче не ме засяга — отвръща Лука и в същия миг съжالياва за изреченото, макар че той се чувства точно така и смята, че е прав.

— А това, че проклетите сърби са пред Дубровник и обстрелват Шибеник, и това не те засяга, така ли! Лука, какво ти става?

— Нищо. — Лука пъхва нос в чашата си.

— Не мога да те позная.

— Не си само ти, приятел.

— Лука, порасни най-после!

— Хайде да пийнем и да помълчим.

— Става дума за жена ти и детето ти!

— Така е. Сякаш мога да го забравя. Сякаш ми разрешават да го забравя!

Винко оглежда Лука с видимо презрение и поклаща глава.

— Бисерка ми заръча да те намеря и да ти кажа, че нещата не изглеждат добре. Трябва да отидеш в болницата. — И той се отдалечава от масата на Лука.

— Винко!

— Какво?

Нерешителност.

— Ох, нищо. — Защото изведнъж му идва мисълта, че Клара може да умре и той ще е освободен от цялата мизерия, която съвсем сам си избра. И неочаквано, както от години не се е случвало, той усеща у себе си някаква надежда и не се срамува заради мислите си. Не. Дори се осмелява да направи още нещо — толкова дързък е станал изведнъж — да прошепне в празната чаша името на Дора.

— Той се казва Никола.

Дора сияе като коледна елха на Бъдни вечер. Малко е бледа, но това е всичко. Очите ѝ блестят и тя не престава да се усмихва. Направи го.

— Прекрасно име, *Дорице*! Чисто и просто, прекрасно!

Сега вече е истина: завинаги и за вечни времена. Както бе обещано. Макар и нарушено. Но сега няма значение. Защото тя бе първата му жена. И тя има първия му син и първите му картини. И въобще. Сега тя има всичко.

Освен него.

— Лука! Лука!

Някой вика силно и чука по вратата на каютата. Лука обаче не може да се разбуди напълно, прекалено количество вино и твърде много надежда — непривична комбинация за него.

— Лука! Отвори, синко!

Това може да е само Зоран. Но Лука не може дори да си отвори очите, камо ли пък вратата.

— Лука! Там ли си? Лука! Хайде, отваряй, важно е! Шумът и виковете не заглъхват, затова Лука се свлича от кушетката и слепешката пропъзлява до вратата.

— Ей, какво има? — Лука се опитва да се усмихне, да изглежда приветлив.

— Какво правиш тук? Жена ти е в болницата. И ти трябваше да си там.

Зоран се спира на прага. Лука отново се мята на кушетката и затваря очи.

— Лука, сине, какво ти е?

— Не знам, но беше нещо добро. Този път добро, за малко разнообразие.

— Точно така, роди ти се момиче! Още една дъщеря, сине! Трябваше да си там.

— Не, нямам това предвид...

— Аз обаче имам! Лука, те не са добре... — Гласът на Зоран секва. Лука отваря очи.

— Какво е станало? — И макар да не се чува, Лука знае, че отвътре се надига едно страшно, изпълнено с надежда желание.

— Клара е горе-долу добре, но бебето има големи проблеми, не можеше да диша, после сърцето му спря... — Зоран се разплаква. — Лекарите не знаят дали ще оцелее...

— Тя го открадна. Не ме учудва. Краденото не носи щастие — промълвява Лука, но въпреки това усеща болка в корема, чиято сила го изненадва. Дали в момента не умира надеждата му?

— Какви ги говориш? Кой какво е откраднал? Лука!

— Клара открадна това дете, като подъл крадец, най-подлият крадец от всички е тя. Не можеше да излезе нищо добро. — Лука не е нито бесен, нито злорад. Тъкмо в този момент болката бавно и старателно обхожда цялото му тяло. Изведнъж той изтрезнява.

— Не разбирам нито...

— Няма нищо, тате, хайде да вървим в болницата — казва Лука, а си мисли: „Да видим крадеца и неговата плячка.“

А на следващия ден Лука се записва доброволец в армията. Две седмици по-късно той е изпратен в района на бойните действия Дубровник.

Вътре в обсадения град и около него седемстотин хърватски войници и полицаи се сражават срещу трийсетхилядна сръбска и черногорска армия. Та така.

В ранната утрин на трети юли 1992 година, един ден преди началото на военната операция „Тигър“, с която хърватската армия иска да си върне западния и северния тил на Дубровник и да осигури нормализирането на транспорта по Адриатическата магистрала, Лука пада ранен.

Той лежи зад една скала и наблюдава с бинокъла вражеските линии. Всичко е спокойно. А после изведнъж се чува взрив, и той се разкрещява, и кракът му се облива в кръв, и той вижда костите си, и изпада в несвяст. Няма време дори да брои.

В ранната утрин на трети юли 1992 година Дора се събужда с тих вик. Часът е 5,20. До нея спи Никола, кротък и сит. Нощницата ѝ е влажна, а косата ѝ, пропита от пот, е залепнала за главата ѝ. Едва диша, не ѝ достига въздух и тя се разхълцва. Понечва да стане, ала краката ѝ не я държат и тя сяда отново на леглото. Слага ръка на гърдите си и ги разтрива с бавни, кръгообразни движения. Опитва се да направи дихателни упражнения, но не успява както трябва, нещо я разсейва. Защото в този миг се сеща защо се е събудила. Сънуваше. Пред нея стоеше Лука, усмихваше се. Но беше омазан с кръв, много кръв. Не се виждаше друго, освен кръв. И неговото усмихнато лице. После той падна на земята и остана да лежи там. Не се движеше, само се усмихваше.

Дора заплаква. Тихо, но неудържимо. Връща се пак в леглото и гушва Никола. Той смуче с наслада езичето си и продължава да спи. Не може да си представи по-хубаво място в света от ръцете на мама.

— Лука, принце мой, мой Лука, само мой, завинаги и за вечни времена — шепне Дора и плаче и стиска в ръце сина на Лука.

Лука чува до лицето си тих глас: „Ти си моята Спяща красавица, само мой, събуди се, ти си моят принц, само мой, аз съм тук, всичко е наред, събуди се, погледни ме.“ После до слуха му достигат и други

гласове и думи, и той, объркан и немощен, отваря очи и вижда лицето на Дора. Устните му мърдат беззвучно, ала той не може да каже нищо, само се усмихва едва–едва, и тя също се усмихва, и той вдига плахо ръка, и ръката му се протяга към лицето ѝ, и той докосва дългата ѝ черна коса, и тя още веднъж му прошепва съвсем тихо, тъй тихо, че само устните ѝ се движат и само той го чува: „Ти си моят принц...“

Най-сетне Дора заспива. Не сънува. Сънят ѝ е безкрайна празнота и пустота без светлина, без вода и без кислород. В тази пустота не можеш да оцелееш. Но Дора иска да остане там, от страх пред един живот без „завинаги и за вечни времена“. Продължава да плаче в съня си. После я събужда бодрото гугукане на Никола и тя осъзнава, че ще живее, докато това свърши.

Лука остава две седмици в Сплит, в претъпканата болница. Всичко минава добре. Успяха да спасят крака му. Може би ще понакуцва. Но това е нищо, казва Зоран и стиска ръката на Лука. Той постоянно го поглежда, не може да се нагледа и да се насити на сина си. Непрекъснато иска да го докосва, да се уверява, че Лука е още тук и е добре, а кракът, той ще се оправи, важното е, че е жив и всичко мина. Синът му си е пак негов, и всичко е наред, може да си поеме дъх и да се отпусне, и сега сигурно пак ще може да спи. Цяла седмица само ще спи. Важното е, че Лука е тук. Цял и невредим и с всички части на тялото. Един сакат или по-къс или крив крак, кого го е грижа!

В края на юли Лука се връща у дома.

На вратата стои Клара с бебето на ръце. До нея подскача Катя и вика: „*Tati! Tati!*“ — и тича в кръг. Лука слиза от колата, не дава на Зоран да му помага. Подпира се на бастуна си: никога повече няма да се отърве от него. Катя продължава да го вика и да го дърпа за ръката. Той се размива. „Не толкова бързо, Катя, тате не може толкова бързо, боли го кракът.“ Придружен от по-голямата си дъщеря, той влиза в къщата. Минава покрай Клара. Без да продума. Покрай бебето в ръцете на Клара. Без да погледне. Зоран се извърща от тази злощастна гледка, припряно избърсва лицето си с длан.

За Лука войната свърши, кошмарът обаче продължава. Във всяко отношение.

Седмици наред Дора сънува кошмари, не може да спи, мисли, че смъртта лежи до нея в леглото. Не яде почти нищо, страда от затруднено дишане. Хелена я изпраща на лекар, ала Дора отказва да отиде. Страхува се. Бои се, че лекарят няма да открие нищо, и тогава тя с абсолютна сигурност ще знае, че на Лука му се е случило нещо, а така изобщо не може, тя не може да понесе подобно нещо. Тя се вкопчва в Никола, държи се за него. Той е нейната котва и нейният спасителен пояс. Дора изчаква. Не е способна на друго.

И гледай ти! Един ден наистина всичко минава! Изчезват кошмарите, безсънието, задухът, така неочаквано и изведнъж, както са дошли. И тя отива с Хелена и Никола в любимата си сладкарница на Рю Сент Ан и поръчва три парчета шоколадова торта със сметана и ги изяжда, без да пуска и за миг вилицата. Хелена се смее до сълзи. Никола удря пластмасовата си чашка по масата и кряка от удоволствие.

Вечерта Дора отново отива в театъра и върши работата си с ентузиазъм и с такъв плам, че даже е малко истерично. Но никой не се оплаква, всички се радват, че тя пак е при тях. Най-вече Роже, режисьорът. Който много иска да е и нещо повече. Радва се и Чехов, защото неговата Ирина се е завърнала при другите си две сестри.

Същия ден, късно през нощта, тя се прибира вкъщи и поема Никола от ръцете на майка си, целува спящото дете и прошепва: „Всичко е наред, злато мое, всичко е наред. Татко е добре.“

— Виж там! Танцуваща мечка с голяма шапка на главата. Виждаш ли я, мамо? — възкликва възбудено Никола. Протегнатата му ръка не помръдва, макар че вятърът гони бързо облаците и не ги оставя да запазят дълго формите си.

— Естествено! А ти видя ли малката топка в ръката ѝ? — Дора хваща ръката на Никола и залепва върху дланта му една дълга целувка.

— Мечките нямат ръце, а лапи, мамо! — смее се Никола над непросветената си майка.

— Така ли, вярно ли, злато мое? Колко е хубаво, че те имам, за да ме научиш — казва Дора и го гали по черните къдрици. — Но аз виждам и една танцуваща акула, налапала роза в муцуната си. Мисля, че тя ще покани мечката на танц, на едно танго. Ти какво ще кажеш?

Никола се смее весело.

— Мамо, изобщо не става така! Къде ще се срещнат?

— Ами ти нали знаеш, че мечките обичат водата, няма да има проблем, повярвай ми.

И Никола пак избухва в гръмък смях и хората ги гледат и се усмихват.

Двамата лежат на поляната в розовата градина на парка Монсо. Любимото място на Никола. Той обича мириса на рози и историите от детството на майка си, които са се случвали тук или пък в един малък пристанищен град край морето, където той все още не е ходил, обаче мама му е обещала да го заведе там някой ден. Никола е ненаситен за тези истории — за Папу (ах, как му се иска и той да си има куче, но мама казва, че апартаментът е много малък, а на кучето ще му трябва градина), за пълните с приключения плавания с лодката, за тайната скала и вкусния шоколадов сладолед. Никола обича сладолед. Особено когато е толкова горещо, както днес, и той е в лятна ваканция, също както днес. Никола не обича да ходи на училище. Харесва му да се среща там с приятелите си, но изобщо не харесва учителката: тя често пъти е толкова гадна към него само защото мама е прочута актриса!

Никола го смята за несправедливо! Пък и нещата, които трябва да учи в училище, не го интересуват особено. Някой ден той ще стане капитан. На голям кораб. Ще изследва моретата и рибите, и китовете, но най-вече акулите. Акулите са любимите му животни. Ама не само големите, известните, не, той харесва най-много акулата цигара, която живее само в дълбоките води, или пък акулата чук, понеже е толкова грозна и на Никола му е жал за нея. Той си представя как другите се подиграват и присмиват на акулата чук. И няма полза от това, че сетивата ѝ са по-остри и тя умее да маневрира из водата по-добре от другите. Ами те са си такива, акулите, подиграват се на всичко различно. Обаче главната задача на Никола като изследовател на акули ще бъде да намери мегалодона, най-едрата акула в цялата история на акулите — била е дълга между дванайсет и четиринайсет метра! — и така да докаже, че не е изчезнала.

Дора наблюдава отстрани сина си и се чуди. Как успя да порасне толкова бързо и толкова много? Довчера беше нейното бебе, а ето че скоро ще стане на десет години, ще я напусне, ще отиде да следва, ще се ожени. Или ще се спуска под водата при човекоядните акули, затворен в клетка! Дора се мъчи да не плаче, но ѝ е трудно, когато си представи любимото ѝ малко чедо очи в очи с бяла акула.

— Мамо, какво ти е? — Ръчичката на Никола докосва бузата на Дора.

— Нищо, сърце мое, просто се вирах прекалено много в облаците.

— Да се прибираме ли? — пита Никола леко разочарован.

— Можем да хапнем по един сладолед — отвърща бавно Дора, сякаш трябва да си помисли.

— Или два! — И Лука пак се смее.

— И тъй като днес не се налага да ходя в театъра, можем да отидем при баба и дядо на село и да вечеряме в градината. Какво ще кажеш?

Никола скача и прегръща майка си с такава страст, че на Дора отново ѝ се доплаква.

— Благодаря ти, мамче, благодаря! Ти си най-добрата майка на света! — Никола я обсипва с целувки, а накрая те пак лягат в тревата и се заливат от смях като две петгодишни деца.

— Всъщност трябва да благодарим на Роже, защото беше толкова мил и даде на мама свободна вечер.

— И Роже е най-добрият! Харесвам Роже — прошепва Никола в ухото на Дора.

— И аз — прошепва в отговор тя.

Лука седи на плажа и наблюдава десетгодишната си дъщеря, която седи в морето и си играе с камъни. Тя постоянно се обръща към него и го поглежда. Не се усмихва. Тя рядко се усмихва. Само го гледа, сякаш пита: „Ти защо си още тук?“

Лука седи на сянка, защото, макар да е шест часът вечерта, за него слънцето все още е твърде силно. За Мая не е, не. По-малката му дъщеря обича слънцето и не може да му се насити. Ето защо Лука ходи с нея на плажа, когато повечето туристи вече са седнали да вечерят и той не е на смяна в момента. Просто седи там и я наблюдава. Това го успокоява. Като медитация. Той гледа слънцето, морето, опустяващия плаж, пиниите, повесили клони. Дъщеря си. Тя е добре. Справи се. Невинаги всичко изглеждаше добре, но най-лошите времена отминаха. Налага се малко да я пазят, тя не бива да се претоварва физически и все още взема някои лекарства, но това е нищо в сравнение с катастрофата в началото, когато едва не умря.

А сега лудува и пляска в морето и го гледа строго. Така и не се научи да плува. Не поиска. В началото Лука настояваше и я караше насила, но след това я остави на мира. Не е задължително всеки да умее да плува. Лука се сеца за майка си.

— Тате, животните защо не могат да се смеят?

Мая, неговата дъщеря.

Прекрасна топла лятна вечер. Денят е дълъг. Годината е 2001. Дора и Никола летят по шосето към Версай, където преди пет години Иван построи къщичка за себе си и Хелена. След като Хелена отново му каза „да“ в гражданското, а Никола носеше пръстените и приличаше на чернокос ангел. „Чисто и просто, кръгът се затвори“, бяха думите на Хелена. И в този миг на семейно щастие Дора неволно се замисли за собствения си живот. Той ще стане ли кръг, или ще си

остане линия? После погледна сина си и си пожела всичко да се нареди най-добре, каквото и да значи това.

— Мамо, скоро ли ще пристигнем? — Никола седи на задната седалка и чете книгата си. Акулите убийци. Какво друго!

— Да, съкровище.

— Мамо, ти знаеше ли, че акулата има една дупка за пръскане на водата, като кит?

— Не. Гледай ти!

— Обаче не е отгоре на главата, а отстрани, до окото. — Никола не вдига дори за секунда поглед от книгата, която стърчи извън сгънатите му крака.

— Не думай. Това е възхитително. — Дора гледа сина си в огледалото за обратно виждане.

— Мамо, има ли пиеси за акулите? — Сега той все пак я поглежда, очите им се срещат в огледалцето. Той е сериозен и замислен.

— Не знам да има такива. Но бих, могла да попитам, ако е толкова важно за теб. Роже сигурно знае — отговаря Дора. Не се смее. Впечатлена е.

— Не знам. Ти би ли играла акула? — Той не отделя поглед от нейните очи.

— Не знам. Каква ще бъде тази акула? Нали знаеш, че майка ти е придирчива, когато става дума за роли. — Дора му намига.

— Естествено, това ще бъде една много специална акула, най-красивата и най-умната, и най-щастливата акула на всички времена. И естествено, ще бъде главната роля. — Никола е много доволен от новата роля за майка си. Знае какво харесва тя. От години вече ходи на премиерите ѝ и никога не скучае, макар в повечето случаи да не разбира за какво се говори. Защото той обича да наблюдава майка си на сцената, как се променя тя там. Как става друга и въпреки това си остава неговата майка.

— Пристигнахме, виж! Дядо ти вече те очаква!

Дора спира колата, а Никола излита навън почти в същия миг и хуква към дядо си. Иван прикляква и когато Никола се хвърля върху него, двамата падат на земята и хлъцват. Никола избухва в смях и затваря очи. На вратата се показва Хелена, плясва с ръце и вика внука

си. Той скача от дядо си и тича при баба си. Прегръдки и целувки до безкрай. Сякаш са истинско френско семейство.

— Човек ще си помисли, че не сте се виждали цяла вечност! — смее се Дора и помага на баща си да се изправи. Той вече не е в първа младост. Дора обаче не иска да мисли за това, опитва се да не забелязва по-малките или по-големите признаци на старостта у родителите си. Иначе ѝ става много мъчно. А Дора е царица в потискането на чувствата.

— Здравсти, Дора! — Иван я прегръща.

— Здравсти, тате! — Дора се наслаждава с цялата си душа на прегръдката. Защитеност — това е истинската дума.

— Мамо, всъщност къде е моят татко?

До тях стои Никола, зад Хелена. Големите му очи са пълни с удивление. Всички вторачват очи в Дора. А Дора вижда пред себе си бащата на Никола и се усмихва. Погледът на Никола обаче придобива някаква злорада, тъмна нотка, която от време на време се забелязва у него и която понякога избива и се разпространява в мислите и чувствата му. Дори в постъпките му. И въпреки това нищо не се променя.

Лука отведе Мая вкъщи, защото е уморена. Сега той се подготвя за всекидневната си разходка и се надява да не срещне Катя и нейния приятел. При тази мисъл Лука се захилва. Катя ще му се разбеснее. Тя иска да крие засега голямата си любов, макар че целият град вече знае, понеже Андрия е момчето, което ходеше заедно с нея в детската градина и беше най-добрият ѝ приятел, докато двамата не пораснаха и не откриха любовта си един към друг. Когато Катя беше на шест години и я питаха каква иска да стане, когато порасне, тя без колебание отговаряше: съпруга и мама. И сега, на шестнайсет, върхът на нейните амбиции е да стане съпруга и майка. Лука не се дразни. Щом като я прави щастлива! По тази тема обаче имаше постоянни спорове и караници между майка и дъщеря. Но сега, когато е ясно, че Андрия е тук, за да остане, Клара млъкна. Сякаш се предаде. Може би, когато вижда двамата млади, те ѝ навяват спомени за една друга история. Защото има много хора, с които се случва точно това, макар те да го говорят тихо и с ръка пред устата.

Ана, която сега си откри гинекологичен кабинет в Макарска, благоговее пред младите влюбени и с неутешим копнеж си мисли за Тони, който не извади такъв късмет като Лука и загина край Дубровник. Когато гледа племенничката си и нейния приятел, Ана се сеца и за Дора. И се пита дали всички не сгрехиха и не проявиха несправедливост, тогава, когато принудиха Дора да се махне. Ана не знае, знае само, че любовта е свята. Най-вече, когато трябва да се откажеш от нея. Тя вижда също, че брат ѝ не е щастлив, не успя да го постигне. Толкова много пропилили животи. Затова се радва, като вижда Катя да сияе от радост.

Лука не мисли за нищо, свързано с миналото. Научи се да оцелява, това трябва да му стига. Има децата, има лодката си, баща му е още здрав, сестра му се завърна. За онова, което няма, не се замисля. Просто се разхожда с бастуна си. Това трябва да стига.

При фара среща Винко и Ловре, сина на Винко. Двамата са потънали в някакъв разговор. Макар Ловре да е едва на пет години. Не забелязват веднага Лука и той им се наслаждава отдалеч. Каква картина — баща и син. Как му се иска да има син! Но може пък да се уреди с внук! Натам вървят нещата, сякаш Катя бърза.

— Лука, ти да не би да ходиш насън? — Винко му маха с ръка. — Ела, виж какво намерихме.

— Аз ги намерих, парите са си мои! — вика Ловре, защото изведнъж му се събират твърде много възрастни наоколо. А пък, както е известно, те често пъти имат тъпи идеи. Като например да връщаш страхотни неща, които си намерил, или да ги предаваш в полицията. А Ловре е против това. Още малко и ще се разплаче, той вече го усеща съвсем ясно. Ето защо натъртва още веднъж: — Мои са, аз ги намерих, мои са!

Лука се приближава, усмихва се на Ловре, който само го оглежда много недоверчиво, вижда някаква риза, оставена върху камък, и портмоне в ръката на Винко. И се сеца за убитата жена, и се пита защо не го направи навремето. Така ненадейно нахлуват мислите, спомените и чувствата! Как да се браниш срещу тях!

— Мислиш ли, че нещо се е случило? Кой ще зареже просто така ризата и портмонето си? — пита Винко и поглежда угрижено Лука.

А Лука си мисли, че е подлец и лицемер: не намери дори смелостта да напусне Клара — как изобщо си е помислил, че може да я

убие. Дишай и страдай, нищо друго не ти остава.
— Помниш ли убитата жена?

— Тя се нуждае от нов бъбрек. И то много скоро. Не е трябвало да забременява втори път — казва лекарят дистанцирано и безучастно на събралата се фамилия. Всички са тук, дори Лука, който обикновено обича да пропуска ходенето по болници.

Ана също е тук и говори с лекаря на онзи неразбираем език, който има смисъл само за посветените. Зоран и Мая играят шах. Мая печели. Тя е най-умната в семейството, сякаш е дошла на този свят предварително помъдряла и остаряла. Андрия, мъжът на Катя, стои до лекаря и Ана и ги следва на всяка крачка, без да разбира нищо, но е там, държи всичко под контрол, нищо лошо не може да се случи. Клара седи на твърдия болничен стол и се взира в нищото. Лука стои до прозореца и си мисли за нощта, в която се роди Катя. И вече знае какво трябва да направи. Бавно, влачейки крака си, той отива при лекарите и прави предложението.

— Добре. Естествено, това е най-доброто решение. Само трябва да се уверим, че вашият бъбрек ще бъде приет от пациентката.

— И защо да не го приеме?! Та аз съм неин баща! — възкликва Лука. За него това е смешно и възмутително.

— Естествено. Въпреки това трябва първо да направим няколко теста.

Лука понечва да протестира пак, но Ана го хваща за ръката и го дръпва настрана. Всичко е наред, Лука, всичко е наред, прошепва му тя. Отвежда го при Зоран и Мая, и Лука сяда при тях и млъква. Зоран изкривява уста в знак на съчувствие. Лука слага длан върху тавата на Мая.

Тя го поглежда учудено и малко недоверчиво, както винаги. „Всичко ще бъде наред, хмм“, отвърща тя и продължава да мисли над следващия си ход. Андрия сяда до Лука. Лука му се усмихва и кимва, сякаш иска да каже: „Да, знам, трудно е, но всичко ще мине добре.“ Андрия го поглежда и в младежките му очи Лука прочита страх и гняв,

и безпомощност, в тези очи, които все още не са познали нещастие и скръб, нито провали.

— Къде са децата?

— При майка ми.

— Добре.

Следва дълго мълчание, изпълнено с несигурност. Чува се само плъзгането на шахматните фигурки върху дървената дъска. Годината е 2008.

— Мамо, как ти се вижда?

— Чудесна е! Може би малко твърде тъмна и страховита. Сам ли я нарисува, или я прекопира от книга?

— Сам я нарисувах, естествено!

— Изглежда толкова истинска, тъй жива, сякаш всеки миг ще нападне и ще захапе, фантастично!

— Да, нали! Това е фосил на акула, *хетипристис елонгатус*. Живее в Индоокеанския пасифик и в Индийския океан, чак до Червено море. Не е много голяма, най-много метър и четирийсет. Господин Дъоми ще бъде доволен от реферата ми, как мислиш?

— Ти имаш голям талант, сине. Може би трябва да се опиташ да рисуваш живопис.

— Може би.

— Тате, защо си дошъл пеша в такова време? Андрия можеше да те вземе с колата — упреква го Катя и избърсва дъждовните капки от лицето на Лука.

Лука я оставя да го прави, той обича нейното докосване върху кожата си. Става му добре. Никой вече не го докосва, от години. Откакто престана да изчезва от кръчмите за по няколко часа с повече или по-малко познати жени. Човек може да преживее и без секс. Но той се чувства остарял и употребен и изсмукан, макар да е едва на четирийсет и девет години.

— Е, няма нищо, не ми пречи. Знаеш, че трябва да се движа, а и това са само няколко капки.

Катя поклаща недоволно глава, сякаш той е нейното непослушно дете, на което майката се удивлява.

— Как си, съкровище? — Лука хваща ръката ѝ.

— Горедолу — отговаря Катя, но е очевидно, че не е добре. Бледа е, има сини кръгове под очите, а кожата ѝ е влажна, макар да не се е разхождала под дъжда. И все още има висока температура. Лука се пита защо тестовете се бавят толкова!

И като по даден знак, на вратата се появява Ана. Усмивва се на племенничката си и махва с ръка на Лука да отиде при нея.

Излизат в коридора пред стаята на Катя. Ана е затворила вратата. Лука не предусеща нищо добро, но няма и бегла представа какво може да чуе.

— Лука, съжалявам — промълвява Ана, явно не знае откъде и как да започне.

— За Катя ли говориш? Не ѝ остава време ли? Веднага ли трябва да я оперират? — Лука се мята между страха и гнева и устрема към действие.

— Не, не става дума за това. Не говоря за Катя. — Ана засрамено извърща лицето си. Болно ѝ е, видно е, че води този разговор против волята си.

— Ана, какво има? Кажете най-после!

Ана го поглежда, сякаш трябва да си вземат сбогом. Очите ѝ наистина се пълнят със сълзи и се зачервяват. Хваща ръката му, а Лука ѝ позволява да го направи.

— Ана!

— Толкова съжалявам...

— Какво има, за Бога, кажи!

Ана избърсва сълзите в очите си. Прегръща го и го притиска много силно към себе си.

— Ти не си баща на Катя — прошепва тя в ухото му и когато Лука се свлича в несвяст на пода, тя не успява да го задържи, пада заедно с него и остава да лежи там до брат си. На студения линолеум в болничния коридор.

През следващите дни Никола рисува много старателно с моливи и бои. Е, наистина, само акули и други морски обитатели, обаче все

пак и това е нещо. Резултатът е една дебела папка с чудни картини, които изглеждат толкова реалистични, че пораждаат у човека страх от животните, но все пак му се приисква да скочи в синьозелената жива вода.

Дора взема папката и отива при своя стар приятел Кристиан, който има вече две галерии в Париж и една в Берлин. През всичките тези години двамата с Дора не се виждаха често, но когато се срещаха, между тях винаги оставаше дълбокото чувство на взаимна симпатия и обич. Сега Дора иска да чуе професионалното мнение на Кристиан за картините на сина си. Тя е любопитна дали галеристът ще разпознае в тях бащата на момчето.

— Ето те и теб! Мина цяла вечност, нали! — Кристиан я прегръща сърдечно и я целува три пъти по бузите. Той изглежда добре, сякаш отскоро е влюбен, което вероятно е истина: Кристиан се влюбва по няколко пъти в годината, често в някоя млада художничка, чиито картини после излага в галериите си, рядко с успех. След което обича да казва, че човек строго трябва да отделя изкуството и бизнеса от сърдечните работи. До следващото му влюбване, естествено.

— Да, *mon ami*, казваме си го всеки път и никога не променяме нищо — усмихва се Дора и слага длан върху бузата му, сякаш наистина иска да го ощипе.

— Поне те виждам редовно на сцената, идвам на всяка премиера, обожавам твоята Бланш, смятам, че си още по-добра от Вивиан Лий.

— Благодаря, наистина би било хубаво!

— Е, не че не си получавала награда за това! Хайде, хайде, не се прави на скромна, познавам те!

— Тогава значи знаеш, че съм всичко друго, но не и скромна, драги!

И те се смеят весело. И никой от двамата не споменава Лука, така, както през всичките изминали години.

— Хайде, покажи какво ми носиш! Правиш се на толкова тайнствена.

Дора поставя папката върху голямата маса в офиса на Кристиан, изважда картините и ги подрежда една до друга. Сетне отстъпва крачка назад и дава време на Кристиан. И той го взема. Обилно. Разглежда по-продължително някои рисунки и картини, връща се към други, гледа ги повторно. Мърда устни, сякаш говори беззвучно на себе си. Цялото му

лице е в движение, размишлява, търси следи, напредва бавно, опипва почвата. В един момент дори затваря очи, отмята назад глава и прокарва пръсти през оредялата си коса. После въздъхва тежко като маратонец след пресичане на финалната права, отваря очи и поглежда Дора. Замислено, много замислено. И леко недоверчиво.

— Какво е това? — пита той и я заплашва с насочен показалец.

Ала преди Дора да успее да каже нещо, той изчезва в стаята зад кабинета си и остава известно време там. Дора сядва на неговия офис стол и започва да се върти. Никога ли няма да пораснем, пита се весело тя. После чува викове откъм помещението, където преди малко е изчезнал Кристиан.

— Какво стана?

Тъкмо понечва да стане и да отиде при него, когато той се появява на вратата. В ръцете си носи малка картина с маслени бои върху платно.

— Ето! Веднага разбрах!

Дора го поглежда подигравателно.

— Е, добре де, не веднага, но във всеки случай, сега съм сигурен! Ето, виж!

И Кристиан показва на Дора едно платно, малък е под за морето и неговите обитатели. Поставя картината до рисунките, донесени от Дора.

— Всичко е ясно, нали?

— Да, всичко е ясно. Той е син на баща си... — пауза — ... Но го е страх. Пази го. Може би двамата трябва да...

— Не казвай нищо.

Не беше лесно, но Лука се справи. Седи на скалата, която през изминалите седемнайсет години не се е променила забележимо. Всичко е тук. Малката пиния, която изглежда не е пораснала повече. Многобройните рачета, които, разбира се, не са същите както тогава, ала все пак изглеждат по същия начин. Гладката повърхност на камъка, едновременно освежаваща и топлеща. Морето. Вечно. Синьо, зелено, сиво, тюркоазено.

Лука поема дълбоко въздух. Не, няма да изпадне в несвяст, няма да започне да брой. Има нещо по-важно. От което той се бои още

повече. И въпреки това е сигурен, че ще успее да го направи. Да вземе решение. Не, не да вземе, това вече е станало. Да го осъществи, да го прокара, трябва да успее да го направи сега.

Лука се изляга върху хладния камък. Заглежда се в небето. Няма облаци. Цялото небе е оловносиво платно. До крака му са оставени бастунът и една раница. В нея е книгата на Неруда. На испански, естествено. Освен нея има скицик и пособия за рисуване. Четки, бои, бурканчета, кърпи, гъби. Всичко, както си му е редът. Дори само мри мисълта за това, което възнамерява да прави, сърцето му се свива като в спазъм и му идва да заплаче. Дълго и горчиво и изпълнен с разочарование и злост. А под всичко това се крие и надеждата за нещо, може би за един живот, за който той вече не смееше да се надява. От години. От десетилетия насам. Но има и още нещо — страх от тази надежда.

Защото от няколко дни светът изглежда другояче. Лука вече не е бащата на дъщерята, заради която той се отказа от живота си. Измамен, излъган, ограбен.

Преди няколко дни, когато избяга от болницата, Лука дотича до вкъщи — тоест, ако неговото куцукане изобщо може да се нарече ходене или тичане — и се заключи в мазето. Дълго седя там, на един стар, паянтов стол. Дишаше. Часове наред. Остана много доволен от своето дихание. Вдишване и издишване, дълбоко и бавно. Упражнението прави майстора! Вдишване, издишване. Със затворени очи. По някое време, когато вече се беше стъмнило, той стана и решително се насочи към задната част на мазето, където не бе стъпвал от десетилетия, ала въпреки това съвсем точно знаеше къде се намира търсеното нещо. Два големи сандък. Занесе ги до стола и светлината, седна и отново направи дихателни упражнения. Събра смелост.

После Лука отвори първия сандък. Бои, блокове, скици, моливи, кърпи, по-малки платна, недовършени картини. Мирисът на щастието. На самоосъществяването. По бузите му се стичаха сълзи, спонтанно и неудържимо. Пръстите му трепереха, нетърпеливо и боязливо. Можеш ли да изгубиш таланта си? Да забравиш? Ами ако повече не може да рисува? Ако способността е изчезнала? Пренебрегната? Занемарена? Обидена? Лука изтри длани в старите си избелели дънки. Дълго гледа отворения сандък. Знаеше какво има там, но въпреки това не искаше да го избута настрани. Искаше да стои пред очите му. Един спомен.

Един импулс. Източник на сила за следващите часове и дни. За светкавично бързо приближаващия се момент. За втория сандък.

Вторият сандък. Пълен със снимки. Миди. Няколко камъка. Обвивки от „Моцартови топчета“. Детски джунджурии. Скици. Три книги с испански стихове. Картини, фактури. Вторият сандък, пълен със спомени, чакащи от шестнайсет, дори и от двайсет и две години да бъдат докоснати отново. Да бъдат преживени. Обичани. В мига, в който Лука съзря снимката на Дора, той машинално стана и отвори прозореца. Нейният глас в главата му. Той се разсмя. Смееше се и плачеше и започна да брои: едно, две, три, четири, пет... Чу глас съвсем близо до лицето си: „Ти си моята Спяща красавица, само мой, събуди се, сега ще се оженим, ти си моят принц, само мой...“

Да, така ще бъде, помисли си той и затвори прозореца на мазето.

Лука се надига, сяда. На скалата се стъмва. Той вади скицника и моливите. Оглежда се. Пинията. Защо пък не? Пръстите му си играят с молива, сякаш искат да покажат някакъв фокус. Усещането от допира на молива е приятно, той лежи удобно в дланта, сякаш се чувства добре там. Лука прави първия щрих, после още един. Бързо, решително. Сякаш никога не ги е имало годините в мазето. С всеки жест, всяка линия, Лука израства. А заедно с него и неговата решителност. И увереността, че всичко тепърва може да се случва, че всичко е тепърва възможно.

Че сега някой друг трябва да спаси Катя. Ще я спаси.

Сега отново може да рисува до насита и без задръжки.

Ще намери Дора.

И не иска да хаби нито мисъл, нито чувство за Клара. Няма време за въпроси и обяснения. Той току-що беше помилван. Това трябва да му стига.

Не след дълго картината е готова.

После идва ред на Дора. И на неговия живот.

Дора не може да заспи. Мисли, които тя не разбира, завладяват главата ѝ и маскирани като чувства, се разпространяват из цялото ѝ тяло. Тя лежи спокойно в леглото и не спи. Очите ѝ са отворени. Не разбира съвсем това, което вижда. Мислите ѝ говорят, ала тя не проумява смисъла на казаното. Всичко ѝ се струва толкова конфузно.

Те обаче напират, натрапват се, накрая я принуждават да стане. Тя отива в кабинета си, при стария масивен шкаф. Спира пред него, трепереща в тънката си нощница. Прикляква и издърпва най-долното чекмедже. То заяжда. Не е отваряно почти две десетилетия. Нужни са ѝ много сили и сръчност, тя дърпа и го тръска и пак дърпа и пада заднишком на паркета. Чекмеджето обаче е надвито и най-сетне се отваря. Вътре има само две кутии. Дора ги гледа дълго, не се решава да ги докосне, камо ли пък да ги отвори. Би могла да състави инвентарен списък дори без да е хвърлила и един-единствен поглед в тях. Там вътре е нейният живот. Нейният живот такъв, какъвто трябваше да бъде. Всичко е там вътре. Отминало и все пак още тук. Завинаги и за вечни времена. Откъснатото от нея насила. Отнетото. Откраднатото. Но никога забравено.

Дора седи на паркета в кабинета си, трепереща в студената ноемврийска нощ, и изпитва чувството, че светът се променя пред очите ѝ. Като в документален филм за природата, заснет на забързан каданс. Където никой не се чуди, че за няколко секунди от едно семенце се появява прекрасна роза. На пръв поглед всичко си остава едно и също, ала човек усеща съвсем точно промяната, в цялото тяло. Сърцето бие по-бързо и по-неравномерно. И то не заради финансовата криза. Това е по-скоро промяна като при изменението на климата. Важна. Екзистенциално важна. Нещо, което ще повлияе на целия космос.

Дора не плаче. Прави дихателни упражнения. Вдишване, издишване. Трябва да ги направи най-малко три пъти, за да действат успокояващо. Вдишване, издишване. Вдишване, издишване.

— Дора.

Вдишване, издишване.

— Дора.

— Идвам.

И Дора става, затваря с крак чекмеджето, без да е докосвала двете кутии, излиза от стаята и затваря вратата зад себе си.

Знае какво трябва да направи. Решено е.

Лука вижда непознатата жена, която тъкмо влиза във фойето. Не я познава. Никога не я е виждал тук. Черната ѝ коса, къса и къдрава. И лъскава. Като тъмносините блестящи люспи на скумрията, която винаги трябва да бъде в движение, за да не потъне. Тя пристъпва в залата така, сякаш помещението ѝ принадлежи. Сцена — това е кодовата дума. Тя е висока, стройна и пълна с движение, макар да не се помръдва. И той не може да отлепи очите си от нея.

Изпълнена с очакване, Дора пристъпва във фойето на хотела. Третият. Защото Парк хотелът е затворен. Много други хотели също. Но този трябва да е правилният. Хотел „Далмация“. На бара седи висок едър мъж, до него е облегат бастун. Той разговаря свойски с бездействащия барман, който зяпа нея. Дора не се дразни от това. Познато ѝ е. Тя съблича дебелото си зимно палто. Погледът ѝ среща очите на другия мъж. Той си играе с бастуна си, а Дора си мисли, че всъщност е твърде млад за бастун. Или за посребрените коси. Изведнъж усеща главата си като гъба, шупнала и пълна и празна и надута като балон и размита и гореща и лека и треперлива и прозрачна. Дора затваря очи. Остава така. Във въображението ѝ на талози прииждат картини. Заливат я, почти я събарят. И няма никой, който да я попита какво става.

Лука не се помръдва. Подпира се на бара и задържа дъха си. Страхува се, че непознатата може да изчезне, ако той отпусне мускулите си и поеме въздух. Той я фиксира с очи, докато го заболи и му избият сълзи. Сетне споменът му се разтваря в нищото и той се свлича на пода. Няма време даже да брои. Изчезва бавно. Като числата от счетоводния отчет, чиито страници той бавно изпуска.

Дора първа стига до припадналия мъж. Вече е виждала това веднъж. Не, всъщност, два пъти. Преживявала го е. И знае какво трябва да прави. И така, тя кляка, става от дребна по-дребна. Очите ѝ се разширяват, докато лицето ѝ, което става от бледо по-бледо, изглежда, сякаш се състои само от очи. Тя навежда глава над лицето на мъжа и преди барманът или администраторката да успеят да коленичат от другата страна и да повдигнат краката на припадналия, Дора го целува по розовите устни. И няма никой, който ужасен да извика името ѝ.

Лука чува в лицето си тих глас: „Ти си моята Спяща красавица, само мой, събуди се, ти си моят принц, моят сивокос принц, само мой...“ После до слуха му достигат и други гласове и думи и той, объркан и слаб, отваря очи и...

... тя вижда очите му, които бавно се отварят, объркания му поглед, устните му, които мърдат беззвучно...

... но той не може да каже нищо, затова се усмихва едва-едва и...

... тя също се усмихва и...

... той неуверено вдига ръката си, и дланта му се протяга към нейното лице, и той докосва късата ѝ черна коса, в която сега открива и няколко бели кичура, и...

... тя още веднъж прошепва съвсем тихо, тъй тихо, че само устните ѝ мърдат и само той успява да чуе: „Ти си моят принц...“

— Ти дойде.

— Да.

— Аз те виках.

— Знам.

— Ти си ме чула.

— Да.

— Обичам те.

— А аз съм омъжена.

И така, те са в зимната градина и за един кратък момент наблюдават облаците, което слага нещо като заключителна точка под спомените. Хвърля мост към настоящето.

— Платноход в буря, ей там, вляво.

— Да, платната плющят на вятъра.

— Точно така — казва Дора и поглежда учудено Лука. — За първи път да сме на едно мнение! Възможно ли е това?

— Разбира се, ти най-сетне порасна.

Двамата седят в уютните плетени кресла, поставени едно до друго. Лука държи ръката на Дора. И до този миг нищо друго не е важно. Блаженството от тяхното присъствие е все още достатъчно завладяващо, та да затъмни и изключи всичко останало.

— Никога и с никого не съм играл тази игра. — Гласът му прозвучава замечтано, даже малко гордо.

— Аз пък, да. С моя син. — Дора отбягва погледа му, но той не ѝ оставя шанс.

— Разкажи ми за него.

— Защо? Какво би искал да знаеш?

— Всичко.

Дора най-сетне го поглежда и Лука знае какво иска да знае. Той ѝ се усмихва и стиска ръката ѝ, сякаш иска да каже: „Хайде, разкажи ми всичко, имам право и ти го знаеш.“ Дора изкривява устни като победена.

— Той се казва Никола, на седемнайсет години е, иска да стане океанолог, а едва наскоро открихме таланта му да рисува. — С всяка дума, която тя изрича за своя син, лицето ѝ засиява още повече. Сякаш тя се сраства с него.

— Звучи чудесно.

— Той е чудесен!

И те избухват в смях заради огромната родителска гордост.

— С какво се занимава баща му? — пита Лука сякаш бегло.

— Живее — отвърща Дора кратко. Повече няма какво да се каже, мисли си тя.

— Интересно. Добре за него.

— Възможно е.

— Кога е роден?

— Той е на седемнайсет години. Не можеш ли да смяташ?

— Искам да кажа, на коя дата? Кога има рожден ден?

— Защо? — пита тя предпазливо, дори малко нападателно.

— Просто така.

Дора се чувства притисната в ъгъла.

— На пети ноември — прошепва.

Лука млъква. Може би пресмята наум. После поема дълбоко въздух.

— Разбирам — казва и цялото му лице засиява, на устните му разцъфва доволна усмивка.

Дора не отвърща нищо. Няма какво да отвърне.

— Искам да се запозная с него.

Така, значи стигна се до този момент. Тя винаги се е страхувала от него.

Тогава защо изведнъж се чувства толкова щастлива — и освободена!?

Дора и Лука се разхождат. По плажа. Към фара. После към скалата. Но остават горе, сядат на един камък. Лука обгръща Дора с едната си ръка. Студено е, ветровито, над тях се носят безброй облаци. Морето е подивяло. Пръхти, бучи и съска и пръска, мята се бурно насам-натам, като пленено чудовище. И докато наблюдават тази игра, тази борба, Лука разказва историята за втората си дъщеря Мая, как е била зачената и как и дошла на този свят, само един ден след сина му, и колко тежко болна е била. И Дора заплаква. И той разказва за по-голямата си дъщеря Катя, която изобщо не е негова дъщеря, а резултат на забегка, както Клара го нарича, забегка от времето, когато Лука беше в Париж и тя била отчаяна. Това тя разказала на Ана, която веднага я заставила да си признае, естествено, такава си е Ана, понеже самият Лука не говорил с нея, нито преди това, нито след това, изобщо никога повече. Обаче познава онзи мъж, в миналото играел водна

топка с него, а сега онзи дарил единия си бъбрек на дъщеря си и така Катя пак е здрава и отново може да се грижи за двете си дъщерички, тя е страхотна майка, много добро момиче — тоест млада жена, така де — осъществи мечтата си, да бъде майка и съпруга, чудесно, и Дора пак се разплаква. И когато той разказва за кратката си войнишка кариера, за раняването и как Дора го спасила, тя в същия миг заплаква отново, защото си спомня за раняването му и за страха, който ѝ отне дъха. А накрая той ѝ разказва за деня в мазето, за картините, които се родиха оттогава насам, за решението да намери Дора, да прекара своя живот с живота си, и тук Дора заплаква още повече, защото това е чакала през целия си живот, а сега вече е твърде късно.

— Знаеш ли каква е цялата тази история?

— Една сюрреалистична картина на ужаса? Салвадор Дали във върхова форма?

— История за безбройни бременности, които промениха света.

Мълчание. Сякаш то е злато. После гръмък смях, изпълнен със сълзи.

— А сега какво?

— Да изчезваме оттук.

Дора избърсва сълзите си и тръсва глава.

— Не става. Аз съм омъжена.

— Но ти обичаш мен!

— Да, обичам теб.

— Защо тогава се омъжи за него?! — Лука изобщо не забелязва колко неуместно е възмуцението му.

— Той беше там, до мен. Обича Никола. Никола го харесва. Той се отнася добре с мен, а и Никола не искаше да оставам сама, докато той пътешества из световните морета... — Пауза. — А понякога и аз имах нужда от някого — прошепва Дора, сякаш се срамува от това.

— От колко време сте женени? — Възмуцението му постепенно се превръща в отчаяние.

— Три години.

— С какво се занимава той?

— Режисьор е. Постави шест от пиесите, в които играя.

— Само да не е онзи Фредерик! — избухва Лука. Става и ѝ обръща гръб, отдава се на ревящото море: проклет южен вятър, който си мисли, че е ураган!

— Естествено, че не! Казва се Роже.

— Роже! Що за име е това! — изригва Лука и съперничи на ревящата, ръмжаща, солена вода под него. — Мразя го! Боже, как го мразя!

Дора го оставя да излее своя гняв и разочарование и безпомощност. Тя се опитва да внесе ред вътре в себе си. Всичко там е в пълен хаос.

— Къде е той? Знае ли, че си при мен?

— С Никола са в Сплит. Оставих ги там при един приятел актьор, с когото се запознах на фестивала в Авиньон. Казах: „Хайде да посетим добрия приятел Златко“. Не, той не знае нищо за теб, не знае, че съм тук при теб. Аз пък имах едно такова чувство... трябваше да те видя, беше нещо... сякаш ти ме викаше... — Дора трепери от студ и от емоции и от подлата игра на съдбата. През главата ѝ бясно препускат откъслеци от разговори за Лука и себе си, които през живота си е водила с различни хора. Завива ѝ се свят. Твърде много думи. Усеща вятърът да вилнее в мислите ѝ.

— Искам теб и сина си, искам всичко, най-сетне имам право на това, толкова дълго чаках, че вече изобщо не чаках... — Лука започва да брои. Дора скача бързо и го прегръща. И те стоят там. Като два трагични образа от пиеса на Шекспир. Като две изгубени деца. На фона на величествени природни кулиси.

— Какво ще правим сега?

— Да изчезваме оттук.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.